Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem
NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 180 | Łódź, Sroda, 5 czerwca 1935 r. | דרייצענטער יאהרגאנג | לאדז, מיטוואך, ד׳ סיון תרצ״ה | № 130

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

נייע פראנצויזישע רעגירונג איז דימיסיע

פארלאמענט דריקט אויס צוטרוי בואיסאנ׳ס רעגירונג
און ווארפט אפ דעם פראיעקט וועגען די פולמאכטען

פאריז, 4 (ספ. טעל.)
„האוואס“-אגענטור איז מודיע:
15 מינוט נאך 3 נאכמיטאג האט זיך אנגע-הויבען די זיצונג פון דער דעפוטאטען-קאמער. די קאמוניסטען ראמעט און טהארע און די סא-ציאליסטען אוריל און לעא בלום האבען אינטער-פעלירט די רעגירונג. פרעמיער בואיסאן האט געפאדערט אפצולעגען די דיסקוסיע איבער די אינטערפעלאציעס און האט ביי דער אפשטימונג געשטעלט די פראגע פון צוטרוי.

פארשלאגען וועגען צוטרוי

פאריז, 4 (ספ. טעל.)
בואיסאנ׳ס רעגירונג האט מען אויסגעדריקט צוטרוי מיט א מעהרהייט פון 390 שטימען געגען 192. מיט דער זעלבער מעהרהייט האט דער פאר-לאמענט אפגעלעגט די דיסקוסיע איבער די אינ-טערפעלאציעס פון די קאמוניסטען און סאציא-ליסטען.

פאריז, 4 (ספ. טעל.)
פרעמיער בואיסאן האט, נאכ׳ן אפשטימען דעם צוטרוי-פארשלאג, פארגעלעגט א פראיעקט פון אנ׳אויסנאהמע וועגען פולמאכטען. די זיצונג איז איבערגעריסען געווארען, כדי די פינאנץ-קאמיסיע זאל זיך קענען בעראטען וועגען פראיעקט. די פינאנץ-קאמיסיע האט מיט א מעהרהייט פון 19 געגען 18 שטימען אנגענומען דעם פראיעקט וועגען פולמאכטען פאר דער רעגירונג. 5,30 איז בעניינט געווארען די פארלאמענט-זיצונג.

בואיסאנס רעגירונג דעמיסיאנירט

פאריז, 4 (ספ. טעל.)
דער רעגירונגס-פראיעקט וועגען אויסגע-ברייטערטע פולמאכטען איז אפגעווארפען געווארען מיט 264 שטימען געגען 262.
תיכף נאכ׳ן פערעפענטליכען די רעזולטאטען פון דער אפשטימונג, האבען די מיניסטארען זיך צוזאמענגעקליבען אין איינעם פון די סאלאנען אין בורבאן-פאלאץ, כדי צו רעדאגירען א בריף וועגען דעמיסיע. מיט דעם בריף וועט פרעמיער בואי-סאן אוועק צום פרעזידענט לעברען.

פאריז, 4 (ספ. טעל.)
די היינטיגע פארלאמענט-זיצונג האט גע-דויערט זעהר קורץ. דער הויפט-פונקט איז געווען די רעגירונגס-דעקלאראציע.
ווי „האוואס“ מעלדעט, האט דער פראיעקט וועגען די פולמאכטען פון דער רעגירונג פאראויס געזעהען די פערקלענערונג פון די שטייערען, צו בעזייטיגען אלערליי מיסברויכען א. א. וו.

בעראטונגען פון די פארלאמענט פראקציעס

פאריז, 4 (ספ. טעל.)
די ידיעה וועגען רעזולטאט פון דער אפשטי-מונג וועגען די פולמאכטען, האט אין די קולוארען פון פארלאמענט ארויסגערופען אנ׳אונגעהויערען רושם. די בעזונדערע פארטייען האבען זיך אנגע-הויבען בעראטען וועגען דער געשאפענער לאגע. די ראדיקאלען האבען בעשלאסען זיך צו פערשטע-

דיגען מיט הערי׳אן. די סאציאליסטען האבען זעהר לאנג זיך בעראטען. וועגען פערלויף פון דער סא-ציאליסטישער בעראטונג, זענען נאך נישטא קיין פרטים.
די פראנצויזישע סאציאליסטען און די רעפובּ-ליקאנישע סאציאליסטען האבען זיך געמיינזאם בעראטען מיט א געוויסער גרופע ראדיקאלען. ס׳איז בעשלאסען געווארען תיכף די אנגענומענע רעזאלוציע מיטצוטיילען די סאציאליסטען. די רע-זאלוציע פאדערט צו שאפען א רעגירונג פון א גרעסערער דעמאקראטישער מעהרהייט מיט א בע-שטימט פראגראם, וואס זאל זיין בעגרעניצט אויף איינצוהאלטען דעם איצטיגען רעזשים, צו בעשי-צען דעם פראנק, צו בעקעמפען די ספעקולאציע און דעם עקאנאמישען קריזיס.
האלב 11 אוונד איז אין בורבאן-פאלאץ אויך פארגעקומען א פערזאמלונג פון דער ליני-קער גרופירונג.

פרעזידענט לעברען קאנפערירט

פאריז, 4 (ספ. טעל.)
פרעזידענט לעברען האט אנגעהויבען דעם געשפרעך וועגען שאפען א נייע רעגירונג. 9 א זייגער מיט 40 מינוט אין אוונד האט דער פרעזי-דענט קאנפערירט מיט׳ן ערשטען וויצע-פארזיצער פון פארלאמענט, טשאמאר. 10 אוונד איז אין עלי-זעע-פאלאץ געקומען דער פארזיצער פון סענאט דושאן נעי.

וועט בואיסאן ווידער שאפען די נייע רעגירונג?

פאריז, 4 (ספ. טעל.)
פערלאזענדיג דעם עליזעע-פאלאץ האט פרע-מיער בואיסאן ערקלערט: „איך מיין, אז כ׳האב ערפילט מיין פליכט“.
דער פלאט-מיניסטער פעטרי האט געזאגט:

אויב בואיסאן, ווי איך האף, וועט דורכ׳ן פרעזידענט גערופען ווערען כדי צו שאפען דעם נייעם קאבינעט וועט ער מארגען בעקומען אין פארלאמענט א מעהרהייט פון 50 שטימען. די לעזונג פון דער פראגע וואלט געווען, לויט׳ן פלאט - מיניסטער, איבערצוגעבען די סאציאל-ראדיקאלען די מיסיע צו שאפען די נייע רעגירונג.
העריא האט זיך אפגעזאגט צו געבען ער-קלערונגען.

סאציאליסטען פאדערן פונאנ-דערצולאזען דעם פארלאמענט

פאריז, 4 (ספ. טעל.)
די סאציאליסטישע פראקציע אין פארלאמענט האט אנגענומען א רעזאלוציע אין וועלכער עס ווערט ערקלערט, אז די מעהרהייט האט פערווארפען די פולמאכטען. די רעזאלוציע שטעלט פעסט, אז די דערוויילינע לעזונג פון די מלוכה-פראבלעמען בעשטעהט אין שאפען א רעגירונג, וואס שטיצט זיך אויף א לאיאלער מעהרהייט און אויף דעמאקרא-טישע ארגאניזאציעס. אזא רעגירונג דארף דערשטי-קען די ספעקולאציע און פונאנדערלאזען דעם פארלאמענט.

פאריזער געשעפטען געשלאסען אלס פראטעסט
געגען די צו הויכע שטייער-לאסטען

פאריז, 4 (ספ. טעל.)
אויפ׳ן רוף פון די סוחרישע ארגאניזאציעס זענען היינט א סך געשעפטען געשלאסען געווארען אלס צייכען פון פראטעסט געגען די צו הויכע שטייער-לאסטען. נאכמיטאג איז אין זאל וואגראם אפגעהאלטען געווארען א גרויסע פראטעסט-פערזאמ-לונג פון סוחרים. די פערזאמלונג האט געהאט א רוהיגען פערלויף

שוואכער אינטערעס פון די ענגלישע יודען
צו דער הילף-אקציע פאר די פוילישע יודען

לאנדאן, 4 (יט״א טעלעגראפיש)
ווי מ׳טיילט מיט, ענטוויקעלט זיך די הילף-אקציע פאר די פוילישע יודען זעהר שוואך. ביז איצט איז געזאמעלט געווארען 5,1]2 טויזענד פונט. אויף נעכטען איז גערופען געווארען א גרויסע פערזאמלונג. געקומען זענען אינגאנצען 80 פערזאן. לאסקי האט אויף דער פערזאמלונג געהאלטען א רעדע אין וועלכער ער האט אויס-געדריקט זיין פערביטערונג צוליב דעם שוואכען אינטערעס פון די ענגלישע יודען פאר דער הילף-אקציע.

א גאנץ דארף פערברענט געווארען

וולאצלאוועק, 4 (טעלעפאניש)
אין דארף מלאדזשין איז ענטשטאנען א שרפה, וועלכע האט זיך בליצשנעל פערשפרייט איבערן גאנ-צען דארף. אין רעזולטאט זענען פערברענט געווא-רען 5 וואוינהייזער, 26 שייערן און 26 שטאלען. איניגע מענשען האבען בעקומען בראנד-וואונדען. דאס גאנצע דארף שטעלט מיט זיך פאר א חורבה

גערינג פאהרט נישט קיין רוים

פאריז, 4 (ספ. טעל.)
האוואס-אגענטור איז מודיע פון רוים, אז מ׳האט דארט אפיציעל אפגעלייקענט די ידיעות וועגען גערינג׳ס רייזע קיין איטאליען.
וועגען מיני. יעווטיטש׳ס בעזוך אין רוים איז נאך קיין גענויע דאטע נישט בעשטימט.

אינטערנאציאנאלער היגיענע-קאנגרעס
האט זיך געעפענט איז זשענעווע

זשענעווע, 4 (ספ. טעל.)
דער צווייטער אינטערנאציאנאלער קאנגרעס פאר היגיענע-פראגען איז נעכטען דא געעפענט געווארען. עס נעהמען אנטייל פארשטעהער פון 45 מלוכות.

67 טויזענד שטימען „יא“
צום פלעביסציט פון די רעוויזיאניסטען

ווארשא, 4 (יט״א טעלעפאניש)
פון רעוויזיאניסטישען צענטראל-קאמיטעט טיילט מען מיט, אז לויט ידיעות וואס עס זענען אנגעקומען פון 325 שטעט אין פוילען האבען זיך אין פלעביסציט בעטייליגט אג׳ערך 69 טוי-זענד מענשען. דערפון האבען 67 טויזענד גע-שטימט „יא“ און 1230 — „ניין“.

שרעקליכע פערפלייצונג אין מעקסיקא
100 מענשען זענען דערטרונקען געווארען

מעקסיקא, 4 (ספ. טעל.)
צוליב דעם, וואס דער טייך אקטאפאן האט אויס-געגאסען, געפינען זיך א רייה דערפער אונטערן וואַ-סער. לערך 100 מענשען זענען שוין אוועקגעקומען. דאס וואסער האט אויך פערגאסען א קירכע, אין וועלכער עס זענען אפגעריכט געווארען תפילות. דערביי זענען דערטרונקען געווארען א רייה פער-זאנען. ביז איצט זענען פון צווישען די קרבנות פון דער פערפלייצונג געפינען געווארען 50 טויטע. די צאהל אומגעקומענע זענען גרויסע.

דעם 4. יוני 1935 איז געשטארבען אונזער זעהר געאכטעטער און געשעצטער
פירזעס און קאלעגע נ״ע
לעאפאלד לאנדסבערג
דער פערשטארבענער איז מיט דער נשמה און הארץ איבערגעגעבען געווען דער ארבעט צו פערלייכטערן די ארימע און ליידענדע בעפעלקערונג און מיט זיין אונערמידליכער און פרוכטבארער ארבייט האט ער דערפיהרט צו דער ענטוויקלונג פון אונזערע אינסטיטוציעס.
צו דער לויה, וועלכע קומט פאר היינט, מיטוואך, ד. 5. יוני 1935, 2.30 נאכמ. פון טהרה-הויז, ווערן אלע מיטגלידער פון אונזערע אינסטיטוציעס געבעטען צו קומען אבצוגעבען דעם נפטר דעם לעצטן כבוד.
די פערוואלטונג פון דער געז. צו פלעגען קראנקע „בקור חולים“ און קאמיטעט „אוזדראוויסקא“.

דעם 4-טען יוני 1935 איז געשטארבען אין עלטער פון 74 יאהר אונזער היים-געליבטער מאן, פאטער און גרויספאטער
ב״ע
לעאפאלד לאנדסבערג
בירגער און אינדוסטריעלער פון דער שטאדט לאדז.
די לוי׳ קומט פאר היינט. מיטוואך, דעם 5. יוני 1935, 2.30 נאכמיטאג פון טהרה-הויז, וועגען וואס ס׳טיילען מיט אין גרויס צער, די אין טיפען טרויער פערבליבענע
פרוי, זוהן, שנור, איינקל און פאמיליע.

ערב א נייע דעוואלואציע פון דאנציגער גולדן?

די באנק־הייזער פון דער פריישטאט געשלאסען אויף 2 טעג

דאנציג, 4 (טעלעפאניש)

די איינוואוינער פון דאנציג האט היינט בע־הערשט א וואלוטע־פאניק. פון 6 אינדערפריה האבען מאסען מענשען אנגעהויבען זיך אויסשטעלען אין די רייהען פון די בענק, כדי ארויסצונעמען זייערע גולדענס און אויסצוטוישען די דאנציגער גולדענס אויף פוילישע זלאטים אדער אויף אנדערע וואלוטעס.

די דאנציגער בירגער האט אבער געטראפען א שווערע ענטוישונג, ווייל די באנק־הייזער זענען היינט איינגאנצען נישט געעפענט געווארען. ס'איז ארויס א פעראָרדנונג וועגען שליסען אלע באנק־געשעפטען אויף 2 טעג, ד. ה. אויף דינסטאג און מיטוואך. ס'הערשט די אלגעמיינע איבערציוגונג אז אויב די בענק וועלען דאנערשטאג נישט געעפענט ווערען, וועט די דאנציגער רעגירונג אנווענדען א בעגרענ־צונג אינם אומזאץ מיט גולדענס. די שפאר־קאסעס וועלען לויט אלע ווארשיינליכקייטען אויסצאהלען נאר 10 פראצענט פון די אריינגעלעגטע סומעס.

מען בעהויפטעט אין אלגעמיין, אז די ערשטע דעוואלואציע איז נאר געווען אנ'אנהויב צו ווייטער־דיגע ענליכע שריט פון דער דאנציגער רעגירונג.

דער גאלד־דאלאר איז אין משך פון דער לעצ־טער נאכט געשפרונגען אין דער הויך אויף 10 פונקטען, דער גאלד־רובל אויף 6 פונקטען.

די פריהערדיגע דעוואלואציע פון גולדען איז געווען א נויטווענדיגקייט, כדי דערמיט אפצושאפען די פאר דיגען שידענארטיגקייט פון די וואלוטעס אויפ'ן בשותפות־פויליש - דאנציגער ווירטשאפטס־מארק.

פרעזידענט גרייזער וועגען דער דאנציגער וואלוטע

דאנציג, 4 (טעלעפאניש)

דער דאנציגער סענאט־פרעזידענט גרייזער האט היינט דורכ'ן דאנציגער ראדיא געהאלטען א רעדע געווידמעט דער איצטיגער וואלוטע־סיטואציע פון דער פריישטאט.

דער פרעזידענט איז ארויסגעטרעטען געגען די, וואס פערשפרייטען בייזוויליגע קלאנגען וועגען א נייעם ווארפען פון גולדען. ער האט אפגעלייקענט, אז עס גרייט זיך א נייע דעוואלואציע.

פינאנציעלע פערבעסערונג אין פראנקרייך

מ'פיהרט ארויס גאלד פאר שווערע מיליאנען, אבער שוין ווייניגער

פאריז, 4 (ספ. טעל.)

די ציימונגען שטעלען פעסט, אז עס הויבט זיך דער קורס פון פראנצויזישע ווערט־פאפירען און אז דער אפפלוס פון פראנצויזישען גאלד איז געהאמע־וועט געווארען.

„זשורנאל" שרייבט, אז ס'איז געקומען צו אנ' אלגעמיינער בערוהיגונג.

לויט דער „עקא דע פארי" איז נעכטען ארויס־געפיהרט געווארען גאלד פון פראנקרייך אין דער ווערט פון 40 מיליאן פראנק. מ'זעהט פאר, אז היינט זאל ארויסגעפיהרט ווערען גאלד נאר פאר 17 מיל־יאן פראנק. מארגען זאל איינגאנצען שוין אפגע־שטעלט ווערען דער ארויספיהר פון גאלד. די שפע־קולאציע איז אפגעשטעלט. די, וואס האבען שפע־קולירט אויף א דעוואלואציע פון פראנק, האבען גע־ליטען גרויסע היזקות.

פאר דער רעקאנסטרוקציע פון ענגלישען קאבינעט

באלדווין זאל זיין די פרעמיער, די אויסערן־מיניסטער

לאנדאן, 4 (ספ. טעל.)

די רעקאנסטרוקציע פון ענגלישען קאבינעט איז פארגעזעהן אויף זיכער שוין דעם היינטיגען פריי־טאג, דעם 7 ד. ח.

„טיימס" בעהויפטעט, אז מאקדאנאלד וועט אי־בערגעבען דעם קעניג זיין ביטע וועגען דעמיסיע שפעטסטענס ביז פרייטאג. מ'איז זיכער, אז באלד־ווין וועט באלד פערבעטען ווערען איבערצונעמען דעם אמט פון נייעם ענגלישען פרעמיער. אין איי־ניגע שעה שפעטער וועט באלדווין קענען פארשטעלען דעם קעניג דעם צוזאמענשטעל פון דער נייער רע־גירונג.

לויט קלאנגען, וואס נעמען אן קאנקרעטע פאר־מען, וועט איבערנעמען די טעקע פון אויסערן־אמט דער ביז איצטיגער מיניסטער סור סעמועל האָרע.

פארהאן אויך א ווערסיע, אז באלדווין זאל גלייכ־צייטיג פערנעמען די די טעקע פון פרעמיער און די טעקע פון אויסערן־מיניסטער.

קאמפיין אין אמעריקא ענטוויקעלט זיך גוט

ניו־יארק, 4 (יט"א טעלעגראפיש)

די קאמפיין ענטוויקעלט זיך גינסטיג. ביז איצט איז שוין געזאמעלט געווארען 750 טויזענד דאלאר.

פרעז. נחום סאקאלאוו פאדערט אויף אלע ציוניסטען

זיך צו בעטייליגען אין דער אקציע פארן יער פילסודסקי

ווארשא, 4 (יט"א טעלעפאניש)

די צענטראלע פון קרן־קימת האט דערהאלטען א טעלעגראמע פון פרעז. נחום סאקאלאוו, אין וועלכער ער פאדערט אויף אלע ציוניסטען זיך צו בעטייליגען אין דער אקציע פארן יער פילסודסקי.

פראפ. בראדעצקי געוועהלט אלס פרעזעס פון בריטישען פראפעסארען פערבאנד

לאנדאן, 4 (יט"א טעלעגראפיש)

פראפעסאר בראדעצקי איז אויסגעוועהלט גע־ווארען אלס פרעזעס פון בריטישען פראפעסארען־פערבאנד. וועלכער צעהלט 1100 מיטגלידער.

פיל יודען בעקומען אויס־צייכנונגען

אין שייכות מיטן 70־טען געבורטס־טאג פון ענגלישען קעניג

לאנדאן, 4 (יט"א טעלעגראפיש)

אין צוזאמענהאנג מיט'ן 70־יעהריגען גע־בורטס־טאג פון ענגלישען קעניג געארג, זענען פיל יודען אויסגעצייכנט געווארען. דערונטער דער יודישער טראנספארט־מיניסטער לעוועלי דע־לישא. אויך א רייה יודען אין ארץ־ישראל האבען בעקומען אויסצייכנונגען. אויך דער עמיר אבדולאר האט בעקומען א הויכען ארדען.

פערבאטען די קאנפערענץ פון דער יודענשטאט־פארטיי אין תל־אביב

תל־אביב, 4 (יט"א טעלעגראפיש)

די פאליציי האט פערבאטען די קאנפערענץ פון דער יודענשטאטס־פארטיי.

די מלחמה איז נאהענט אין — אפריקא

רוים, 4 (ספ. טעל.)

עס פערשטארקט זיך דער איטאליעניש־אבי־סינישער קאנפליקט. די לעצטע טעג זענען אויף דער איטאליעניש־אביסינישער גרעניץ פארגעקומען א רייה בלוטיגע צוזאמענשטויסען, וועלכע האבען געקאסט מעהרערע מענשליכע קרבנות. דער אויס־ברוך פון א מלחמה אין אפריקא איז צו ערווארטען א ליאדע טאג.

אויב מ'האט נאך די דעציזיעס אין זשענעווע געקאנט ערווארטען, אז עס זענען פארהאן שאנסען צו ליקווידירען די מלחמה־געפאהר צווישען אי־טאליען און אביסיניען, האבען די לעצטע טעג בעוויזען, אז די אלע האפנונגען זענען גרונד־לאזע. די קריגס־הכנות מצד איטאליען געהען צו מיט גרויס ברען. די לעצטע טעג זענען ווידער מאביליזירט געווארען 3 נייע דיוויזיעס, היינט קומען אן אינפארמאציעס וועגען נייע פערארד־נונגען, וואס זאגען עדות דערויף, אז די סכנה פון א מלחמה איז גאר נאהענט. פון אביסיניען ווערען שוין עוואקואירט די איטאליענישע בעאמטע וואס סטאציאנירען אין איטאליענישען סאמאליע און עריטרע. די עוואקואציע פון די איטאליענער שטעהט אין צוזאמענהאנג מיט'ן גיכען אנהויב פון דירעקטע מלחמה־אפעראציעס אין מזרח־אפריקא.

טאקע אויף דער דאזיגער איטאליעניש־אביסי־נישער גרעניץ גיסט זיך שוין מענשליך בלוט. בעוואפענטע אביסיניער האבען אטאקירט די זשאנ־דארמען־וואך פון איטאליענישען עריטרא. דעם זעלבען טאג האבען איטאליענישע זעלנער געשאסען צו בעוואפנטע אביסיניער אין סאמאלי.

לויט איטאליענישע בעהויפטונגען, האט דער אביסינישער קיסר געזאלט ערקלערען, אז אביסי־ניען וויל בעקומען א צוטריט צום ים, וועלכען אביסיניען בעזיצט נישט.

דער אביסינישער קעניג האט אויך געזאלט ערקלערען, אז די אייראפעאישע גרויסמאכטען דאר־פען רעזיגנירען פון זייערע פאליטישע אינטערעסען אין אפריקא.

Dr.
Wołkowyski
האט זיך איבערגעטראגען אויף
ציגעל־גאס 11, טעל. 238-02
נעמהט אן אין הויט־ און וועגערישע קראנקהייטען, מענער־שוועכע
פון 8—11 בייטאג און פון 4—9 אווענד

„ארט" : גרינדעלשאפט צו פערשפרייטען מלאכה און ערד־ארבייט צווישען יודען „ארט" אין לאדז.
היינט. מיטוואך, דעם 5־טען ד. ח קומט פאר אין לאקאל פון כורים־פעראיין, פיעטריק. 73 א פארטראגס־אוונט א. ד. ט.
„ווי אזוי קאן מען געזונד מאכען דאס יודישע ווירטשאפטליכע לעבען"
עס בעטייליגען זיך: ד"ר לעאן בראמסאן פארזיצענדער פון דער עקזעקוטיווע פון צענטראל־פערבאנד „ארט" אין פאריז, (ג. דעפוטאט פון דער ערשטער דומע), ד"ר יצחק שיפער ווארשא (ג. סיים־דעפוטאט) | אריינגאנג פריי.

אכטונג. ווישניאווא־גורא !
שטרענג כשר :: שטרענג כשר
איך האב איבערגענומען דעם לאנגיעהריגען
פענסיאנאט־„קאנקורענציא"
יאסקאוויטש, וועלכער געפינט זיך אין אן־עלעגאנטער ווילע מיט עלעקטרישע בעלייכטונג און ראדיא, ענטהאלט בעזונדערע און זוניגע צימערן מיט געשמאקהאפטיגע עסענס אונטער א שטרענ־גער כשר'ער אויפזיכט צו זעהר בילינע פרייזען.
מיט כבוד: הערש בראער.
בעט. אינפארמאציעס אויפ'ן ארט אין אויך אין לאדז, בראער, 11־גא ליסטאפאדא 33 איז בעוועלב.
8020

Dr. med.
Haltrecht
ספעציאל־ארצט פאר הויט־און געשלעכטס־קראנקהייטען
פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21
נעמט אן פון 11 פריה ביז 2 טיטאג און 5—9 אוו. זונטאג פון 10—1 בטאג
אלע ארט אנאליזען.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־פרייזן פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע־זאל.

אויערען, נאז און האלז קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z. Rakowski
פיעטריקאווער 67. טעל. 127-81
נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צווי־אפעראציע א. ז. וו.. ווי אויך אמבולא־טארישעס פון 9—2 און פון 4—8 אוונ
ט.

ווארנונג!
דערמיט ווארען איך צום לעצטען מאל דעם זאק־הענדלער ה' חיים גאלד־בערג פון קאשטשעלנא 4, אז ער וועט מיר נישט ערלעדיגען דעם נישט־ארענט־ליכען ענין מיט די וועקסלען ביז דעם 10־טען ד. ח. געהם איך ארפ פון מיר די פעראנטווארטליכקייט פאר די ווייטער־דיגע פאלגען.
ל. ב. 11 ליסטאפאד 22
8017

פאר גאלד, בּיזשוטעריע
און לאמבארד־ קוויטעס
צאהלט די העכסטע פרייזען
איזידאר פיאלקא
פיעטריקאווער 7.

טיף געבויגען, מיט דעם גרעסטען דרך־ארץ, שטעהען מיר פאר דעם אפגע־נעם כבוד און בעדויערן שטארק דעם גרויסען פעלוסט, פון לאנגיעהריגען מיטגליד און אונטערשטיצער פון עסק, לאנגיעהריגער פרעזעס פון „ביקור־חולים" „אגודת־אחים"
לעאפאלד לאנדסבערג נ"ע
זאל איהם די ערד גרינג זיין!
דער ערשטער מענער־סעזאן
אזורקאוויסקא 1935

צווישען די גליקליכע שפילער — מלוכה־לאטעריע.

די פארטונע, וועלכע האט מיט אזא ברייטער האנד געטיילט געלד־מתנות אין דער 4־טער קלאס פון דער 32־טער מלוכה־לאטעריע, האט אויך נישט פערגעסען אן די מלוכה־לאטעריע, מענשען, וועלכע נישט נאר וואס זיי א־ביטען שווער, נאר אויף העמען עס פאלט א גרעסערע, אזוי אויף אנדערע, פעראנטווארטליכקייט. די פער־מעל פון לאס נומער 143.170 איז געווען אין בעזיץ פון הער משעמפאס, א בעאמטער אין רק"ק קאטאוויצער מעי־אסטווא און צוויי פון זיינע ביורא־חברים.

אויף דעם נומער איז געפאלען 50 טויזנט זל. אדער דער ה' משעמפאס מיט זיינע חברים האבען בעקומען אויף זייער חלק 10 טויזענד זל.

די ה"ה, צום ירך פון גאווינס, וועלכער וועט זיי ערלויבען און זייערע משפחות אויף א אנגענעמען אפרוה־אורלויב, האבען שוין געקויפט לאסען צו דער 33־טער לאטעריע, אין וועלכער זיי קענען געווינען נישט נאר אין די 4 קלאסן, נאר אויך אין דער אנמו[?] צוגאבע־ציהונג.

די ציהונג פון דער 1־טער קלאס - שוין דעם 19־טען ה. מ.

אויף שבועות
עמפפעהלט
גוטע ווייז
ביליגע
די זייט 70 יאהר עקז. וויינהאנדלונג
— פון —
ע. שיקיער
— אינה: — ישראל שיקיער
לאדז, פולנאצנא 1, טעל. 107-84.

Dr. med.
H. RÓŻANER
ספעציאליסט פאר הויט, וועלערישע און סעקסועלע קראנק.
Narutowicza 9
tel. 128-98
נעמט אן פון 9—1
פארם. און פון 5—9.

כשר | איבעראשענדע נייעס!!! | היגיעניש
דער גוט־בעקאנטער
פענסיאנאט „RAJ"
JURKIEWICZA, tel. 27
אין ווישניאווא גורא אין זייבערטס שענסטען פלאץ איז טעטיג און נעמט אן געסט.
מיר עמפפעהלען די ג' געסט: טרוקענע, זוניגע צימערן מיט אלע בעקוועהמליכקייטען. — די קיך געפינט זיך אונטער דער לייטונג פון רוטינירטע קרעפטן.
קאנקורענץ־פרייזען! סאלידע בעדינונג!
אינפארמאציעס ווערען צו־שטעלט אויפ'ן ארט.

צונויפפרופען לעגיסלאטיוו־ראט אין א״י איז די פאדערונג פון הויך־קאמיסאר

ירושלים, 4 (יט״א טעלעגראפיש)

די אראבישע פרעסע, טיילט מיט, אז די פראגע וועגן לעגיסלאטיוון ראט איז ווידער געווארען אקטועל. די זעלבע אראבישע פרעסע איז אויך מודיע, אז דער הויך־קאמיסאר פאדערט, צונויפצורופען דעם לעגיסלאטיוון ראט נישט שפעטער ווי אין חודש מערץ ק. י. אויב נישט דראהט ער מיט דימיסיע

מען קאקעטירט צו די אונפארטייאישע אין סאוויעטענפערבאנד

ריגא, 4 (ספ. טעל.)

לויט ידיעות פון מאסקווא רעדט די „פראוודא" ווייטער ארום די אקטועלע פראגען פון דער סאוויעטישער אינערליכער פאליטיק, אונטערשטרייכענדיג, אז די ביז איצטיגע גאוה׳דיגע באציהונג פון די פארטייאישע קאמוניסטען צו די אונפארטייאישע בירגער פון סאוויעטענפערבאנד, דארף ראדיקאל געענדערט ווערען. סטאלין האט ריכטיג אנגעוויזען אין איינער פון זיינע לעצטע רעדעס, אז דער כלל אונפארטייאישע בירגער קען פונקט אזוי גוט ארבייטען לטובת דעם סאציאליסטישען פאטערלאנד, ווי די מיטגלידער פון דער פארטיי. דער אינצוטרוי צו די אונפארטייאישע בירגער דארף פערשווינדען, מחמת די קאלאסאלע ארבייט איבער דער פערווירקליכונג פון דיווירטשאפטליכע פלענער פאדערט גרעסערע אנשטרענגונגען פון די כוחות.

ענגלאנד זאל איבערנעמען דעם פראטעקטאראט איבער אביסיניען

וועגן דעם קומען „אפיציעלע" הכחשות

לאנדאן, 4 (ספ. טעל.)

רייטער מעלדעט: אפיציעלע קוועלען לייקענען אפ גיידאס בעהויפטונגען פון זיין נעכטיגען ארטיקעל אין „זשורנאל ד׳איטאליא" וועגן דעם, אז דער בריטישער מיטגליד פון דער אביסינישער גרעניץ־קאמיסיע האט געזאלט ערקלערען, אז אביסיניען האט זיך געזאלט ווענדען צו ענגלאנד וועגן איבערנעמען דורך בריטאניען דעם פראטעקטאראט איבער אביסיניען אויף 25 יאהר.

שוועדישער בילדונגס־מיניסטער קומט קיין ווארשא

ווארשא, 4 (טעלעפאניש)

דעם 6 ד. ח. קומט צו פליהען קיין ווארשא דער שוועדישער בילדונגס־מיניסער ארטור ענגבערג. דער וויזיט איז אן אפיציעלער.

עסטאנישער פרעזידענט קומט היינט קיין ווארשא

ווארשא, 4 (טעלעפאניש)

מיטוואך קומט קיין ווארשא דער עסטאנישער פרעזידענט קאנסטאנטי פעטס.

פרעז. פ״ס איז געבוירען אין 1874 אין קרייז טארטו, אין 1898 האט ער געענדיגט די יורידישע אפטיילונג אין אוניווערזיטעט אין טארטו און האט פראקטיצירט אדוואקאטור אין טאלין. אין דערזעלבער צייט איז ער געשטאנען אין דער שפיץ פון דער צייטונג „טאלין טעטאליא", וועלכע איז גערודפט געווארען דורך דער צארישער מאכט אין 1905 איז די צייטונג דורך דער רעגירונג אפ געשטעלט געווארען פעטס האט עמיגרירט אין דער שווייץ, וואו ער איז געווען טעטיג אלס פובליציסט.

אין 1910 איז ער צוריקגעקומען קיין עסטאניען, וואו ער איז אפגעקומען 4 יאהר פעסטונג. 1916 ווערט ער מאביליזירט אלס כאראנזשי. נאך דער איבערקעהרעניש אין 1917 הויבט זיך אן פעטס דיפלאמאטישע קאריערע. נאכדעם ווי די באלשעוויקעס פערלאזען טאלין, שטעלט ער זיך אין דער שפיץ פון דער אונאפהענגיגקייטס־בעוועגונג און ווערט פרעזידענט און אינערן־מיניסטער.

אינערן־מיניסטער קאשטשאלקאווסקי

אינטערעסירט זיך מיט׳ן שטעטעל זולאוו, וואו ס׳איז געשטאנען דאס וויגעל פון מארשאל פילסודסקי

ווארשא, 4 (טעלעפאניש)

נאכ׳ן בעטייליגען זיך אין די פייערליכקייטען פון איבערפיהרען קיין ווילנא דאס הארץ פון מארשאל פילסודסקי, איז דער אינערן־מיניסטער קאשטשאלקאווסקי ערשט היינט צוריקגעקומען קיין ווארשא. אין דער צווישענצייט האט דער שמיניסטער דורכגעמאכט אן׳אינספעקציע־רייזע איבער אשמיאנער, סוויענטשאנער, און פאסטאווער [illegible] ואראסטאווער דער מיניסטער האט אויך לוסטרירט א רייזע שטאטישע און דארפישע זעלבסטפערוואלטונגען.

אויף זיין צוריקרייזע האט דער מיניסטער קאשטשאלקאווסקי בעזוכט דאס שטעטעל זולאוו, וואו עס איז געבוירען געווארען מארשאל פילסודסקי. דער מיניסטער האט זיך בעקענט מיט׳ן פארטשריט פון טונאגדערבוי פון מארשאל׳ס היימשטאט.

וויכטיגע בעראטונג אין שלאס

צווישען מלוכה־פרעזידענט און פרעמיער סלאוועק

ווארשא, 4 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט)

דער מלוכה־פרעזידענט האט היינט פרייטאג אויפגענומען דעם פרעמיער וואלערי סלאוועק, וועלכער האט אינפארמירט דעם פרעזידענט וועגען די לויפענדע ארבייטען פון דער רעגירונג.

דער מלוכה־פרעזידענט האט היינט אויך אויפגענומען דעם לייטער פון קריגס־מיניסטעריום גענעראל קאספזשיצקי און דעם וויצע־קריגס־מיניסטער גענ. סלאוואי־סקלאדקאווסקי.

דער אויסערן־מיניסטער בעק איז היינט אויפגענומען געווארען דורכ׳ן מלוכה־פרעזידענט.

ווארשא, 4 (טעלעפאניש)

דער מלוכה־פרעזידענט האט היינט אויפגענומען אויף אנ׳אוידיענץ א דעלעגאציע אין די פערזאנען פון אונטערשטאטס־סעקרעטאר פון פרעזידיום פון מיניסטארען־ראט, שעדלעצקי, גענעראל וויעניעוואדלוגאשאווסקי, דעם ווארשאווער שטאט־פרעזידענט סטאזשינסקי און ה׳ ארטור שליווינסקי.

די אוידיענץ שטעהט אין פערבינדונג מיט׳ן שאפען א קאמיטעט צו פעראייביגען דעם אנדענק פון מארשאל פילסודסקי.

צונאב־אפמאך צו דער פויליש שווייצארישער האנדעלס־קאנווענץ

ווארשא, 4 (טעלעפאניש)

היינט איז אין ווארשא פארגעקומען דער אויסטויש פון די ראטיפיקאציע ־ דאקומענטען פון צו־גאב־אפמאך צו דער האנדעלס־קאנווענץ צווישען פוילען און שווייץ פון 26 יוני 1921.

דעם דאקומענטען ־ אויסטויש האבען דורכגעפיהרט: מצד פוילען מינ. שעמבעק און מצד שווייץ אלפרעד דע קלאכאדער, דער שארזש ד׳אפער פון דער שווייץ אין ווארשא.

מינ. טיטולעסקו קאנפערירט אין פאריז

פאריז, 4 (ספ. טעל.)

דער רומענישער אויסערן־מיניסטער טיטולעסקו איז היינט אנגעקומען קיין פאריז און אפגעהאלטען א שעה׳דיגע קאנפערענץ מיט׳ן אויסערן־מיניסטער לאוואל. דאס געשפרעך איז געווען נוגע דער אינטערנאציאנאלער פאליטיק. עס איז אויך בעריהרט געווארען די פראגע וועגען דונאי־פאקט.

מינ. טיטולעסקו פאהרט היינט ארויס קיין בוקארעשט.

היסטארישער עטנאגראפישער מוזיי

א.נ. פון פראפ. דובנאוו אין קאוונע

קאוונע (יט״א) דא איז פארגעקומען די פייערליכע עפענונג פון דעם היסטאריש־עטנאגראפישען מוזיי אויפ׳ן נאמען פון בעקאנטען יודישען היסטאריקער פראפעסאר שמעון דובנאוו, וואס איז געגרינדעט געווארען ביי דער קאוונער יודישער קהלה. צו דער פייערונג איז אויך געקומען דער פראפ. דובנאוו, לכבוד וועלכען עס איז איינגעארדענט געווארען א גרויסער באנקעט מיט׳ן אנטייל פון אלע נאציאנאלע יודישע ארגאניזאציעס.

אומגעקומען 47 מענשן צוזאמען מיט א סאוויעטישן דאמפער

מאסקווא, 4 (ספ. טעל.)

בעת א שטורם אויפ׳ן ווייסען ים איז צושטערט געווארען דער דאמפער „טשערנישעווסקי". די שיף צוזאמען מיט דער מאנשאפט און דער צאהל פון 47 פערזאן איז פערשוואונדען געווארען אהן שפור. צו זוכען דעם „טשערנישעווסקי" זענען ארויסגעשווימען דריי שיפען. איין שיף איז שוין צוריקגעקומען מיט 15 טויטע פון דער אומגעקומענער מאנשאפט. דעם „טשערנישעווסקי" ־ דאמפער האט מען געפונען אויף א ווייסטער אינזעל.

בעת דעמזעלביגען שטורם איז אויך צושטערט געווארען דער לאטווישער דאמפער „באלא מאוול באומס", נאך וועלכען עס איז ארויסגעשיקט געווארען א רעטונגס־שיף

נייע ווענדונג אין דער פראגע

פון אויסלענדישען אייגענטום פון סאוויעטישע בירגער

ריגע, (יט״א) צוליב א נייער ווענדונג, וואס איז אריינגעטרעטען אין דער פראגע פון אונבעוועגליכע גיטער אין אויסלאנד, וועלכע געהערען צו סאוויעטישע בירגער, האבען זיך פיל פעראינטערעסירטע אין ליטע און לעטלאנד, דערונטער א גרויסע צאהל יודען, געפונען אין א שווערע לאגע:

זיינערצייט האבען די סאוויעטישע בירגער צוגעשיקט זייערע קרובים אין ליטע און לעטלאנד פולמאכטען אויף צו פערוואלטען מיט די הייזער, וועלכע זיי האבען איבערגעלאזט. פיל יאהרען איז אזוי אריבער און בהדרגה האבען די קרובים זיך צוגעוואוינט אויפצופאסען די הייזער אלס זייערע אייגענס.

גאנץ אונגערווארטעט האבען זיי אבער בעקומען אפיציעלע מיטטיילונגען, דאס די פריהערדיגע פולמאכטען ווערען אנולירט און אויפ׳ן סמך פון א פולמאכט, וואס די סאוויעטישע קרובים האבען ארויסגעגעבען, נעמען איבער די ארטיגע סאוויעטישע געזאנדשאפטען די פערוואלטונג איבער די אונבעוועגליכע גיטער און פאדערן צוצושטעלען א גענויען דין־וחשבון פון דער ביז־איצטיגער פערוואלטונג ווי אויך איינצוצאהלען די הכנסות לויט דעם חשבון.

ווי מען איז זיך משער, האט די סאוויעטישע רעגירונג געצוואונגען איהרע בירגער איבערצונעמען אין זייער רשות דאס אייגענטום אין אויסלאנד, כדי פון די הכנסות פערגרעסערען די וואלוטע רעזערוועו, אין וועלכע די סאוויעטישע רעגירונג נויטיגט זיך אזוי.

פרעזידענט רוזוועלט אין שוץ

פון זיין ווירטשאפטס פאליטיק

וואשינגטאן, 4 (ספ. טעל.)

גוט־אינפארמירטע קרייזען גיבען איבער, אז פרעזידענט רוזוועלט איז גענויגט זיך צו ווענדען צום קאנגרעס וועגען צוריקקעהרען דער נ.ר.א. איהרע יסודות׳דיגע פרינציפען, נעמליך: אין דער פראגע פון מינימום־לוין, מאקסימום־ ארבייטס־צייט און וועגען די יושר׳דיגע מעטאדען פון האנדעל.

גרויסע לויה פון משה פיינקינד אין פיעטריקאוו

פיעטרקאוו, 4 (טעלעפאניש)

די לויה פון פערשטארבענעם שריפטשטעלער משה פיינקינד האט צוגעצויגען א זעהר גרויסען עולם מלוים פון פיעטרקאוו גופא ווי פון אנדערע שטעט.

די לויה האט זיך אנגעהויבען 3 א זייגער נאכמיטאג פון טרויער־הויז אויף פילסודסקיעגא 36. אין שפיץ פון גרויסען לויה־צוג זענען געגאנגען די שילער פון דער האנדווערקער־שול ביי „ארט" אין פיעטרקאוו.

צווישען די דעלעגאציעס פון פעראיינען און אינסטיטוציעס, וואס זענען געקומען אפגעבען כבוד דעם פערדינסטפולען עסקן און שרייבער, האט מען געזעהן א דעלעגאציע פון דער האנדווערקער־צענטראלע, פארשטעהער פון אלע יודישע צעכען אין פיעטרקאוו, פון „מכבי", לינת הצדק, פון דער האנדווערקער־שול ביי „ארט", „טאז", קאמבאטאנטען, רעוויזיאניסטישע ארגאניזאציע און פיל אנדערע.

עס האבען זיך אויך בעטייליגט איניגע פוילישע געלעהרטע, דערונטער דער פראפ. יוזעף ראטשיבארסקי, דער געוועזענער לייטער פון לאדזער שטאטישען ארכיוו א. א. דעם ווארשאווער ליטעראטען־פעראיין האט רעפרעזענטירט ה׳ לעא פינקעלשטיין. מצד דער רעדאקציע „נייער פאלקסבלאט" איז געווען אויף דער לויה רעד. ח. י. בזשוסטאווסקי.

דורך די גאסען, וואו די לויה איז דורכגעגאנגען, זענען געווען געשלאסען אלע יודישע געשעפטען.

ביים אפענעם קבר האבען געהאלטען הספדים דער פארשטעהער פון ווארשאווער ליטעראטען־פעראין לעא פינקעלשטיין און רעד. ח. י. בזשוסטאווסקי.

דער זוהן פון פערשטארבענעם, דער ווארשאווער זשורנאליסט שלמה פיינקינד האט ביים קבר געזאגט קדיש. דער שטאט־חזן האט געמאכט אנ׳אל־מלא רחמים.

טיף־בעטריבטע איז דער גרויסער עולם זיך פונאנדערגעגאנגען פון דעם לעצטען וועג, מיט וועלכען עס איז אוועק אויף אייביג דער פערדינטער יודישער עסקן און פערפאסער פון יודיש־היסטארישע בעשרייבונגען — משה פיינקינד.

* * *

משה פיינקינד האט איבערגעלאזט א צוואה, וועלכע ער האט אנגעשריבען אין דעצעמבער 1934. אין דער צוואה האט פיינקינד געבעטען זיין משפחה וועגען זיין טויט נישט צו מאכען קיין קלעפסידרעס: ער האט געלעבט בעשיידען, וויל ער האבען א בעשיידענע לויה. ער האט אויך איבערגעלאזט א טעקסט פאר זיין מצבה. דער טעקסט זאל זיין אין יודיש, העברעאיש, פויליש.

מ. פיינקינד האט איבערגעלאזט א גרויסע ביבליאטעק, וואס א טייל פון איהר מיט א סך ווערטפולע ביכער האט ער בעפוילען זיין משפחה איבערצוגעבען דעם ייוו״א. אין כתב־יד איז נאך מ. פיינקינד׳ן געבליבען 150 היסטארישע ארטיקלען.

משה פיינקינד׳ס לעצטער ווונש איז געווען, אז נאכ׳ן טויט זאל מען איהם לעגען נעבען זיין פאטער. ער האט אויך געפאדערט, אז זיין משפחה זאל נישט נעמען קיין אומזיסטע קרקע. די פיעטרקאווער קהלה האט געוואלט אויסהאלטען די גאנצע לויה, אבער די משפחה האט נישט געוואלט פערשוועכען דעם לעצטען וואונש פון פערשטארבענעם.

מיר פערטיגען אויס
אפיצוארקען
פיר
מאנופאקטור, שטרימף
לעדער
טריקאטאזשען און זיידען בראנדזשע
נעפערצעגטע עטיקעטען
פיר וועש, שאקאלאד,
קאנאטען און פערפומעריע בראנזשע
FABRYKA SUKNA BIELSKO
FABRYKA SUKNA EMES BIELSKO
FABRYKA WYR. WEŁNIANY ŁÓDŹ
FABRYKA WYR. SUKIENNYCH EBT TOMASZÓW
FABRYKA CARBARSKA W WARSZAWIE
BIELSKO
WYTWÓRNIA ODBIJANEK DRUKARNIA
I.M. STRYKOWSKI
PIOTRKOWSKA 35
TEL. 236-25.

לאדז, 5 יוני 1935

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז, 5 יוני 1935

„מיר האבן גארנישט וואס צו בעהאלטען
און מיר האבען מיט גארנישט זיך צו שעהמען"

דער רב הכולל פון שטאקהאלם ד"ר עהרענפרייז איז אויף דעם וועג פון ארץ־ישראל קיין שטאקהאלם אדורכגעפאהרען לעמבערג וואו א מיטארבייטער פון דער „כוויליא" האט מיט איהם געהאט א געשפרעך וועגען לעצטען פראצעס פון די „פראטאקאלען פון די זקני ציון". ד"ר עהרענפרייז איז, ווי בעוואוסט, געוועזן איינער פון די הויפט־עדות פון דער בעשולדיגונג און ער האט פאר דעם זשורנאליסט ערקלערט פאלגענדעס:

איך פרעה מיך זעהר, וואס דער פראצעס אין בערן האט זיך אזוי געענדיגט, איך האב קיינמאל נישט געצווייפעלט אין אזא ענטגילטיגען רעזולטאט פון פראצעס. אויב מען וויל אפשאצען די פראקטישע בעדייטונג פון דעם גאנצען ענין, וואס ווערט דורך א סך מענשען נישט דערשאצט לויט די פאלגען, בין איך נישט מסופק, אז דער בערנער פסק־דין האט די העכסטע מאראלישע בעדייטונג פארן יודענטום.

מיין ראלע אין דער דאזיגער אפערע בעשטעהט אין דעם, וואס אין דער דייטשער אויסגאבע פון די פראטאקאלען, וואס זענען ארויסגעגעבען געווארען דורך דער „האמער־פערלאג" אין 1923 האט מען זיך אויף מיר פעררופען אלס אויף אנ'עדות פון דער אויטענטישקייט פון די פראטאקאלען. מען האט זיך בענוצט מיט דעם גאנצען רעקלאמע אפאראט און מען האט געמעלדעט דער וועלט, אז ענדליך איז געלונגען דורך א גלויבענסווירדיגען מענש פעסטצושטעלען די עכטקייט פון די פראטאקאלען. אויף די באנדעראלען פון דער אויסגאבע וועגן וועלכע איך האב אויבען דערמאהנט האט מען אויסגעדריקט א געהעריגען גרויסען אויפשריפט און דער געבורט פון שקר איז געווארען א פאקט. די איינצעלהייטען פון דאזיגען ענין זענען פאלגענדע: אין יאהר 1923 האב איך אין יודישען אקאדעמישען קלוב אין שטאקהאלם געהאלטען א פארלעזונג אין שייכות מיט דעם 25־יעהריגען יאהרצייט פון ד"ר הערצל. פון מיין רעדע האט דאס שוועדישע אנטיסעמיטישע בלעטעל „נאציאנען" ארויסגעריסען איין ציטאט, וועלכען מען האט ביי דער בענוצונג פון דעם גאנצען פארמאליסטישען פאראר (א רעיענטאלע איבערזעצונג פון ציטאט א.־אז. וו.) צוגעגעבען דעם אויטאריטעט פון אמת. עס פערשטעהט זיך, אז דאס בלויזע אויס־שניידען פון ציטאט און זיין אנווענדונג איז נישט מעהר ווי א טריק. איך האב נעמליך געזאגט צווישען אנדערעם, אז הערצל, וועלכער האט פארגעפיהלט די קומענדיגע געשעהענישען אין אייראפע איז צו אונז געקומען מיט א קלאר פארמולירטען פלאן. פון די דאזיגע ווערטער האט די אנטיסעמיטישע קאזואיסטיק ארויסגע'פשט'לט די טעזע: „איהר ד"ר עהרענפרייז אליין איז זיך מודה, אז ד"ר הערצל איז געקומען מיט א פערטיגען פלאן. און וואס פאר א פלאן קען עס זיין, אויב נישט דער פלאן, אז יודען זאלען בעהערשען די וועלט!"

ווען איך בין אין זומער 1923 געווען אין קארלסבאד, האב איך זיך דערוואוסט וועגען גאנצען ענין. איך בין תיכף אפגעפאהרען קיין באזעל, וואו די יודישע קהלה און שווייצארישע ציוניסטישע ארגאניזאציעס האבען אריינגעטראגען פארן דארטיגען שטראף־געריכט אנ'אנקלאגע געגען די איניציאטארען פון בלבול. איידער דער פראצעס האט זיך נאך אנגעהויבען בין איך דורכן געריכט אויסגעהערט געווארען אלס עדות. באלד דערנאך האב איך מיך פעראייניגט צו דער בעשולדיגונג אלס ציווילער אנקלאגער און בין צוריקגעפאהרען קיין שוועדען. אבער דער פראצעס אליין איז נאך נישט פארגעקומען, צוליב אנ'אינטערוועניץ זענען אלע עקזעמפלארען, וואס האבען זיך געפינען אין באזעלער קאנטאן קאנפיסקירט געווארען און דאס פערשפרייטען פון די פראטאקאלען איז פערוועהרט געווארען.

דערוויל איז אבער דערפיהרט געווארען צום סוף דער בערנער פראצעס, איך וויל נאך דערצו צוגעבען: איך פערזענליך האלט נישט די פראטאקאלען פאר אנ'אפגעריסענע ערשיינונג, נאר פאר א טייל פון גרויסען קאמפלעקס, וואס ווערט לויט מיין מיינונג נישט געהעריג גענומען אין אכט דורך דער יודישער עפענטליכקייט. מען רעדט וועגען צוזאמענברוך פון דייטשען יודענטום און ווירטשאפטליכער קאטאסטראפע פון פוילישען יודענטום. דאס זענען אהן שום ספק זעהר וויכטיגע ענינים, עס זענען אבער אויך פערהאן אנדערע ערשיינונגען, וואס צוליב די קאנסעקווענצען, וואס זיי רופען ארויס אין דער געשיכטע פון יודענטום פערדינען זיי אויף נישט קיין קלענערע אויפמערקזאמקייט פון יודענטום. עס האנדעלט זיך וועגען אננעהמען א שטעלונג לגבי דער אנטיסעמיטישער קאמפאניע, וואס ריהרט אן נישט נאר די יודען פון געוויסע לענדער, נאר וואס אטאקירט דאס גאנצע אלוועלטליכע יודענטום. די דאזיגע וועלט־פראפאגאנדע געגען די יודען, וואס ווערט מיט אזא און אזא אונ'ברחמנות'דיגער און פערביסענער קאנסעקווענץ, און מיט אזעלכע ריזיגע אגיטאציע און פינאנציעלע מיטלען געפיהרט, האט נישט צו זיך קיין אנאלאגיע אין דער געשיכטע פון די לעצטע יאהר־טויזענדער. מיר שטעהען פאר אנ'ארגאניזירטען קאמף געגען דעם כבוד און גייסטיגען ווערט פון יודענטום אלס קאלעקטיוו.

די דאזיגע אלוועלטליכע אנטיסעמיטישע פראפאגאנדע דערגרייכט ווייטע קרייזען פון אלע פעלקער און איבט אויס א השפעה אויף אביעקטיווע און אפט אויך אויפריכטיגע מענשען, וועלכע האבען נישט די מעגליכקייט פעסטצושטעלען דעם אמת פון די טעזען, פאקטען און ציטאטען, וואס מען שטעלט זיי צו. אויב איך רעד וועגען דער גויטוועני־דיגקייט דעם אקענענצעווירקען, האב איך נישט אין זין די אזוי גערופענע פרוכטלאזע „אפוועהר דעם אנטיסעמיטיזמוס". קיין אנטיסעמיט קען מען נישט איבערצייגען. אבער מען קען אויפקלערען דעם אמת, מען קען זיך פערטיידיגען געגען דעם פערדרעהען די פאקטען, געגען נארישע פלוידערייען, בלבולים, געגען דער פערקריפלונג פון יודישען גייסט, זיין עטיק און געבאטען פון דער יודישער וויסענשאפט און וועלט־אנשויאונג. מיין ווילען, אז דאס יודענטום זאל מען זעהען אזוי ווי עס איז אויף אנ'אמת מיט זיינע מעלות און חסרונות, וואס עס האבען זיכער אלע אנדערע פעלקער. אבער עס האנדעלט זיך וועגען ווייזען דער וועלט דאס אמת'ע נישט געפעלשטע יודישע פנים. זייט צוויי טויזענד יאהר געהען דורך לענדער און פעלקער פון דער וועלט ווי א רעטעניש. די וועלט קען אונז נישט, קען נישט אונזערע לעהרען און מענשען זענען גרייט צו גלויבען אין די אממייסטען אבסורדאלע שקרים, וואס מ'דערצעהלט און שרייבט וועגען אונז. די געפעלשטע „פראטאקאלען" זענען נאר א קליינער דעטייל אין דער דאזיגער העצערישע קאמפאניע פון אינטערנאציאנאלען אנטיסעמיטיזם. מיר מוזען געגען דער דאזיגער פערברעכערישער און נידערטרעכטיגער קאמפאניע אויפהויבען א ארבייט אפצוריייניגען דעם דאזיגען שמוץ. מיר מוזען פאר די קולטורעלע פעלקער ברייט עפענען טיר און פענסטער פון אונזער לעבען און זאגען: „אט אזעלכע זענען מיר, מיר האבען גאר נישט וואס צו בעהאלטען און האבען זיך נישט, וואס צו שעהמען!".

נעבען דעם אויפבוי פון ארץ־ישראל און דער אקציע פון ווירטשאפטליכע הילף פארן יודענטום, איז דאס איינס פון אונזערע וויכטיגסטע קאלעקטיווע אויפגאבען.

נאך דעם שטורם אויף די מערב־אייראפעאישע גאלד־וואלוטעס

דער רעגירונגס קריזיס אין פראנקרייך איז, ווי בעוואוסט ארויסגערופען געווארען צוליב דער אונזיכערקייט וועגען גורל פון פראנק, און די נייע רעגירונג, פערזיכערט מען, וועט זעהען אפצוהיטען פון א דעוואלואציע פון פראנצויזישען פראנק. אויך אין דער שווייץ איז די שפעקולאציע אויפן שווייצארישען פראנק אדורכגעפאלען. דאס אלץ האט גורם געווען, אז אויפן אינטערנאציאנאלען וואלוטע מארק איז געקומען צו א געוויסע בערוהיגונג. וועגען דער דאזיגער פראגע שרייבט די נעכטיגע „אי ק. צ." פאלגענדעס:

דער שטורם פון שפעקולאציע, וואס איז אדורך איבער די מערב־אייראפעאישע גאלד־וואלוטעס האט אביסעל אפגערייניגט די אטמאספער.

צוערשט איז געקומען די אפענסיווע אויף דעם האלענדישען גולדען, וואס איז אבער אפגעשלאגען געווארען צוליב דער ענערגישער האלטונג פון דער האלענדישע באנק. דערנאך איז געקומען די אטאקע אויפן שווייצארישען פראנק, וועלכע איז ענדגילטיג צוזאמענגעבראכען געווארען דעם 2. יוני. און צום סוף איז ענטוויקעלט געווארען א געפעהרליכע שפעקולאציע געגען דעם פראנצויזישען פראנק וואס האט דערגרייכט איהר העכסטען פונקט אין דער קריטישער נאכט פון פרייטאג אויף שבת מיטן פאלען פון פלאנדענס רעגירונג.

די שפעקולאציע געגען האלענדישען גולדען האט געהאט אלס יסוד די איבערצייגונג, אז ווירטשאפטליך זענען בעלגיען און האלאנד ענג פערבינדען, אז די דעוואלואציע פון בעלג רופט ארויס שוועריגקייטען אין ווירטשאפטליכען לעבען פון האלאנד און שוואכט אפ איהר ווילען אויפצוהאלטען איהר גאלד־סטאנדארד. ווען אבער האלאנד האט ארויסגעוויזען איהר אונצווייפעלהאפטיגען ווילען צו אויפצוהאלטען דעם פאריטעט — בענוצענדיג זיך מיט ראדיקאלע בודזשעט רעדוקציעס און צוויי מאל געהעכערט דעם דיסקאנט, האט די שפעקולאציע געפלאצט און עס איז געקומען א בערוהיגונג.

די שפעקולאציע געגען שווייצארישען פראנק האט געהאט פאר א יסוד דעם פאלקס־רעפערענדום אין דער פראגע פון דער אזוי גערופענער „קריזיס איניציאטיוו". דאס איז געווען א פארשלאג פון „אקציען קאמיטעט", וואס בעשטעהט פון סאציאליסטישע קרייזען פון „ארבייטס־פארטיי", וועלכער האט געפאדערט אנ'אקטיווען קאמף מיטן קריזיס, אויפן וועג פון וועקסלען, באנק־הלוואות. דאס אפזאגען זיך פון דעפלאציע, אויפהאלטען די קויף־קראפט פון דער בעפעלקערונג דורכן בעקעמפען די רעדוקציע פון לויהנען און פרייזען, אנ'ארגאניזירטער קאמף מיט דער ארבייטסלאזיגקייט א. אז. וו.

דאס האט געזאלט זיין א שווייצארישע „פיאטי־לעטקע", ווי די געגנער האבען זי גערופען, ווייל דער גאנצער פלאן איז געווען בערעכענט אויף 5 יאהר.

די איניציאטיווע האט געליטען א מפלה, 18 קאנטאנען האבען זיך ארגאניזירט געגען דער אקציע און 4 פאר. און דאס האט בעדייט א סוף פון דער שפעקולאציע אויפן שווייצארישען פראנק.

געהיימניספולער איז אבער געווען די שפעקולאציע געגען פראנצויזישען פראנק. די דאזיגע שפעקולאציע האט נישט געהאט קיין שום יסוד. אלס אויסגאנגס־פונקט פון דער שפעקולאציע איז געווען דער בודזשעט דעפיציט אבער דער דאזיגער דעפיציט וואס בעטרעפט נישט מעהר ווי 7 מיליארד פראנק און צוזאמען מיט די באהנען 10 מיליארד, האט נישט געקענט זיין א בעדראהונג פאר א וואלוטע, וואס האט אזא פעסטען יסוד ווי דער פראנק. יאהרען וואלטן געמוזט פערגעהן ביז אזא וואלוטע ווי דער פראנק וואלט געקענט אנגעריהרט ווערען.

אהן שום ספק האט אין דער שפעקולאציע געגען פראנק געמוזט עמיצער צוהעלפען פאליטיש. נאכ'ן פאלען פון פלאנדענס רעגירונג, וואס האט שטארק איבערטריבען די סכנה, וואס דראהט דעם פראנק און דאס ענטשטעהן פון א נייער רעגירונג דורך א קאאליציע, וואס איז געשאפען אויף ברייטע יסודות און וואס האט זיך קאנסטרואירט דייטליך אלס א קאאליציע צום שוץ פון פראנק, איז די סכנה מיט אמאל אדורך און עס איז אריינגעטרעטען א בערוהיגונג.

מיר טרעטען איצט דעריבער אריין אין א צייט פון בערוהיגונג פון די ווירטשאפטליכע שטרעמונגען אין אייראפא. די מערב־אייראפעאישע גאלד־וואלוטעס געפינען זיך אין איצטיגען מאמענט מחוץ דער ספערע פון אטאקעס און סכנות. אין יענע לענדער וועט זיך איצט אנהויבען א ארגאנישע ארבייט איבער דעם צופאסען די ווירטשאפט צו די נייע בעדינגונגען און מצד די דאזיגע לענדער וועט מסתמא אויך אונטערגענומען ווערען בעמיהונגען בכדי צו דערפיהרען צו א וועלכער עס איז אקציע פון א וואלוטע־פערשטענדיגונג אויף א ברייטען אינטערנאציאנאלען יסוד.

די געשעהענישען פון דער לעצטער וואך לערנען אונז' אז דאס ארויפווארפען די שולד אויף די שפעקולאציע איז נארישקייטען. די מלוכה־מענער, וואס רעדען וועגען שפעקולאציע גלויבען אליין נישט אין דעם, וואס זיי רעדען. קיין שום שפעקולאציע קען נישט בעדראהען קיין וואלוטע. די שפעקולאציע איז נישט קיין עלעמענטארער כוח, וואס דעצידירט וועגען עפעס. די טעאריע וועגען שפעקולאציע — איז די עקאנאמיע פון נאראנים. ווען מען געפינט נישט קיין אנדערן תירוץ — בענוצט מען זיך מיט דער דאזיגער טעאריע.

ווען די פרייזען זענען בעת דער שפעקולאציע געשטיגען האט מען געזאגט: שפעקולאציע. ווען די פרייזען פאלען בעת א דעפלאציע — זאגט מען ווייטער שפעקולאציע אבערפארוואס האבען די שפעקולאנטען דאן געשטעלט אויף א האסע, און איצט שטעלען זיי אויף א בעסע? שפעקולאציע — דאס איז בעריקזיכטיגען אין די רעאלע חשבונות די פאקטארען פון בעגרינדעטע מורא'ס, אדער האפנונגען. שפעקולאציע דאס איז פאלגען פון געוויסע פעהלער און דאס הויפטזעכליך צוליב אייגענע חטאים.

פארוואס איז איך פוילען נישט פערהאן קיין שפעקולאציע אויפ'ן פאלען פון זלאטע און עס איז פערהאן א „שפעקולאציע" אויפ'ן פאלען פון קורס פון די אקציעס? פארוואס איז אין פוילען פערהאן א „שפעקולאציע" אויפ'ן פאלען פון די פרייזען אויף לאנדווירטשאפטליכע ארטיקלען און עס איז נישט פערהאן קיין „שפעקולאציע" אויפ'ן רעדוצירען די פרייזען אויף די קארטעל־פראדוקטען?

ענטשיידענד איז קודם כל דער ווילען אויפצוהאלטען די אונבעריהרליכקייט פון דער וואלוטע א אויפריכטיגער און קלארער וואס לאזט ביי קיינעם נישט איבער קיין שום ספק. דער דאזיגער פאקטאר פון ווילען האט איבעראל געשפילט די הויפט־ראלע און אויך אויפ'ן פוילישען באדען. ווער עס וויל אין די איצטיגע בעדינגונגען פון אלוועלטליכען וואלוטע כאאס אויפהאלטען זיין וואלוטע מוז זיין אויפריכטיגקייט און ווילען דעקלארירען אויף א ענטשיידענעם אופן, וואס זאל נישט צולאזען קיין שום ספקות.

א חוץ די דעקלאראציע פון ווילען איז אויך נויטיג די דעקלאראציע פון טאט. עס איז קלאר און פשוט פאר אלע: דעוואלואציע אדער דעפלאציע. ערפאהרונגען האבען בעוויזען, אז ענטשיידענד איז ריינקייט פון דער בודזשעט־פאליטיק. דער בודזשעט איז דאס הארץ פון דער וואלוטע. אהן גלייכגעוויכט פון בודזשעט איז נישט פערהאן קיין גלייכגעוויכט פון דער וואלוטע.

דער דאזיגער אמת איז אין פוילען בעקאנט, אבער דאך פערגעסט מען צייטענווייז אין איהם. איצט נאך די ערפאהרונגען אויף מערב וועט מען זיך ווידער מוזען געבען די מיה פון א וויטערדיגער צוזאמענשליסען ביידע זייטען פון בודזשעט, בכדי זיך צו פערזיכערן א ענדגילטיגען ערפאלג אין דער דעפלאציע פאליטיק.

שפיאנען אדער העלדען
א קאפיטעל פון בעלגישן אפוועהר־קאמף בעת דער דייטשער אקופאציע

אין בעלגיען איז איצט ערשינען א בוך וועגען די שפיאנען, וואס האבען בעת דער גרויסער מלחמה געארבייט אין בעלגיען געגען דייטשלאנד. דאס בוך האט אויף די שפאלטען פון די צייטונגען ארויסגערופען א דיסקוסיע וועגען דער פראגע פון „שפיאנען אדער העלדען?"

א גרויסע אפהאנדלונג געפינט זיך אין בוך וועגען דער הערצאגין דע קרוא. זי האט געשטאמט פון זעהר א יחוס'דיגער משפחה. זי אליין האט בעת דער מלחמה געשפילט זעהר א גרויסע ראלע איהר פאטער, הערצאג דע קרוא איז געווען בעלגישער פארשטעהער אין וויען, לאנדאן, פאריז. איהר פאמיליען שלאס קרוי־בעליני האט זיך געפינען אין קריין ענאו נישט ווייט פון דער פראנצויזישער גרעניץ.

אנהויב מלחמה איז זי געקומען צופאהרען פון ענגלאנד קיין בעליני. אין ערשטען אויגוסט האט זי דאן א 50־יעהריגע, אבער דאך נאך זעהר א שעהנע, געזעלשאפטליכע, עלעגאנטע, פרוי, צוזאמען מיט איהרע נאהענטע טרייע פריינד — זיך ענערגיש גענומען צו דער ארבייט. דער שלאס איז פערוואנדעלט געווארען אין לאזארעט. אין א געוויסער מאס האט דאס פערזיכערט זיי אונבעריהרליכקייט. ער האט זיך אבער געפינען אויפ'ן גרויסען מלחמה־וועג און האט נישט געקענט זיך פערהיטען, אז די דייטשע הויפט־אנפיהרונג זאל נישט ווערען אויף איהם אויפמערקזאם.

אין א געוויסען טאג זענען אין שלאס אנגעקומען דער דייטשער גענעראל פאן קלוק און דער הערצאג פון שלעזוויג־האלשטיין, דער ברודער פון דער דייטשער קייזערין. זיי זענען אדורכגעגאנגען די קראנקען צימערען וואו עס האבען זיך געפינען די געפאנגענע ענגלענדער און בעלגיער. דער הערצאג האט אראפגעריסען די באנדאזשען פון די פערוואונדעטע, בכדי זיך צו איבערצייגען, אז דאס זענען אמת'ע פערוואונדעטע און נישט קיין געזונדע, ער האט געזוכט אין אלע שופלעדער צוגענומען אפילו קליינע טאשען מעסערלעך...

די הערצאגין האט נישט בעוויזען צו קומען צו זיך פון דעם דאזיגען ערשטען צוזאמענטרעפען זיך מיט'ן „שונא" ווי אין דעם צימער אין וועלכען זי האט געטרינקען טעה זענען אריינגעקומען דער הערצאג שלעזוויג האלשטיין און דער פירשט געארג סאקס — זיי האבען זיך אוועקגעזעצט ביים טיש און ווי קיינמאל גארנישט געטרינקען טעה.

אויף דער נאכט האט מען זיי אריינגעטראגען מיטאג אין זייערע צימערען. זיי האבען אבער צוריקגעשיקט דאס מיטאג מיט א צעטעלע אין וועלכען זיי האבען געשריבען: „איהר ווילט נישט עסען מיט אונז צוזאמען? צי האט איהר נישט בדעה אונז צו פערסמ'ען?" די הערצאגין דע קרוא האט דעריבער געמוזט עסען מיט זיי צוזאמען.

אבער די הויכע געסט האבען נישט געוואוסט, אז אין א געהיימען ווינקעל פון שלאס זענען געווען בעהאלטען ענגלישע סאלדאטען, נישט קיין קראנקע און פערוואונדעטע — נאר פשוט געפאנגענע, וואס עס איז געלונגען צו אנטלויפען און וועלכע האבען געדארפט אינדערזעלבער נאכט אריבערגעפיהרט ווערען איבער דער גרעניץ, פונקט ווי דאס פלעגט געשעהען ביז צום דאזיגען אוונט און אויך שפעטער. אייגער פון דער הערצאגינס הויפט העלפער איז געווען דער פיהרער בעינס וועלכער איז אין משך פון דער צייט איבערגעגאנגען די גרעניץ 86 מאל.

אבריינענדיג דעם גרויסען ווין־קעלער אין וועלכען עס האבען זיך געפינען די טייערסטע וויינען זענען די געסט אוועקגעגאנגען. און אין שלאס איז די ארבייט ווייטער געגאנגען אין א פיבערהאפטען טעמפא. די בעקעריי האט בסוד געבאקען ברויט פאר די געפאנגענע ענגלענדער, וואס האבען זיך בעהאלטען אין שלאס. עטליכע יונגע מיידלעך. טעכטער פון שכנישע פארמערס האבען איבערגעטראגען בריף אין פערשידענע פונקטען. זיי האבען אפגעווארט די אנטלאפענע געפאנגענע אין די וועלדער און זיי אנגעוויזען

(ווייטער זעה 10־טע זייט)

בעריכט פֿון דער יודישער אַגענץ

פאַר דער מאַנדאַט־קאָמיסיע פֿון פֿעלקער־בונד

דזשענעווע (יט״א) אין דעם בעריכט פֿון דער עקזעקוטיווע פֿון דער יודישער אַגענץ פֿאַר דער מאנדאט־קאָמיסיע פֿון פֿעלקערבונד ווערט ווייטער אויספֿיהרליך בעהאַנדעלט די ענטוויקלונג פֿון דער יודישער לאַנדווירטשאַפֿטליכער קאָלאָניזאַציע אין יאהר 1934.

לויט די בעריכטען פֿון לאַנדווירטשאַפֿטליכען רעגירונגס־דעפּאַרטאמענט האָבען די יודישע ערד־קניות בעטראָפֿען אין יאהר 1934 110.970 מעטרישע דונאם אין ווערט פֿון 7,001,42ט פֿונט, גלייכצייטיג האָבען די יודען פֿערקויפֿט 48,856 דונאם אין ווערט פֿון 5,353,584 פֿונט, דער עודף בעטרעפֿט אַלזאָ 62,114 דונאם, פֿאַר וועלכען עס איז בעצאָהלט געוואָרען 1,647,836 פֿונט.

די יודישע באָדען־איינקויפֿען נעטא האָבען פֿאַר די 5 יאהר 1930—34 בעטראָפֿען 155,900 דונאם, דערפֿון האָט דער קרן־קימת ערוואָרבען 57.300 דונאם, חוץ דעם איז אַריבער אין יודישען בעזיץ די קאָנצעסיע אין חולה, וואָס נעמט אַרום אַנ׳ערך 40,000 דונאם באָדען און וואסער־שטח פֿון 17,000 דונאם.

פֿון דעם נייע־ערוואָרבענעם באָדען געפֿינט זיך אין עמק יזרעאל 17,150 דונאם, וואס עס ווערען אין משך פֿון יאהר 1935 קאָלאָניזירט 500 משפחות. אויף אַ שטח פֿון 9214 דונאם אין עמק הירדן אין 2907 אין דער לענג פֿון ים ברעג וועט דער קרן קימת אין קורצען בעזעצען אַרבייטער און פֿערזאָרגען מיט בעשיידענע געלד־מיטלען.

450 משפחות זענען אין יאהר 1934 בעזעצט געוואָרען אין עמק חפר (וואדי האוואריט), וואו דער מאַלאַריען און פֿערלאָזטער באָדען ווערט צוגעגרייט פֿאַר אינטענסיווער לאַנדווירטשאַפֿט. בעדייטענדע פֿאָרשריטען זענען אויך דערגרייכט געוואָרען אין עמק זבולון (ביים חיפה׳ער איינגוס), וואו דער יודישער נאַציאָנאַל־פֿאָנד אַרבייט צוזאַמען מיט דער פּאַלעסטיין עקאָנאָמיק־קאָרפּאָריישאָן וועלכע ענטהאַלטען דעם שטח און 3 זאָרגפֿעליג פּלאַנירטע זאָנעס־אינדוסטריעלע לאַנדווירטשאַפֿטליכע און וואוינונגס־זאָנע — אין הסכם מיט די פּלענער פֿון בעקאַנטען אורבאַניסט פּראָפ. עבערקראמביי פֿון ליווערפּולער אוניווערזיטעט. עס זענען געשלאָסען געוואָרען קאָנטראַקטען מיט 32 פֿאַבריק־אונטערנעהמונגען, פֿון וועלכע 12 זענען שוין אָדער ווערען אויפֿגעבויט. חוץ דעם זענען אויף דעם שטח אויפֿגעבויט געוואָרען פֿון 400 ביז 500 הייזער.

אין משך פֿון יאָהר 1934 האָט קרן־קימת פֿערזעצט 540 דונאַם באָדען, פֿערגרעסערנדיג דעם וואַלד שטח ביז 6913 דונאם, אויף וועלכע עס זענען פֿערפֿלאַנצט אנדערהאַלבען מיליאָן ביימער.

סך הכל זענען אין דער בעריכטס־צייט געגריג דעט געוואָרען 25 נייע זידלונגען, וואָס צעהלען 800 משפחות (3,000 נפֿשות). די אַלגעמיינע צאָהל יודישע זידלונגען בעטרעפֿט איצט 160 אויף א שטח פֿון 1,000,000 דונאם און מיט א בעפֿעלקערונג פֿון 70,000 נפֿשות, פֿון דער צאָהל זענען 40,000 פֿערבונדען דירעקט מיט לאַנדווירטשאַפֿטליכער אַרבייט.

די אימיגראַציע־סטאַטיסטיק אין 18 עלטערע קאָלאָניעס, וואָס זענען געגרינדעט געוואָרען דורך דעם קרן־היסוד, איז פֿאָלגענדע: פֿערבליבענע אַלטע איינוואוינער — 13592 (64 פּראָצ.), ביי־צוגעקומענע איינוואוינער — 497 (20 פּראצ., אַלטע איינוואוינער, וועלכע האָבען פֿערלאָזען די קאָלאָניעס — 124 (5 פּראצ.), נייע איינוואוינער, וועלכע זענען צוגעקומען און פֿערלאזען די קאַלאָניעס אין משך פֿון יאהר 1934 — 268 (11 פּראצ.).

סך הכל האָט די יודישע אַגענץ געגרינדעט נייע 50 זידלונגען אויף א שטח פֿון 200,000 דונאם, ערד, וואָס געהערט צום קרן־קימת, מיט 8.000 איינוואוינער. אין די קאָלאָניעס האָט דער קרן־היסוד אינוועסטירט 1,250,000 פֿונט און די זעלבע סומע האָט אויך אויסגעגעבען דער קרן־קימת אויף צוגרייטען דעם באָדען פֿאַר לאנדווירטשאַפֿטליכער בעאַרבייטונג. 70.000 פֿונט האָט די יודישע אַגענץ אינוועסטירט דורך די קרנות אין יאהר 1934 און וואַסער־פֿערזאָרגונג און 50,000 וועלען אויף דעם זעלבען צוועק אינוועסטירט ווערען אין דעם לויפֿענדען יאהר.

די יודישע לאנדווירטען האָבען צוגעשטעלט אויפֿ׳ן מאַרק אין יאהר 1934 לאַנדווירטשאַפֿטליכע פּראָדוקטען אין ווערט פֿון 424,000 פֿונט לגבי 312,000 פֿונט אין יאָהר 1933. דעם אימפּאָרט פֿון די זעלבע פּראָדוקטען אין יאהר 1933 האט בעטראָפֿען 1,213,000 פֿונט און איז בעדייטענד געשטיגען אין יאהר 1934.

עס זענען אויך פֿערברייטערט געוואָרען די קאָלאָניעס פֿון פּ. ק. א. א דאנק דער קאָלאָניזירונג פֿון פֿערמעגליכע עולים, בעזונדערס פֿון דייטשלאַנד, נייע 1000 דונאַם ערד זענען פֿערפֿלאַנצט געוואָרען אין פּרדס־חנה, און עס ווערט אויך פֿערברייטערט די קאלאָניע בנימינה. עס ווערען [illegible] נייע וועגען און אויפֿ׳ן סמך פֿון עקספּערימענטען ווערען פֿעסטגעשטעלט די אַמבעסטען פֿאַר דעם באָדען צוגעפּאַסטע קולטורען. מיט׳ן וואוקס פֿון דער עליה איז אויך געשטיגען די טעטיגקייט פֿון „וויזא“, וועמענס בודזשעט איז געשטיגען ביז 50,080 פֿונט. די לאַנדווירטשאַפֿטליכע שול אין נהלל איז פֿערברייטערט געוואָרען, 450 פֿרייליינס בעקומען אַני־אויסבילדונג אין פֿערשידענע שולען, 100 שולען און קינדערגאַרטענס מיט 7,000 קינדער געפֿינען זיך אונטער׳ן אויפֿזיכט פֿון דער אָבטיילונג פֿאַר סאָציאַלער שול. אין 150 קאָלאָניעס זענען טעטיג אינסטרוקטארינס פֿון הויז־ווירטשאַפֿט און גערטנעריי.

די לאַנדווירטשאַפֿטליכע עקספּערימענטאַל־סטאַציע, וואָס איז געגרינדעט געוואָרען אין יאהר 1921 דורכ׳ן קרן היסוד, ענטוויקעלט איהר טעטיגקייט אין פֿערשידענע ריכטונגען. עס זענען דורכגעפֿיהרט געוואָרען 40 וויכטיגע פֿאָרשונגס־אַרבייטען און עס זענען ערשינען 160 פּובליקאַציעס, ביי דער סטאַציע איז טעטיג אַ שטאַב פֿון אינסטרוקטאָרען, וואָס קומען צו הילף די קאָלאָניסטען אויף פֿערשידענע געביטען. דער בודזשעט פֿון דער עקספּערימענטאַל־סטאַציע האָט אין יאהר 1934 בעטראָפֿען 21,450 פֿונט, דערפֿון האָט די רעגירונג בייגעשטייערט אַלס סובווענץ 5,450 פֿונט.

דער אגראַ־כעמישער פֿאָרשונגס - אינסטיטוט אויפֿ׳ן נאָמען פֿון דניאל זיעל אין רחובות איז געעפֿענט געוואָרען אין אַפּריל 1934. דער אינסטיטוט אונטער דער לייטונג פֿון ד״ר חיים ווייצמאַן האָט געגעבען בעשעפֿטיגונג 9 יודיש־דייטשע געלעהרטע און פֿאָרשט סיסטעמאַטיש די נאַטירליכע רייכטימער פֿון לאַנד.

איבערגעהענדיג צו דער ענטוויקלונג פֿון די ציטרוס־פּלאַנטאציעס אין ארץ ישראל שטעלט פֿעסט דער בעריכט, אַז אין משך פֿון יאהר 1934 זענען אין די יודישע קאָלאָניעס פֿערפֿלאַנצט געוואָרען נייע פּרדסים אויף א שטח פֿון 20,000 ביז 25,000 דונאם באָדען, אַזוי אַרום האָט דער גאנצער שטח פֿון יודישע אָראַנזשען־פּלאַנטאַציעס געשטיגען ביז 150,000 דונאם (אין יאהר 1920 — 11,000 דונאם). מען האָט זיך געגרייט צו פֿערפֿלאַנצען פּרדסים אויף [illegible] דונאם אָבער צוליב מאנגעל פֿון אַרבייטס־הענד איז פֿערפֿלאנצט געוואָרען בלויז א העלפֿט פֿון דער שטח. דער ציטרוס־עקספּאָרט אין סעזאָן 1934[35 האט בעטראָפֿען קרוב 7 מיליאָן קעסטלעך אין ווערט פֿון 2,500,000 ביז 3,000,000 פֿונט.

לויט דער צעהלונג, וואָס איז דורכגעפֿיהרט געוואָרען דורך דער יודישער אגענץ אין 4 גרויסע יודישע קאלאניעס (פתח־תקוה, רחובות, נס־ציונה, חדרה), איז דאָרט שטאַרק געשטיגען די צאָהל בעשעפֿטיגטע אַראַבישע אַרבייטער. אין פֿעברואַר 1934 זענען אין די דאָזיגע 4 קאלאניעס געווען בעשעפֿטיגט 2515 יודישע אַרבייטער און 2664 אַראַבישע אַרבייטער 51,4 פּראָצ. אין פֿעברואַר 1935 זענען אין די זעלבע קאָלאָניעס געווען בעשעפֿטיגט 2882 יודישע אַרבייטער און 6,214 אַראַבישע (68,3 פּראָצ.) פֿון די אַראַבער. וועלכע זענען אין פֿעברואַר 1935 געווען בעשעפֿטיגט בלויז אין פתח־תקוה זענען נישט ווייניגער ווי 1470 געווען פֿון חורן און עבר־הירדן.

נאכדעם ווערט אין דעם בעריכט בעהאַנדעלט די טעטיגקייט פֿון דער „פּאַלעסטיין עקאָנאָמיק קאָרפּאָריישן“ וועלכע האָט אין יאהר 1934 אינוועסטירט און ערטיילט הלוואות אויף א סומע פֿון 400,000 פֿונט, ווי אויך פֿון איהרע הילפֿס־אינסטיטוציעס: צענטראַל־באַנק פֿאַר קאָאָפּעראַטיווען, געזעלשאַפֿט צו ענטוויקלען דעם עמק־זבולון, היפּאָטעקען־באַנק, און וואסער־געזעלשאַפֿט.

די געזעלשאַפֿט „הנוטע“ פֿערנעהמט זיך מיט קאלאניזאַציע־טעטיגקייט אויף געשעפֿטליכע יסודות די געזעלשאַפֿט האָט לעצטענס געגרינדעט צווי קאלאניעס נתניה און אבן־יהודה. אין דער ערשטער קאָלאָניע מיט א בעפֿעלקערונג פֿון 1400 פּערזאָן איז אינוועסטירט געוואָרען אַ קאַפּיטאַל פֿון 750.000 פֿונט.

דער יודישער קאָלאָניסטען־פֿערבאַנד (הסתדרות האכרים) פֿערברייטערט לעצטענס שטאַרק זיין טעטיגקייט אויף דעם לאַנדווירטשאַפֿטליכען געביט און האָט געגרינדעט אַ אַגראַר־באַנק מיט א קאַפּיטאַל פֿון 100.000 פֿונט. דער קאָלאָניסטען־פֿערבאַנד האָט געגרינדעט אַ נייע לאַנדווירטשאַפֿטליכע שול און פּרדס־חנה און רעפּרעזענטירט די אינטערעסען פֿון די קאָלאָניעס לגבי דער רעגירונג אין פֿראַגען, וואָס זענען נוגע בעשטייערונג, וועג, בוי א. ד. גל.

די „הסתדרות העובדים“ האָט פֿערגרעסערט איהר מיטגלידער־צאָהל ביז 53.000 אין יאָהר 1934 צוגעקומען (16.000) דער מיטגלידער צוואוקס בעטרעפֿט אָבער 63 פּראָצ. אין די שטעט (פֿון 20.800 אויף 33.00) און בלויז מיט 18 פּראָצ. אין דאָרף (פֿון 11.600 אויף 13.400 אין די קאָלאָניעס און פֿון 4.600 אויף 5.700 אין די אַרבייטער ישובים).

לויט דער סטאַטיסטיק פֿון סעפּטעמבער 1934 זענען פֿון די מיטגלידער פֿון דער „הסתדרות העובדים“ 29.7 פּראָצ. געווען בעשעפֿטיגט אין דער בוי־אינדוסטריע, 21.8 פּראָצ. אין פֿערשידענע אינדוסטריע־צווייגען, 20.8 פּראָצ. אין דער לאַנדווירטשאַפֿט, 6.9 פּראָצ. אין טראַנספּאָרט, 10.9 פּראָצ. גייסטיגע אָנגעשטעלטע, 7.9 פּראָצ. הויז־דינערשאַפֿט, פֿלעגערינס א. א. וו. און 2 פּראָצ. פֿערשידענע.

די „הסתדרות העובדים“ האָט צוליב דעם שאַרפֿען וואוינונגס־מאנגעל ערוואָרבען אין דעם פּעריאָד 1934— 1935 בוי־פּארצעלען פֿאַר 3.500 משפחות, פֿאַר 1570 משפחות זענען שוין די הייזער אויפֿגעבויט געוואָרען. דערין איז אינוועסטירט געוואָרען אַ סומע פֿון 620.000 פֿונט, פֿון וועלכע 320.000 פֿונט זענען בייגעשטייערט געוואָרען דורך די אַרבייטער גופֿא.

אונטער די אויספּיציען פֿון דער „הסתדרות“ זענען 74 קאָאָפּעראַטיווען טעטיג אויפֿ׳ן געביט פֿון אינדוסטריע און טראַנספּאָרט, בעשעפֿטיגענדיג 2187 פּערזאָן. דער קאַפּיטאַל פֿון די דאָזיגע קאָאָפּעראַטיווע אונטערנעמונגען בעטרעפֿט 450.000 פֿונט. די אויסאָבוסען פֿון די קאָאָפּעראַטיווען האָבען אין יאָהר 1934 בעדינט 2.811.000 פּאַסאַזשירען וואָס עס בעדייט אַ שטייגערונג פֿון 52 פּראָצ. לגבי דעם פֿריהערדיגען יאָהר.

נאָכ׳ן בעהאַנדלען די טעטיגקייט פֿון די קאָאָפּעראַטיווען „תנובה“ „יכין“ און „המשביר“ ווערט אין דעם בעריכט בעטאָנט די שטייגענדע נאָכפֿראַגע אויף אַרבייטס־הענד און עס ווערט בעטאָנט, אַז דער אַרבייטער־מאַנגעל, נעמט אָן אָפּטמאָל גאַנץ שאַרפֿע פֿאָרמען. צו די אונגעוואונשענע פֿאָלגען פֿון אַרבייטער־מאַנגעל — ווערט געזאָגט אין דעם בעריכט, — געהערט דאָס אָבלעגען אַ רייהע פּראָיעקטען, שטאַרקער צושטראָם פֿון דער אַרבייט אין די שטעט, אונגעטשפּרעכענדע לויך־שטייגערונג אין גרויסע צווייגען, בעשעפֿטיגונג פֿון האַלב קוואַליפֿיצירטע אַרבייטער אַנשטאָט קוואַליפֿיצירטע און אַ בעדייטענדע בעשעפֿטיגונג פֿון אַראַבער פֿון די שכנות׳דיגע לענדער־ טראָץ די ביז־איצטיגע אונטערנעמונגען בלייבט דאָס פּראָבלעם נישט געלעזט.

אין דעם בעריכט ווערט ווייטער בעטאָנט, אַז די צאָהל יודען, וואָס זענען בעשעפֿטיגט דורך דער רעגירונג און אויף עפֿענטליכע אַרבייטען, בלייבט ווייטער זעהר קליין. פֿון די 3500 פּאָרט־אַרבייטער אין חיפֿה און יפֿו זענען בלויז 350 יודען. אויף די עפֿענטליכע אַרבייטען בילדען יודען נישט מעהר ווי 7,1]2 פּראָצ. די געהאַלטען פֿון די יודישע אַרבייטער און אָנגעשטעלטע בעטרעפֿען 99 פּראָצענט, פֿון דער אַלגעמיינער סומע, דערין זענען אָבער אַריינגערעכענט די לוינען פֿון מעכאַניקער, מייסטערס א. א. ח.

(המשך קומט)

דער רעגענשירם אין דער בעסטער שדכן,

ווערט דערצעהלט איז פּערצייטיג זיטען־ביכעל

פֿון קלאַראַ לעווין

אין קראָמען פֿון אלטע ביכער קאָן מען זיך אמאָל אָנשטויסען אויף גרויסע און זעלטענע מציאות. מיר אליין האָט, דעם אמת געזאָגט, נאָך קיינמאָל נישט געגליקט. יעדעס מאָל ווען איך בין אריין אין א קראָם פֿון אַלטע ביכער און האָב דאָרטען גענישטערט אַ שעה אָדער מעהר, האָב איך מעהר ווי שטויב אויף די פֿינגער און שטויב אין מויל פֿון דאָרטען נישט אַרויסגעטראָגען. איך ווייס אָבער פֿון מענשען וואָס האָבען אין אַזוינע קראָמען געקויפֿט אַלטע ביכער, פאַר א שיבוש, און שפּעטער האָט זיך אַרויסגעשטעלט אַז זיי זענען ווערט צו עטליכע דאָלאַר.

אָט לייען איך אין דער ניו - יאָרקער „שטאַטס־צייטונג“ וועגען אַזאַ מציאה, וואָס איינער פֿון איהר מיטאַרבייטער האָט איינגעהאַנדעלט פֿאַר פּינף און צוואַנציג סענט, „דער נאַלאַנטער מענש און ווי ער דאַרף זיך אויפֿפֿיהרען אין דער געזעלשאַפֿט“ הייסט דאָס בוך, און דורך דעם ביכעל דערוויסען מיר זיך זעהר פֿיל פֿון די זיטען, וואָס האָבען געהערשט אין די לעצטע צענדליגער יאָהרען פֿון דעם לעצטען יאָהרהונדערט.

אָסקאַר שערענבערג, האָט געהייסען דער פֿערפֿאַסער פֿון דעם דאָזיגען ביכעל און דאָס ביכעל איז פֿול מיט עצות, ווי אַזוי מען זאָל זיך בענעהמען ביים מאַכען וויזיטען און בעזונדערס ווי אַזוי מען זאָל זיך בענעהמען צו פֿרויען. ווען מען וויל גילטען פֿאַר א דזשענטעלמאַן. און פֿערקעהרט, ווי אַזוי מען זאָל זיך נישט אויפֿפֿיהרען כדי נישט ארויסצורופֿען קיין ווידערווילען ביי פֿרויען און אין איהרע אויגען נישט אויסזעהען ווי א קליינשטעטלדיגער און נישט דערצויגענער באַרבאַר.

אַזוי דערוויסען מיר זיך פֿון דעם ביכעלע, אַז ווען א מאַן האָט אין יענע צייטען זיך געוואָלט מאַכען אומבעליבט ביי א פֿרוי איז פֿאַר איהם געווען גענוג, אַז ער זאָל זיך אומדרייען ביים טיש ביי וועלכען זי האָט געגעסען, בעטאַפּען די זאַכען אָדער זיך נאָך בענוצט מיט׳ן שערעל אויף אַפּצושניידען זיינע נעגעל, דעמאָלט האָט ער געקאָנט זיין זיכער, אַז די פֿרוי וועט איהם מעהר נישט וועלען זעהען.

טעפּיכער האָבען באַלעבאַטעס שטענדיג ליב, געהאַט אויסצוליגען אויף זייערע דילען. היינט־צו־טאָג וויים מען, אַז א טעפּיך איז פֿאַראַן אויפֿן דיל. אַז מען זאָל אויף איהם טרעטען. אין יענע צייטען האָט מען אָבער געקוקט אויף איינעם וואָס טרעט אויפ׳ן טעפּיך, סיידען ווען עס איז אַבסאָלוט נויטיג ווי אויף א העכסט אומדערצויגענעם מענשען, און ווער שמועסט נאָך, אַז ווען א בחור וואָס איז געקומען צו א מיידעל, האָט זיך פֿערגעסען אזה ארויס געשטעלט זיינע פֿיס אויף אנ׳אונטערשטען קויסט פֿון טיש, איז ער אוודאי און אוודאי פֿעררעכענט געוואָרען פֿאַר אַזוי אומדערצויגען אז מעהר האָט ער זיך נישט בעדאַרפֿט בעמיהען צו קומען זי זעהען.

און אָט זענען עטליכע עצות פֿאַר מאַנסבילען וואָס קומען אויף א בעזוך צו פֿרויען:

ווען איהר מאַכט א וויזיט און דו האָסט דערציילט אַלץ, וואָס דו האָסט געהאַט צו דערציילען און עס לאָזט זיך אוים ביי אייך דער פֿאָרעם פֿון די רייד מיט וועלכע איהר האָט אונטערהאַלטען די דאַמע, דאַן זעהט אייך אַפּצוטראָגען וואָס שנעלער. דערביי זאָל מען אויך אכטונג געבען אז נאָכדעם ווי מען האָט זיך שוין געזעגענט, זאָל מען ביי דער טיר נישט אויפֿסניי אָנהויבען א געשפּרעך.

ווייל מען זיך בעליבט מאַכען אין א הויז אין וועלכען מען איז א אריינגעהער, זאָל מען זיך אויך פֿרובען בעליבט מאַכען ביי די שטובּיגע חיות, אויף קיין פֿאַל זאָלט איהר נישט זאָגען, אז איר האָט נישט ליב דאָס הינטעל וואָס די באַלעבאָסטע האַלט אויף דער שויס אָדער אז איהר האָט בכלל נישט ליב קיין הינט און קיין קעץ. ווען איהר זעהט אז אין דער שטוב אין וועלכער איהר קומט אריין האָט מען יאָ ליב די דאָזיגע פֿיר־פֿיסיגע.

ווען איהר געהט פֿאַרביי דאָס פֿענסטער פֿון א הויז וואו עס וואוינט די דאַמע, וועמענס אויפֿמערקזאַמקייט איהר ווילט צוציהען, דאַן פּאַסט אויף, אז איהר זאָלט ציהען דעם הוט און זיך בעגריסען, אפֿילו ווען איהר זעהט קיינעם נישט ביים פֿענסטער. וואָרים ממה נפשך: שטעהט קיינער נישט ביים פֿענסטער, האָט דאָך קיינער נישט געזעהען ווי איהר גריסט זיך. עס קאָן אָבער אויך טרעפֿען, אז די דאַמע זאָל זיך געפֿינען אין מיטען דעם צימער, איהר אין דרויסען קאָנט נישט זעהען, זי אָבער פֿון אינוויינ׳ג קאָן אייך יאָ זעהען. זי וועט זיך דעריבער פֿיהלען טאַפּעלט געשמייכעלט, איינמאָל דערפֿון וואָס איהר האָט זי בעגריסט און איינמאָל דערפֿון וואָס אייער העפֿליכקייט צו גאָר אייער ליבע האָט אזוינע שאַרפֿע אויגען...

אויב מען פֿערבעט אייך צום טיש, זאָלט איהר נישט אַרויסווייזען קיין צו רויסע זשערנעקייט צום עסען, ווייל ערשטענס וועט אייך די דאַמע אָננעהמען פֿאַר א פֿרעסער און צווייטענס וועט זי אייך בעטראַכטען פֿאַר א מענשען אָהן זיטען. נאָכן עסען שטעכט נישט אויס די ציין מיט׳ן גאָפּעל אָדער מעסער. מאַכט נישט צופֿיל מיטן עסצייג אויף די טעלער. ־בעזונדערם ווען איהר זיצט נעבען א דאַמע.

אויב איהר בעקענט זיך מיט א מיידעל און איהר ווילט איהר לאָזען וויסען אז איהר ווייסט וואָס זי וואוינט, מעגט איהר עס טון, דורך דעם, וואָס איהר הויבט זיך אָן ארומדרעהען פֿאַר איהרע פֿענסטער. דערביי אָבער מוזט איהר זיין זעהר פֿאָרזיכטיג. כדי איהר זאָלט אייך נישט מאַכען לעכערליך. פֿריהער פֿאַר אלץ מאַכט עס אויף אזא אופֿן, אז אין אָנהויב זאָל זיך דאכטען אז איהר געהט דאָרטען פֿאַרביי גאָר צופֿעליג. דאַן זעהט אז מעהר ווי צוויי מאָל א טאָג זאָל דאָס בשום אופֿן נישט געשעהען. דערביי אָבער זעהט, אז דאָס זאָל געשעהען רעגעלמעסיג. אין א בעשטימטער צייט פֿון יעדען טאָג, ווייל טאָמער בעמערקט אייך דאָס מיידעל און זי וויל עס אייך נישט לאָזען מערקען, ווייל זי טראַכט: וואָס וויל ער דער יאָלד, האָט איהר די ברירה צו וועלען מאַכען גלויבען אז איהר מיינט גאָרנישט זי, נאָר איהר געהט דאָרטען פֿאַרביי, ווייל אייערע געשעפֿטען פֿיהרען אייך פֿאַרביי איהר הויז, האָט זי אייך, פֿערקעהרט יאָ אין זינען, און זי פֿיהלט אז דאָס שפּאַצירט איהר דאָרטען פֿאַרביי, ווייל איהר ווילט כאַפּען א בליק אויף איהר, וועט זי ביי זיך פֿערנאָטירען די צייט, ווען איהר געהט פֿאַרביי איהר פֿענסטער און זי וועט אייך שוין אָפּוואַרטען כאָטש נישט אַלעמאָל וועט זי אייך לאָזען מערקען, אז זי האָט אייך געזעהען.

צום סוף גיט דער פֿערפֿאַסער די יונגעלייט נאָך א עצה׳ אויף וועלכער ער מיינט אז זי וועט קיינמאָל פֿערפֿעהלען צו האָבען א ווירקונג די עצה איז: געהט קיינמאָל נישט ארוים אין דרויסען אָהן א רעגענשירם. מען קאָן קיינמאָל נישט וויסען, אפֿילו אין שענסטען טאָג קאָן אויך אויסברעכען א גרויסער שלאָגם רעגען, און קיין בעסערער שדכן ווי א רעגענשירם איז נאָר אויף דער וועלט נישטאָ. קיין מיידעל און קיין פֿרוי קאָן נישט דערלאָזען אז דער רעגען זאָל מאַכען א תל פֿון איר טואַלעטע, ווען איהר געט אין גאַס און איהר דערזעהט א מיידעל, וואָס געפֿעלט אייך ווי זי שטעהט און וואַרט ביז דער רעגען וועט אויפֿהערען, איז אויב איהר וועט נאָר האָבען גענוג דרייסטקייט און איהר אָנבאָטען אונטערצופֿיהרען, נישט אַרויספֿדרינגען זיך נאָר וואַרטען ביז זי וועט כ׳ים איהר אייגענעם פֿרייען ווילען אָננעהמען אייער אָנבאָט, דאַן קאָנט איהר זיין במעט ווי זיכער, אז זי וועט אויך אָננעהמען אייער ליבע דערקלערונג און — איהר וועט האָבען געפֿונען אייער גליק, פֿערענדיגט דער מחבר, אָדער אייער אומגליק, — קען מען אויך צוגעבען.

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאַנאַ 15. טעל. 149-07
ספּעציאַל־אַרצט פֿאַר מענער־שוועכע־בעהאַנדלונג און סעקסועלע בעראַטונג.
נעמט אָן פֿון 8—11 און פֿון 4—8 אָוונד.
זונטאָג פֿון 9—1 פֿאַרמיטאָג.
פֿאַר אונבעמיטעלטע—לעמשניצע־פּרייזע

Dr. REICHER
פּאַלודגיאַווא 28, טעל. 201-93
ספּעציאַליסט
פֿאַר מענער־שוועכע־בעהאַנדלונג
סעקסועלע בעראַטונגען און פּסיכאָ־אַנאַליזען
נעמט אָן פֿון 8—11 און פֿון 5—8 אָוונד

פון מאַרשאַל פּילסודסקי׳ס רעוואָלוציאָנערער פערגאַנגענהייט.

סיהאָט זיך דערהערט אַ געוואַלדיגער קנאַל און די טיר פון וואַגאָן איז צושמעטערט געוואָרען.

די קאָנדוקטאָרען האָבען אָבער נאָך פאַר׳ן אויפרייס זיך פערשטעקט אין דער הינטערשטער אָפּטיילונג פון באַגאַזש־וואַגאָן, און האָבען זיך נישט אָפּגערופען אויף די געשרייען פון די באָיאָוצעס. דא האט איינער פון די באָיאָוצעס אויס געשריגען: „סטיאָפּקע, דערלאַנג אַ באָמבע!" דאָס האָט געווירקט און די צעשראָקענע קאָנדוקטאָרען האָבען זיך אַרויסגערוקט פון דער בעהעלטעניש. ביידע קאָנדוקטאָרען האָט מען תיכף אָפּגעפיהרט צין וואַרטע־זאַל צו די איבריגע אַרעסטירטע.

אין דעם באַגאַזש־וואַגאָן האָבען די באָיאָוצעס געפונען צוגעשמידטע אייזערנע שאַפעס מיט פערשלאָסענע טירלעך. נישט לאַנג טראַכטענדיג, האָט איינער פון די באָיאָוצעס אונטערגעליגט אַ דינאַמיט־פּאַטראָן און דער אויפרייס איז געווען אַזאַ שטאַרקער, אַז ס׳האָט אַראָפּגעריסען דאָס שלאָס צוזאַמען מיט דעם טירעל.

אָבער אויך איצט איז מען נישט געווען פערטיג. אינעווייניג אין די שאַפעס זענען געשטאַנען הילצערנע קעסטלעך פערזעהען מיט שטאַרקע שלעסער. מ׳האָט געמוזט אַרונטערלויפען צום בנין פון וואַקזאַל־פּאָמפּע, וואו מ׳האָט צונויפגעלייגט פון פריהער די זאַפּאַסנע געצייג און מיט אַ האַק און אַ ברעך־אייזען האָט מען זיך גענומען אויפברעכען די קאַסטענס.

אָבער אויך אין די אויפגעבראָכענע הילצערנע קאַסטענס זענען געלעגען קלענערע מעטאַלענע קעסטלעך.

מיט אַ שאַרפען דלוט האָט מען עטליכע פון די מעטאַלענע קעסטלעך אויפגעעפענט. דאָרט איז געלעגען גאָלד און באַנקנאָטען. די צייט איז געווען קורץ און מען האָט די קליינע מעטאַלענע קעסטלעך געוואָרפען נישט קיין צעפענטע אין זעק אויף אַרויסצוטראָגען פון פאָסט־וואַגאָן צו דער בריטשקע.

צוליב מאַנגעל אין צייט האָבען די באָיאָוצעס בעוויזען אויסצולײדיגען בלויז אַ העלפט פון דער אייזערנער שאַפע, די צווייטע העלפט, וואו ס׳איז געלעגען, ווי מ׳האָט זיך שפעטער דערוואוסט, גאָר אַ גרויסע סומע געלט פון ווערזשבלאָווא, האָט מען נישט בעוויזען אויפצורייסען.

פּילסודסקי׳ס 45 מינוט אַרבייט

יוזעף פּילסודסקי, אָנפיהרענדיג מיט דער קאַמפּס־אַקציע האָט אויסגערעכענט, אַז די גאַנצע קאַמפּס־אַקציע טאָר נישט דויערן מעהר ווי 45 מינוט, ד. ה. ביז וואַנען עס קומט אָן דער צווייטער פּאַסאַזשיר־צוג פון ווילנע.

דער משא־צוג וואָס איז אָנגעקומען באַלד נאָכ׳ן אָנהויבען די אַקציע אויפ׳ן פּאָסט־צוג, איז דורך די באָיאָוצעס אָפּגעשטעלט געוואָרען און די באַהן־בעדינער־שאַפט איז אָפּגעפיהרט געוואָרען אונטער אַ קאָנוואָי פון די באָיאָוצעס אין צימער פון וואַרטע־זאַל אויף דער באַהן־סטאַציע.

אַרבייטענדיג אין פּאָסט־וואַגאָן, האָט פּילסודסקי געהאַלטען לעבען זיך אַ זייגער און יעדע ווײלע אַ קוק־געגעבען, אויסרופענדיג דערביי צו די חברים: „מיר האָבען נאָך 15 מינוט" — „איצט האָבען מיר נאָך 10 מינוט" — און דער אַרעסטירטער פּאָסט־בעאַמטער פלעגט דערביי צוגעבען: איהר דאַרפט זיך צואיילען, אַז נישט וועט מען אייך דאָ אַלעמען אויסכאַפּען...

אַ זייגער 11 מיט 40 מינוט ביינאַכט האָט פּילסודסקי געוואָרענט די באָיאָוצעס, אַז ס׳איז געבליבען בלויז 5 מינוט צייט און הגם די באָיאָוצעס, וואָס האָבען געאַרבייט אין באַגאַזש־וואַגאָן האָבען געזאָגט, אַז ערשט איצט האָבען זיי געפּאַקט דעם אָרט פון די גרעסערע פּעקלעך געלד, האָט פּילסודסקי דאָך זיין בעשלוס נישט געביטען.

די אַרבייט איז געגאַנגען שנעל, אָבער קיין סך פונאַנדערקלייבען זיך אין די געלד־פּאַקעטען איז שוין קיין צייט נישט געווען. מען האָט געשאָטען אין די זעקלעך, וואָס נאָר ס׳האָט זיך געמאַכט אונטער דער האַנט.

אַ פּאָר מינוט פאַר׳ן ענדיגען די אַקציע, איז פּילסודסקי אַרויס פון ־פּאָסט־וואַגאָן אַ קוק־טון ווי עס זעהט אויס די אַלגעמיינע סיטואַציע.

אין דער פינסטער שטויסט ער זיך אָן אויף איינעם פון די באָיאָוצעס און יענער שרייט אויס: „שטיין בלייבען, אַז נישט שיס איך!" פּילסודסקי זאָגט האַסטיג אַרויס דעם פּאַראָל „קאָמונאַ" און דער־נענטערט זיך צום אָרט, וואו וואַלערי סלאַוועק געפינט זיך.

דער בעריכט איז אַ קורצער. „אַלץ אין דער בעסטער אָרדנונג". אויף וואָס פּילסודסקי ענט־פערט: „אַכטונג געבען אויפ׳ן צוג, וועלכער קומט אָן פון ווילנע". אַ ווײלע שפּעטער ראַפּאָרטירט דער באָיאָוויעץ פּיאַלקאָווסקי אין רוסיש: „פּרישיאָל פּאָיעזד ז׳ווילני." (געקומען דער צוג פון ווילנע).

פּילסודסקי הייסט איבעררייסען די אַרבייט. ער גיט אָפּ אַ בעפעהל, אַז די באָיאָוצעס זאָלען פערלאָזען דעם וואַגאָן און הייסט טרומייטערן אין טרומייט פון וועגווייזער, אַז דער מאַרש אויף צוריק האָט זיך אָנגעהויבען.

(פאָרטזעצונג קומט)

הכשרה און געזונד־פּראָבלעמען

—=—

פון ד״ר ד. ראַוויטש

—=—

אין וואָס פאַר א ריכטונג דאַרף גיין די געזונד־אָרגאַניזאַציע?

וואָס דאַרף זיין דער לאָזונג פון דער הכשרה פון געזונד־שטאַנדפּונקט?

די הכשרה פון די חלוצים דאַרף קודם כל זיין אַ לאַנדווירטשאַפטליכע, אויפ׳ן דאָרף, אויפ׳ן לאַנד דאָ, די דאָרף חלוצים פערברענגען די לאַנגע חדשים פון זיין הכשרה און נישט אין דער פערדומפּטער לופט פון שטאָט. דאָס שטימט אויך מיט דער חידוש שאַפטליכער פּאָליטיק פון ציוניזם — פערברייטען לאַנדווירטשאַפטליכע אַרבייטער.

עס עקזיסטירען שוין יעצט אַזעלכע מוסטער־האַפטע לאַנדווירטשאַפטליכע פּונקטען אין גראָכאָוו און טשענסטאָכאָוו, אָבער זיי האָבען אָפּגעקאָסט זעהר פיל געלד, דאָס בלייבט דערווייל אַלזאָ אַלס אַ אידעאַל, צו וועלכען עס דאַרפען אָנגעווענדעט ווערען אַלע כחות דאָס צו פערווירקליכען, אָהן לאַנד ווירטשאַפט איז די הכשרה בּאָר א פיקציע, און דער גאַנצער שרייען אַז מען דאַרף דעם חלוץ בעזעצען אין דאָרף — וועט בלייבען ווי אַ קול קורא במדבר.

בלייבען דערווייל די טויזענדער חלוצים, וואָס געפינען זיך אין די קבוצים אין די שטעט, וואָס וועלען נאָך עקזיסטירען אַ לענגערע צייט ביז עס וועט איינגעפיהרט ווערען לאַנדווירטשאַפטליכע קבוצים.

די סאַניטאַר־היגיענישע אָרגאַניזאַציע פון די קבוצי־הכשרה דאַרף האָבען 2 אויפגאַבען.

1) אַ פּראָפילאַקטישע צו פערהיטען, אַז דער יונגער אָרגאַניזם פון חלוץ, זאָל נישט אַריינפאַלען אין אַ קראַנקהייט צוליב די שווערע הכשרה בעדינגונגען.

2) אַ פיזישע ערציהונג, כדי צוגרייטען דעם חלוץ צו די שווערע פיזישע אַרבייט אין א״י און צוזאַמענהאַנג מיט די נייע קלימאַטישע בעדינגונגען.

יעצט וועל איך קלאָר מאכען פאַר׳ן לעזער פאַרוואָס איז אַזוי וויכטיג מען זאָל שטרענג בודק זיין דעם געזונד פון עולה בכלל און פון חלוץ בפרט, און פאַרוואָס פאָדערט די יודישע אַגענץ, אַז מען זאָל מחמיר זיין די בדיקה פון די עולים איז אַלס העכסטע נויטווענדיגקייט פון ישוב. צוליב די גרויסע סכנות, וועלכע לויערן אויפ׳ן געזונד פון עולה אין א״י?

אַלס רעזולטאַט פון די אייגענאַרטיגע בעדינ־גונגען אין א״י (קלימאַטישע בעדינגונגען, ספּעציפי־לע קראַנקהייטען פון די־וואַרימע לענדער) איז דער עולה אָנגעוויזען אויף אַ גרויסע צאָהל קראַנקהיי־טען, וואָס פאָדערען א גרויסען ווידערשטאַנד־קראַפט מצד פון דעם אָרגאַניזם.

די שווערע בעדינגונגען פון לאַנד פאָדערען מצד יעדען נייעם עולה אַ גרויסע אָנשטרענגונג אין דער צייט, ווען ער אַקלימאַטיזירט זיך, און אַפילו דער שטאַרקער אָרגאַניזם ליידט אין א געוויסער מאָס צוליב דער ענדערונג פון קלימאַט און פון די קראַנקהייטען אין לאַנד.

יעדער עולה, וואָס איז צוליב זיין געזונדצו־שטאַנד נישט פעהיג גובר צו זיין די ספּעציפישע שוועריקייטען אין לאַנד, און צו קאָנען פערדינען אויף פרנסה, פאַלט במילא אַלס שווערער לאַסט אויפ׳ן ישוב.

איך וועל אילוסטרירען די אויבענדערמאָנטע אַלגעמיינע בעמערקונגען איך וועל מיט אייניגע בייי־שפּילען וועגען כראָנישע קראַנקהייטען, וואָס פער־ערגערען זיך אין א״י.

1) די עולים וואָס זענען אין אַלגעמיין שוואַכע מענשען אָדער אַזעלכע וואָס האָבען מעהר אָדער ווייניגער סימפּטאָמען פון לונגען קראַנקהייט זענען אויסגעשטעלט אויף שווערע פאָלגען, ספּעציעל די אונבעמיטעלטע, ווייל זייער דערנעהרונג איז נישט גענוגענדען, זייערע וואוינונגען זענען ענגע, און שלעכטע און זייער אַרבייט א שווערע.

עס איז א טעות, אַז צוליב דעם וואַרימען קלי־מאַט, איז נישטאָ קיין שווינדזוכט אין א״י מיט אַ פּאָר חדשים צוריק איז פאָרגעקומען א בעראַטונג פון דער מחלקת הבריאות פון דער כנסת ישראל אין תל אביב, און אויף דער בעראַטונג איז אָנגעוויזען געוואָרען אויף דער גרויסער סכנה פאַר דעם ישוב פון דער שווינדזוכט־קראַנקהייט, וואָס עס פערשפּרייט זיך מיט א גרויסער שנעלקייט צווישען די ברייטע שיכטען פון דער יודישער בעפעלקערונג אין א״י. און דאָס בילד וואָס איז דאָרט פאָרגע־שטעלט געוואָרען איז געווען אַ טרויעריגער. לויט דעם דו״ח פון די דאָקטוירים פון דער ליגע צו בע־קעמפען שווינדזוכט אין ירושלים, חיפה און ת״א איז צו זעהען, אַז דער צאָהל פון טובערקולאָז קראַנקע אין די שטעט דערגרייכט שוין ביז 3000, וואָס איז אַ גרויסער פּראָצענט פאַר׳ן ישוב.

און זייער צאָהל פערגרעסערט זיך צוליב די קלימאַטישע בעדינגונגען, צוליב די ענגע דירות, וואָס העלפען צו פערשפּרייטען די קראַנקהייט, און צוליב דער שווערער אַרבייט, וואָס מאַטערט אויס דעם גוף און דער נשמה, צו דעם מוז מען נאָך צוגע־בען די שלעכטע סאַניטאַרע איינריכטונגען אין פיל פון די אינדוסטריעלע אונטערנעהמונגען אין א״י. צו בעקעמפען די שרעקליכע קראַנקהייט, ד. ה. קודם כל צו איזאָלירען זיי — זענען דאָ בסה״כ 2 קליינע שפּיטעלער, איינע אין ירושלים (מקור חיים), דער צווייטער אין צפת מיט א קליינע צאָהל בעטען.

דאָס איז די איינציגע רפואה צו דער מכה פון 3000 שווינדזוכט קראַנקע פון ישוב, די איבריגע קראַנקע וואָס האָבען נישט קיין אָרט אין שפּיטאַל בלייבען טאַקע צווישען זייערע משפּחות און פער־שפּרייטען ווייטער די קראַנקהייט, וואָס איז אַנ־שטעקענד.

איך האָב זיך אַביסעל לענגער אָפּגעשטעלט אויף דער קאַטעגאָריע מחלות כדי צו אונטערשטריי־כען, אַז לונגען־ליידענדע טאָרען אויף הכשרה און במילא קיין א״י נישט פאָהרען, סיי אין זייער אייגענער אינטערעס, און אין אינטערעס פון דער ישוב.

(סוף מאָרגען)

קלאַנג־סינאָ־טעאַטער

Zachęta

זגערזשער 26

היינט און פאָלגענדע טעג

אויסערגעוועהנליכער פּראָגראַם!

— I —

איהר האַלייט קושט"

אין די הויפּטראָלען:

JANET GAYNOR

און HENRY GARAT

— II —

דעטעקטיוו־סאַלאָן־דראַמע א. נ.

קלוב פון דזשענטעלמענער

מיט CLIVE BROOK

אין דער הויפּט־ראָל.

אָנהייב 4 נ. מ. שבת און זונטאָג 12 בייטאָג

ווינטרויבען

פון ליאַלא קויפמאַן

(סקיצע)

איך זיץ מיט אַנעט׳ן אין איהר קליין צימערל און איך לאָז פון איהר קיין אויג נישט אַראָפּ.

ווי פראַכטפול זי איז! איהר פעריסען נעזעל אליין מאכט מיך ממש משוגע.. היינט איהרע טונקעל בלויע אויגען מיט די לאַנגע, אַרויפצו־פערבויגענע וויעס — איז דען פאַראַן אויף דער וועלט עפּעס מעהר צויבערישעס!

ווי ליב איך האָב זי! און זי ווייסט, אַז איך האָב זי ליב. זי ווייסט!..

אנעט איז מיך מכבד מיט ווינטרויבען.

— עסט, זאַלקינד, טרויבען! — זאָגט זי.

אין איהר טאָן הערען זיך מעלאָדישע נאָטען, וועלכע קלינגען בלויז אין קול פון פרויען, וועלכע ווייסען אַז מ׳האָט זיי ליב.

עס איך ווינטרויבען, איך רייס אָפּ איינציגווייז צו א ווינטרויב און לעג אריין אין מויל. זי רייסט אויך אָפּ איינציגווייז א טרויב נאָך א טרויב און לעגט צו זיך אין מויל אריין, מיר קוקען איינע אויף די אַנדערע.

אַך, ווי ליב איך האָב זי! ווי עס ווילט זיך מיר א כאַפּ טון זי אין מיינע אָרעמס! זי וועט זיין מיין ווייב, אָדער — קיינער נישט!

איך נעהם אין דער האַנט אריין א שטענגעל ווינ־טרויבען און הויב עס אויף אין דער לופטען:

— אַנעט, לאָמיר עסען צוזאַמען!

זי לאַכט און עסט, איך עס אויך, מיר עסען פון איין שטענגעל, אונזערע באַקען בעריהרען זיך. איין אוינענבליק און — איך זויג זיך איין אין אַנעטס מויל, אין איהר מויל, וואָס איז פול מיט ווינטרוי־בען.

— משוגענער! — כאַכאָטשעט זי, — אַך, משו־גענער!....

— אַנעט! — פערסאָפּע איך זיך, פון גרוים אויפ־רעגונג — איך האָב דיך ליב! דו ווייסט דאָס שוין פון לאַנג אליין... זיי מיין ווייב!

זי כאַכאָטשעט נאָך שטאַרקער, אין מויל ביי איהר איז ווינטרויבען און פון לאַכען קאָן זי נישט זיי אַרונטערשלינגען.

— אַט א משוגענער! — זאָגט זי דורך געלעכ־טער. — וואָס נאָך וועט איהר אויסטראַכטען! זיין אייער ווייב... איך האָב גאָרנישט איהר האָט גאָר־נישט — פון וואָס זשע וועלען מיר לעבען?

זי קוקט שוין אויף מיר אָהן געלעכטער, איהרע צויפערישע אויגען דריקען אויס א בעדויערונג. יאָ, א בעדויערונג, וואָס איך פערמאָג נישט גאָרנישט.

— איך האָב גאָרנישט? — חזר איך איבער מיט א פּלוצלונג־ אראָפּגעפאַלענעם האַרץ — און איך האָב גערעכענט אַז... מיט דער צייט..

— נו, יאָ, גאָרנישט! איהר ווייסט דאָך פון וואָס איך רעד! — בעשטעטיגט זי שוין מיט א צורייצט־קייט אין קול.

איך האָב פערשטאַנען אַז איך האָב אריינגע־טראָגען א צוטומעלטקייט אין אונזערע בעציהונגען איהר איז, אפנים, געווען בלויז אנגענעהם צו זי־צען אַזוי און קוקען און פיהלען, אַז זי איז געליבט, און — מאַטערען דעם, וואָס האָט זי ליב...

בין איך מיטאַמאָל אויפגעשטאַנען. דאָס גאַנצע בלוט האָט מיר א שלאָג געטון אין קאָפּ אריין. נו, ניין, דאָס וועט נישט זיין! דו האָסט מיך אָפּגעשטוי־סען — און אדיע! נאָכלויפען נאָך דיר, בעטען זיך ביי דיר — דאָס וועל איך נישט! איך בין שטאָלץ!

זי האָט געקוקט אַזוי אנטוישט אויף מיר, עס האָט איהר באַנג געטון, וואָס איך געה אוועק.

און איך בין טאַקע אוועק, איבערלאָזענדיג זי איי־נע אליין מיט דעם נישט אויפגעגעסענעם טעלער ווינטרויבען.

* * *

ערשט אין עטליכע יאָהר ארום האָב איך זי ווי־דער געזעהן, זי איז געוואָרען נאָך שעהנער. איך [illegible] אַז זי האָט רייך געהייראַט. זי האָט מיך איינגעלאַדען צו זיך און איך בין געגאַנגען.

איך בין געגאַנגען צו אַנעט׳ן.

פאַר דער טיר פון איהר וואוינונג האָב איך מיך אָפּגעשטעלט און האָב אויפמערקזאַם איבערגע־לעזען דאָס שילדעל:

„פעליקס ד. שוואַרץ".

דאָס איז געווען דער נאָמען פון איהר מאַן.

אַנ׳אויסגעפּוצט דינסטמיידעל האָט מיך אַריינ־געפיהרט אין א גרויס ריין־מעבלירט צימער און איז אוועק מעלדען וועגען מיר. איך האָב מיך דער־ווייל אַרומגעקוקט. יאָ, אַנעט האָט געלעבט רייך.

אויפן קאַמין האָב איך דערזעהן א גרויסען פּאָר־טרעט פון א מאַן, א שווערער מאַנספערשוין, מיט א קיילעכדיג פּנים, אין גרויסע, קיילעכדיגע ברילען. האָט שטרענג געקוקט אויף מיר, דאָס איז קענטיג געווען טאַקע דער פעליקס ד. שוואַרץ.

עס האָבען זיך דערהערט איילענדיגע טריט, פאַר מיר איז געשטאַנען אַנעט.

— מיין מאַן — האָט זי געזאָגט, אָנווייזענדיג אויפן פּאָרטרעט.

איך האָב זיך פערנויגט פאַר שוואַרץ׳ן, און דריי־קענדיג אַנעט׳ן די האַנט, האָב איך געזאָגט:

— איהר זענט געוואָרען נאָך שעהנער ווי פריה־ער.

זי איז געשטאַנען פאַר מיר, געקוקט אויף מיר און איהר בליק האָט געזאָגט:

— נו, ווער וואָלט דעמאָלט געקאָנט דענקען, אַז פון דעם סטודענט וואָס האָט געהאַט גאָרנישט. וועט פּלוצלונג אַרויסקומען אַזאַ וואַזשנע פּערזענ־ליכקייט!..

מיר האָבען זיך אַוועקגעזעצט און אָנגעהויבען א געשפּרעך. עס האָט זיך אָבער נישט געקלעפּט. אפשר האָט אונז געשטערט שוואַרץ? ער האָט פון דעם בילד אַרונטערגעקוקט גלייך אויף אונז און האָט אויף קיין רגע נישט אַראָפּגענומען פון אונז זיין שטרענגען בליק.

— קומט בעסער אַהער — האָט זי זיך אָנגערופען, אויפשטעהענדיג, און האָט מיך אַריינגעפיהרט אין עס־צימער, וואו עס איז שוין געווען געגרייט דער טיש פאַר צוויי פּערזאָן, איינס קעגען אַנדערען. דער טיש האָט געגלאַנצט מיט קרישטאָל און זיל־בער. און פונקט אין דער מינוט האָב איך דער־זעהען א פּראַכטפולע וואַזע מיט ווינטרויבען.

האָט זי דאָס געמון מיט א כיוון?

— נו, פריינט מיינער, דערצעהלט אצינד אלץ, אלץ וועגען זיך, — האָט זי געזאָגט, אוועקלעגענדיג געמיטליך דעם קאָפּ אויף איהרע הענט און אריינ־קוקענדיג גלייך אין מיינע אויגען.

און אין איהר בליק האָב איך געלעזען:

„ס׳וועט זיין אַזוי אַנגענעהם צו הערען ווי איהר האָט געליטען"....

„נו, ניין! דו וועסט פון מיר קיין איין וואָרט נישט הערען וועגען דעם"! האָב איך בעשלאָסען טאַקע דאָ אויפן אָרט. „מיין אויסגעלאַכטע ליבע, מיי־נע ליידען — וועגען דעם וועסטו זיך קיינמאָל נישט דערוויסען!"

און איך האָב איהר דערצעהלט אַלצדינג, אָבער בלויז נישט דאָס. וועגען דעם — קיין וואָרט נישט.

— אָבער איהר זענט דאָך נישט פערהייראַט!— האָט אונגעדולדיג בעמערקט די פרוי, בעמיהענדיג זיך אַרויסצוציהען פון מיר, דאָס, וואָס איהר האָט זיך געוואָלט הערען...

— איך האָב א כלה — האָב איך אונערוואַרטעט פאַר זיך אליין א בורטשע עטון.

— אַך, אַזוי גאָר! ..

זי האָט זיך פערטראַכט.

דערנאָך האָט זי אַריינגענומען אין מויל א וויינ־טרויב און האָט צוגערוקט צו מיר די וואַזע.

— עסט ווינטרויבען, — האָט זי געזאָגט.

איהרע אויגען האָבען געקוקט אויף מיר:

— עסט ווינטרויבען!

איך האָב די ווינטרויבען נישט גענעסען. איך האָב זיך געפיהלט אומבעקוועם. געדריקט. מיר האָט זיך געדאַכט, אַז הינטער מיין פּלייצע קוקען אויף מיר פון דעם צווייטען צימער די שטרענגע אויגען פון מר. שוואַרץ. זיי פאָלגען נאָך יעדע בעוועגונג מיינע.

— איך דאַנק אייך, איך וויל נישט קיין וויינ־טרויבען — האָב איך מיך אָנגערופען.

געזעסען נאָך אַביסעל, האָב איך זיך העפליך־קאַלט אָפּגעזעגענט מיט אַנעט׳ן און בין שנעל ארויס פון צימער, אַט אַזוי טאַקע נישט־פערזוכענדיג אפילו קיין איין־איינציגע ווינטרויב...

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבן

נייער פאלקסבלאט

ערב דער פלענאַרער זיצונג פון שטאָט־ראַט

ווען וועט זי פאַרקומען — פעראייניגטע יודישע פראַקציעס פאָדערן צו זיכערן די רוה — קאָמיסאַר וואַיעוואָדזקי סלאַנט אַז דעם ,,אָרענדאַרוניק" אין געריכט—ערקלערונג פון פּ.פּ.ס.

נאָך דער וואָרנונג, וואָס דער אינערן־מיניסטער קאשטשאַלקאָווסקי האָט צוגעשיקט דעם לאָדזער שטאָט־ראַט איז ווידער אַקטועל געוואָרן די פראַגע פון צונויפרופן אַ פּלענאַר־זיצונג.

אויף דער זיצונג וועט אדורכגעלייענט ווערן פאַר'ן שטאָט־ראַט די וואָרנונג פון אינערן־מיניסטער און ס'וועט ווייטער פאַרקומען די אָפּשטימונג פון בודזשעט פון דער דריטער לעזונג. דער טערמין פון דער דאָזיגער זיצונג איז דורכ'ן רעגירונגס־קאָמיסאַר נאָך ביז היינט נישט בעשטימט געוואָרן. וועגען דער היינטיגער וואָך קען שוין נישט זיין קיין רייד. זונטאָג און מאָנטאָג פאַלען אויס די קריסטליכע חגאות, אַזוי, אַז די זיצונג פון שטאָט־ראַט וועט ערשט קענען צונויפגערופן ווערן אויפ'ן סוף פון דער קומענדיגער וואָך.

דער רעגירונגס־קאָמיסאַר האָט נאָך נישט געגעבן קיין שום ערקלערונגען וועגען דעם ווי אַזוי ער האָט בדעה צו זיכערן די רוה, דאָס געזונט און לעבן פון די ראַטמענער.

וועגען דעם ענין איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון די פעראייניגטע יודישע פראַקציעס אונטערן פאָרזיץ פון פרעזעס מינצבערג. ס'זענען אַרומגערעדט געוואָרן די פראַגען, וועלכע האָבן אַ שייכות מיט די פאָדערונגען, וועלכע די פעראייניגטע יודישע פראַקציעס ווילן שטעלן דעם רעגירונגס־קאָמיסאַר בנוגע דער זיכערקייט.

קודם כל האַנדעלט זיך וועגען דעם, אַז אויף דער גאַלעריע זאָלן זיך נישט געפינען קיין נישט־ענט־שפּרעכענדע פּערזאָנען, ווייל ס'איז פעסטגעשטעלט געוואָרן, אַז פיל פון דער גאַלעריע האָבן מיטגע־האָלפן די ענדעקישע שלעגער אויף דער לעצטער זיצונג פון שטאָט־ראַט. ווייטער האַנדעלט זיך וועגען דעם, אַז ס'זאָל זיין צוגעגרייט אַ וואַך, וועלכע זאָל קענען איינשטילן די ענדעקישע שלעגער באַלד אין אָנהויב.

מיט די דאָזיגע פאָדערונגען זאָל בקרוב אַוועק אַ דעלעגאַציע צום רעגירונגס־קאָמיסאַר.

* * *

ווי מיר דערוויסן זיך האָט דער רעגירונגס־קאָמיסאַר אינזש. וואַיעוואָדזקי אָנגעקלאָגט אין געריכט דעם ,,אָרענדאַרוניק" פאַר די אָנפאַלן פון דעם דאָזיגן בלעטעל אויפ'ן קאָמיסאַר, אין צוזאַמענהאַנג מיט די זיצונגען אין שטאָט־ראַט. דער ,,אָרענדאַרוניק" שרייבט, אַז דער קאָמיסאַר האָט איינגעקלאָגט פאַר די ווערטער, וועלכע זענען געווען גע־דרוקט אין ,,אָרענדאַרוניק", אַז ,,דער רעגירונגס־קאָמיסאַר דינט די אינטערעסן פון די יודען". דער־ביי האָט דער ,,אָרענדאַרוניק" טענות צום קאָמיסאַר, פאַרוואָס ער פערקלאָגט נישט די יודישע צייטונגען, וועלכע בעליידיגן פּלומרש דעם שטאָט־ראַט, שריי־בענדיג, אַז די ענדעקעס האָבן פון איהם געמאַכט אַ צירק אָדער אַ קרעטשמע...

די לאָדזער אָרגאַניזאַציע פון פּ. פּ. ס. האָט פער־עפענטליכט אַנ'ערקלערונג וועגען דעם געשלעג אויף דער זיצונג פון שטאָט־ראַט דעם 28־טען מאַי. אין דער ערקלערונג ווערט געזאָגט, אַלע פּוילישע, יודישע (?) דייטשע גרופּירונגען האָבן אויפגעוועקט די אין די מאַסען די ניד־ריגסטע אינסטינקטען, וואָס גיט די ענטשפּרעכענדע רעזולטאַטען. אין דער ערקלערונג רעדט זיך ווייטער וועגען דעם, אַז דער אויסגעשריי ,,זאָל לעבן די פּוילישע קולטור, נידער מיט דער היטלעריסטישער קולטור" איז געקומען צוליב דעם, וואָס ראַטמאַן קאַהלערט האָט נאָכ'ן אָפּשטימען די פּאָזיציעס פאַרן פּוילישן טעאַטער ערקלערט, אַז ער האָט געשטימט געגען דער פּאָזיציע, ווייל ,,אויב ס'איז נישט פאַר־האַן קיין דייטש טעאַטער, זאָל אויך נישט זיין קיין פּויליש". די ערקלערונג פאָדערט ראַן די פּוילישע מאַסען צום קאַמף מיט'ן פאַשיזם און נאַציאָנאַליזם.

דער אויפרוף פון דער לאָדזער אָרגאַניזאַציע פון פּ. פּ. ס. איז זעהר כאַראַקטעריסטיש און פערלאַנגט קאָמענטאַרען...

קאָנטראָל פון די אינטערנעהמונגען

די פינאַנץ־מאַכט גרייט זיך צו אַ גענעראַלער לוסטראַציע פון די אונטערנעמונגען. די לוסטראַציע זאָל זיך אָנהויבן פונם 16 ד. ח. און וועט אַרומ־נעמען אַלע אָהן אונטערשיד אונטערנעהמונגען; עס וועלען קאָנטראָלירט ווערן די ביכער, דאָקומענטען, וואָס דאַרפן בעווייזן צי עס זענען נישט בעגאַנגען געוואָרן בעוואוסטזיניגע אָדער נישט בעוואוסטזיניגע פערברעכענס געגען די פינאַנץ־פעראָרדנונגען ווי אַ שטייגער ריכטיגען שטעמפּעל־אָפּצאָל, שטייערן פאַטענטען א. ד. ג.

ביז דעם 16־טען ד. ח. האָבן די אונטערנעה־מער צייט אַנצונעבן צוגאָב־דעקלאַראַציעס וועגן פאַקטישען צושטאַנד אָדער עווענטועלע נישט פּינקט ליכקייטען, וואָס זענען ענטשטאַנען אין זייערע אונ־טערנעהמונגען. ווייל פאַר די נישט פּינקטליכקייטען אָדער פעהלערן וואָס וועלען בעמערקט ווערען בעת דער לוסטראַציע — וועלען די אונטערנעהמער שטרענג בעשטראָפט ווערען.

ענערגישע אַקציע לטובת דער היימישער אינדוסטרי

די אין חודש מערץ ה. י. בעגייטע טעטיגקייט פונם לאָדזער קאָמיטעט פאַר שטיצען די פערפאָלג־טע יודען אין דייטשלאַנד, ענטוויקעלט זיך אויף אַ בעפרידיגענדען אופן, אויסדריקענדיג זיך אין דער אונטערשטיצונג פון דער היימישער אינדוסטריע און אין דער אומשאַלטונג פון דייטשען אימפּאָרט אויף אַנדערע לענדער.

אין די לעצטע טעג האָט דער קאָמיטעט פּו־נאַנדערגעשיקט אַ גרעסערע צאָהל רשימות פון מע־דיצינישע פּרעפּעראַטען, וועלכע ס'ווערען פּראָדו־צירט אין פּוילען, און וועלכע האָבן דיזעלבע הייל־ווירקונג ווי די דייטשע רפואות.

גלייכצייטיג האָט דער קאָמיטעט פערשפּרייט אַ רשימה פון פּוילישע קורערטער, וועלכע בעזיצען מינ־ערסטענס דעמזעלבען מעדיצינישען ווערט ווי די שטאַרק רעקלאַמירטע דייטשע בעדער. דער קאָמי־טעט האָפט, אַז די יודישע בעפעלקערונג וועט, גע־טריי דעם פּרינציפּ פונבאָיקאָט, אויסמיידען די דייט־שע קורערטער.

וואָס שייך די כעמישע אינדוסטריע, האָט דער קאָמיטעט שוין געהאַט די געלעגנהייט צו קאָנסטאַ־טירען, אַז די פּוילישע אַנילין־פאַרבען פאַבריקען האָבען אין די לעצטע צוויי יאָהרען געמאַכט ריזיגע פאָרטשריט און האָבען זייער פּראָדוקציע אויף אַזוי פיל פערפּולקאָמט, אַז זייערע סחורות קאָנען מיט גרויס ערפאָלג קאָנקורירען מיט די בעסטע דייטשע סאָרטען.

אַלס אַ בעווייז פונם דאָזיגען ערפאָלג קאָן דינען דער פאַקט וואָס אין אַ גרויסע רייה ערשטקלאַסיגע לאָדזער און טאָמאַשאָווער טעקסטיל־פאַבריקען בע־נוצט מען זיך אויסשליסליך מיט פּוילישע פאַרב־שטאָפען און נאָר אין זעלטענע אויסנאַהם־פאַלען ווערען פערווענדעט אויסלענדישע, יעדענפאַלס נישט קיין דייטשע, אַנילין־פאַרבען.

כדי איבערצוצייגען נאָך אַ קליינע צאָהל נאָך נישט ענטשלאָסענע יודישע פאַרבעריי־בעזיצער וועגען דער מעגליכקייט פולשטענדיג יוצא צו זיין מיט פּוילישע פאַרבשטאָפען, האָט דער קאָמיטעט בעשלאָסען צו בעאַרבייטען אַ אויספיהרליכע רשימה פון פּוילישע אַנילין־פאַרבען מיט אַ פּאַראַלעלע רשי־מה פון דייטשע פאַרבשטאָפען, אין וועלכער עס וועט זיין גענוי בעשריבען וועלכער פּוילישער סאָרט קאָן פערזעצען דעם ענטשפּרעכענדען דייטשען פּראָדוקט.

אַ חוץ דעם איז בעשלאָסען געוואָרען איינצו־פיהרען דיזשורען פון ספּעציאַליסטען - כעמיקער, וועלכע וועלען די פעראינטערעסירטע פאַרבער אויפ־קלערען ווי אַזוי צו בעהאַנדלען דיפּוילישע פאַרב־שטאָפען.

דער קאָמיטעט איז צוגעטרעטען אַרויסצוגעבען אַ רשימה פון פּוילישע קאָנסום - אַרטיקלען, וועלכע קאָנען מיט דערפאָלג קאָנקורירען מיט דייטשע פּראָ־דוקטען. די דאָזיגע אַרטיקלען האָבען אַ גרויסע פּאָ־ווענדונג פון דער הויזווירטשאַפט (ווי צב"ש בו־ליאָן־וועירפּלען, ווייצען־קראָכמאַל, פּודינגס וכדומה) ווי אויך אין דער קאָסמעטישער בעהאַנדלען (צב"ש קעלניש וואַסער פערפומען, פּודער א. אז. וו.).

גענויע אינפאָרמאַציעס אין אַלע אויבען בעריהר־טע פראַגען ערטיילט דאָס סעקרעטאַריאַט (צעגעל־ניאַנאַ 19) אין די ביוראָ־שעה'ן פון 4 ביז 7 אָוונט.

דאָס פּרעזידיום פונם קאָמיטעט

טעאַטער ,,ראַזמאַיטאָשטשי"
דיר. דוד צעלמייסטער.

סענסאַציאָנעלע נייעס!
איינגיכען געצייל טע גאַסטשפּילע!
פון דער בעליבטער קאָסקאַדנער פּרימאַדאָנע,
ליבלינג פון לאָדזער פּובליקום, געוועזענע
דירעקטאָרין פון די לאָדזער יודישע טעאַטערס

דיוואַ זאַ־גאָלדשטיין

(וועלכע איז געקומען אויף אַ קורצע צייט פון אַמעריקאַ צו גאַסט)
אין אַ גראַנדיעזער קאָמישער אָפּערעטע,
ספּעציעל פאַר איהר אָנגעשריבען

זי האָט ליב!...

20 נומערן געזאַנג!
פּראַכטיגע אויסשטאַטונג!
——! פּרטים קומען!

ענדעקעס צווישען זיך

קשאַנדז ראָגאָזשאַנסקי — קאָנטראַ ראַטמאַן סטאָליאַרעק

(א) דעם 18 פעברואַר 1934 איז אין העלענאָוו פאָרגעקומען אַ פערזאַמלונג פון די ענדעקעס. די פערזאַמלונג האָט זיך פערענדיגט מיט אַ בלוטיג געשלעג צווישען די אָנטיילנעמער פון דער פער־זאַמלונג. דאָס געשלעג איז ענטשטאַנען צוליב דעם, וואָס גלח ראָגאָזשינסקי האָט פאָרגעוואָרפען דעם ראַטמאַן סטאָלאַרעק, אַז ער האָט אַלס מלוכה־בעאַמטער דעפּראַודירט אַ גרעסערע סומע געלד און איז צוליב דעם פון פאָסטען בעפרייט געוואָרען.

דער ענין איז בעהאַנדעלט געוואָרען אין שטאָט־טישען געריכט, וועלכעס האָט אָנערקענט, אַז דער גלח ראָגאָזשינסקי פערשפּרייט רכילות געגען סטאָ־לאַרעק'ן.

ראָגאָזשינסקי האָט זיך אָפּגערופען צום קרייז־געריכט. צוליב דעם, וואָס נישט אַלע עדות האָבען זיך צוגעשטעלט, איז דער פּראָצעס אָפּגעלעגט געוואָרען.

——=——

אָפּגעלעגט דער טערמין פון דער אימפּרעזע

פון די שול־אָפּטיילונגען ביי דער מיליטערישער צוגרייטונג

די פערוואַלטונג פון קרייז צו שיצען די שול־אָפּטיילונגען ביי דער מיליטערישער צוגרייטונג טיילט מיט, אַז די רעווי־פאָרשטעלונג, וועלכע האָט געזאָלט פאָרקומען דעם 4 יוני אין טעאַטער ,,ראָז־מאַרטאָשטשי" איז צוליב דעם אַלגעמיינעם טרויער אָפּגעלעגט געוואָרען אויפ'ן 17 סעפּטעמבער.

צי עס בעקומען אַרבייטער ,,שוויאַטשעניעס"

פון דער ,,אובעזפּיעטשאַלניע" בעת אַ שטרייק

די ,,אובעזפּיעטשאַלניע" האָט בעטענה'עט, אַז לויט די נייע פאָרשריפטען בעקומען די פערזיכערטע נישט פון דער ,,אובעזפּיעטשאַלניע" קיין ,,שוויאַד־טשעניעס" אין דער צייט פון אַ שטרייק.

די פערזיכערטע האָבען זיך געווענדעט צו אַ שידס־קאָמיסיע.

די שידס־קאָמיסיע האָט זיך געשטעלט אויפ'ן שטאַנדפּונקט פון די אַרבייטער, אַז עס קומט זיי יאָ די געהעריגע אונטערשטיצונג.

די ,,אובעזפּיעטשאַלניע" האָט זיך אָפּגערופען צום מיניסטעריום פון געזעלשאַפטליכען שוץ. מיט דער פראַגע האָבען זיך פעראינטערעסירט די פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען.

אויף אַ ספּעציעלער פערזאַמלונג וועגען דער דאָזיגער פראַגע איז בעשלאָסען געוואָרען, אַז אויב אין מיניסטעריום וועט די פראַגע נישט געלעזט ווערען אַזוי, ווי אין דער שידס־קאָמיסיע — וועלען זיי זיך ווענדען צום העכסטען אַדמיניסטראַציוען טריבונאַל, אַז דער ענין וועגען ,,שוויאַדטשעניעס" אין דער ,,אובעזפּיעטשאַלניע" אין דער צייט פון אַ שטרייק, זאָל ענטגילטיג רעגולירט ווערען.

——=——

מיטוואָך 5 ד סיון תרצה

יוני

זון־אויפגאַנג 3.19
זון־אונטערגאַנג 7.50

פאָבאַר פון יאָהרגאַנג 1914

(א) מאָרגען, דאָנערשטאָג, ד. 6 יוני, דאַר־פען זיך שטעלען:

פאַר דער קאָמיסיע נומער 1, (פּיאָטראָווסקי ג. 18) מיליטער־פליכטיגע פון יאָהר־גאַנג 1914 וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פון 8 פּאָליציי־קאָמיסאַר יאַט מיט די פאַמיליען־נעמען אויף

K M

פאַר דער פאָבאָר־קאָמיסיע נומער 2, די פאַ־בּאָר פליכטיגע פון יאָהרגאַנג 1914, וואָס וואוי־נען אויפ'ן שטח פון 13 פּאָליציי קאָמיסאַריאַט מיט די פאַמיליען נעמען אויף

M O P R

פאַר דער קאָמיסיע פון פּאָוויאַט, דער יאָהר־גאַנג 1914 1913 און 1912 קאַט. ,,בע" פון די גמינעס: באָביצע, בעלדאָוו, ברויצע, ברוס, בר־זשיצא וויעלקאַ. כאָיני, טשאַרנאָצין, גאָספּאָדאָזש און קרושאָוו. אויך די שטעט: אַלעקסאַנדער און קאָנסטאַנטין — אַלע, וועלכע עס האָבען זיך צו־ליב וועלכע עס איז סיבות נישט געשטעלט צו דער צייט.

איינגעשפּאַרטע לאָקאַטאָרן

(א) פראַנציסשעק קאָזלאָווסקי, זיין פרוי באַר־באַראַ, זוהן יאַן, און סובלאָקאַטאָרקע זאָפיאַ אַלעי־ניק האָבען פערנומען אַ וואוינונג אויף אָדינצאַ גאַס 16. אַזוי ווי קיין דירה־געלד האָט מען נישט געצאָהלט, האָבען זיי בעקומען אַנ'עקסמיסיע.

די עקסמיסיע איז אויסגעפיהרט געוואָרען דעם 4 יוני 1934. אין דעם זעלבען טאָג האָבען די עקס־מיטירטע אָפּגעריסען דאָס שלעסעל פון דער טיר און זיך צוריק אַריינגעפיהרט אין דער דירה.

דעם 12 יולי 1934 האָט מען זיי ווידער אַרויסגעוואָרפען פון דער דירה און אויך דאָסמאָל האָבען די לאָקאַטאָרן זיך אין דעם זעלבען טאָג צוריק אַריינגעצויגען און געוואוינט דאָרט ביז'ן 15 אויגוסט.

דעם 15 האָט מען זיי ווידער עקסמיטירט און אויך דאָס מאָל האָבען זיי זיך צוריק אַריינגעצויגען און ווייטער דאָרט געוואוינט ביז איצט.

פאַר אַזאַ פער'עקשנטער שטעלונג געגען עקס־מיסיעס זענען אַלע קאָזלאָווסקיס נעכטען פער־משפט געוואָרען צו 8 חדשים טורמע און די אַלעי־ניק אויף 6 חדשים.

פּאָליטישער פּראָצעס

(א) דעם 15 יאַנואַר ל. י. איז אויף רוג קי־לינסקי־גאַס און צעגעלניאַנאַ אַרעסטירט געוואָרען די 18־יעהריגע גוטשאַ ענגעל פון טשענסטאָכאָוו, בעשולדיגט אין קאָמוניסטישער טעטיגקייט.

דאָס קרייז־געריכט האָט נעכטען פער'משפט די ענגעל אויף אַנדערטהאַלבען יאָהר טורמע.

געוו. פּאָליטישע אַרעסטאַנטע

אויפן קבר פון מאַרשאַל פּילסודסקי

(א) אַ דעלעגאַציע פון געוועזענע פּאָליטישע אַרעסטירטע וועט מיט אַנ'אורנע ערד פון די קברים פון געפאַלענע אין 1905 אויף קאָנסטאַנטינער פּאָלעסיע, זיך בעגעבען קיין קראָקע, און אויסשיטען אויף דעם געדענק־באַרג פון מאַרשאַל פּילסודסקי אין סאָווינצע.

צוגעצויגען צו פּעראַנטוואָרט־ליכקייט

די אַקושערקע און דעם געליבטען

(א) מיט עטליכע טעג צוריק איז געשטאָרבען אין שפּיטאָל, פון אַ בלוט־פערגיפטונג, די 22־יעהריגע סטאַניסלאַווא קאָנעוווקאַ. פאַר'ן טויט האָט זי ערקלערט, אַז ווען איהר געליבטער מאַריאַן טשאַרטקאָווסקי (טושינסקאַ 10) האָט זיך דער־וואוסט, אַז זי איז אין אַנדערע אומשטענדען, האָט ער זי געצווינגען, זי זאָל זיך ווענדען צו דער אַקו־שערקע יאַנינאַ ליפּינסקאַ (בעדנאַרסקאַ 25), זי זאָל אַדורכפיהרען אַנ'אָפּעראַציע.

נאָך דער אָפּעראַציע האָט די קאָנעוווקאַ בע־קומען אַ בלוט־פערגיפטונג.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט זענען אַרעסטירט געוואָרען די אַקושערקע און דער געליבטער.

Dr. MICHAŁ URBACH
אינערליכע און נערוועז קראַנקהייטען
האָט זיך איבערגעצויגען אויף
ZAWADZKA 15, tel: 148 89
נעהמט אָן פון 1–2 און פון 4–6 נאָכמ.

שעדליכער סיסטעם פון פאליטישע קאמף צו די מחלוקות אין די יודישע האנדווערקער רייהען

מיר האבען שוין אנגעדייט אויף דעם נייעם סיסטעם פון פאליטישען קאמף, וועלכער איז אנגענומען געווארען דורך א געוויסען צד פון דער יודישער האנדווערקער־בעוועגונג אין לאדז. דער סיסטעם פון בוכשטעבליכער מסירה כדי צו דיס־קרעדיטירען און אונשעדליך מאכען אויף אזא אופן דעם פאליטישען געגנער, דערביי פארשטעהט מען נישט, אז מיט'ן דאזיגען סיסטעם גראבט מען פאר זיך אליין א גרוב און מען טוט די גרעסטע רעה דער אלגעמיינער יודישער האנדווערקער־בעוועגונג.

די זאך איז שוין אפגעטון געווארען און מיר ווילען אינפארמירען די פעראינטערעסירטע האנד־ווערקער־קרייזען וואס דא איז אייגענטליך פאר־געקומען.

מיט עטליכע וואכען צוריק איז צום פרעזעס און דירעקטאר פון דער האנדווערקער־קאמער אין לאדז געקומען א דעלעגאציע פון יודישען און קריסטליכען מאלער־צעכען. דער פארשטעהער פון דעם יודישען מאלער־צעך האט דעמאלס זיך גע־ווענדעט צו די אנפיהרער פון דער האנדווערקער־קאמער מיט אן'אנקלאגע געגען א יודישען ראט־מאן אין דער קאמער, אז דער לעצטער האט גע־נומען פון א האנדווערקער 40 זלאטיס „לאפובקע“ כדי אויסצוארבייטען פאר איהם א האנדווערקער־קארטע, די בעשולדיגונג געגען דעם יודישען ראט־מאן איז געוען אונטערשטיצט געווארען דורך די אנוועזענדע פארשטעהער פון קריסטליכען מאלער־צעך.

אין דער האנדווערקער־קאמער איז די אנ־קלאגע אויפגעכאפט געווארען ווי א געבראטענס און ס'האט זיך אנגעהויבען א גרויסע אויספארשונג מ'האט באלד גערופען דעם בעשולדיגטע ראטמאן איהם אויסגעפרעגט וועגען וואס עס האנדעלט זיך און דער ענין האט אנגענומען זעהר ערנסטע פאר־מען נישט בלויז בנוגע דעם בעשולדיגטען ראט־מען נאר מ'האט אנגעהויבען צו קוקען מיט חשד אויף אלע יודישע ראטמענער, צעכען און יעדע יודישע פאדערונג ווערט איצט בעטראכט מיט א פארבעהאלט, נאך איידער דער ענין מיט דעם בעשולדיגטען ראטמאן איז גענוי אויסגעפארשט געווארען און ביז ס'איז ארויסגעטראגען געווא־רען וועגען דעם אנ'אורטייל פון וועלכער ס'איז אינסטאנץ.

מיר האבען זיך מיט דעם ענין פעראינטערע סירט און גענומען וועגען דעם גאנץ גענויע א'נ פארמאציעס פון אלע פעראינטערעסירטע צדדים.

וואס זאגט וועגען דעם גאנצען ענין דער בעשולדיגטער ראטמאן? קודם־כל האלט ער, אז די גאנצע מסירה איז נישט מעהר ווי א נקמה געגען איהם אלס ראטמאן פון א אנגעזעהענע פאר־ליטישע ריכטונג. ער שטעלט פאר דעם ענין אויף פאלגענדען אופן: נאך איידער ער איז געווען ראטמאן פון דער האנדווערקער־קאמער איז צו איהם געקומען א מאלער־מייסטער בעטען בייהילפיג זיין ביים שנעלן בעקומען א האנדוו.־קארטע, אויפ'ן יסוד פון עראבערטע רעכט. דער ראטמאן האט געענטפערט ,אז ער קען אין דעם ענין גארנישט טון, נאר חיות ווי ביי איהם איז גראד געווען א געוויסער ט. וועלכער האט געקענט אינטערוועני־רען און זיך בעמיהען שנעל צו ערלעדיגען דעם ענין, האט דער צוקונפטיגער ראטמאן רעקאמענ דירט דעם ה' ט. דעם מאלער־מייסטער, דער האנדווערקער איז גערן דערויף איינגעגאנגען און געגעבען דעם ה' ט. 40 זלאטיס פאר זיין מיה. דערמיט האט זיך דער ענין דערווייל פארענדיגט און דער ראטמאן האט א לאנגע צייט נישט גע־הערט מעהר וועגען דעם. מיטאמאל איז ווידער צו דעם ראטמאן געקומען דער מאלער־מייסטער און ערקלעהרט, אז מ'האט איהם גארנישט אויפגעטון אין דעם ענין פון דער האנדווערקער־קארטע און ה' ט. גיט איהם נישט צוריק די 40 זלאטיס, פער־לאנגט ער דאס געלד פון דעם ראטמאן וועלכער האט דעם ה' ט. רעקאמענדירט, דער ראטמאן האט נישט געוואלט געבען קיין געלד, וועלכעס ער האט נישט גענומען און דער האנדווערקער איז דעריבער אוועק צו יענעמספאליטישע געגנער, וועלכע האבען זיין אנקלאגע אויפגענומען פראָ־טאקולאריש און אפגעגעבען די מסירה צו דער האנדווערקער־קאמער, סוף־כל־סוף האט ה' ט. אפגעגעבען די 40 זלאטיס.

אזויפיל דערצעהלט דער בעשולדיגטער ראט־מאן.

דער פארשטעהער פון יודישען מאלער־צעך דערצעהלט אנדערש די געשיכטע. אין צעך איז געקומען דער דערמאהנטער מאלער־מייסטער און פערלאנגט מ'זאל איהם איינשרייבען אין צעך, כדי ער זאל קענען בעקומען א האנדווערקער־קארטע, אין צעך האט מען פון איהם געפאדערט, אז ער זאל בעצאהלען א געוויסע סומע איינשרייב־געלד און פאר עטליכע חדשים מיטגלידס־בייטראג. דער האנדווערקער האט ערקלעהרט, אז ער קען נישט געבען אזויפיל געלד, ווייל ער האט שוין געגעבען 40 זלאטיס, מען זאל איהם מאכען א האנדווערקער־קארטע, אויף דער פראגע וועמען ער האט געגעבען די 40 זלאטיס האט יענער אנ־גערופען דעם נאמען פון בעשולדיגטען ראטמאן, פון דעמאלט אן איז דער מאלער־מייסטער כסדר געקומען אין צעך און צום סטארשי פון צעך אין שטוב אריין, געמאכט גרויסע סקאנדאלען, אז מ'זאל איהם צוריקגעבען די 40 זלאטיס, די קלאנגען וועגען דעם זענען אויך דערגאנגען צום קריסט־ליכען מאלער־צעך, די אנפיהרער פון קריסטליכען צעך זענען שוין לאנג בייז אויף דעם ראטמאן וועלכער האט כלומרשט פערשפרייט פאלשע קלאנ־גען וועגען די מאלער־צעכען אין דער האנדווער־קער־קאמער, דער קריסטליכער צעך האט דעריבער פערלאנגט פון יודישען אפצוגעבען די מסירה געגען דעם בעשולדיגטען ראטמאן וואס דער יו־דישער צעך האט אויך געטון, צוערשט אבער האט מען דעם ראטמאן פיל מאל געווארענט, אז ער זאל ערלעדיגען דעם ענין.

דאס דערצעהלט דער פארשטעהער פון יודי־שען מאלער־צעך.

מיר האבען זיך אויך געווענדעט צו דעם פער אינטערעסירטען מאלער־מייסטער, ער האט ער־קלעהרט, אז ער האט אמת געגעבען 40 זלאטיס, אבער נישט דעם ראטמאן ,נאר דעם ה' ט., וועל־כער איז דעמאלט געווען ביים ראטמאן אין שטוב. די פארשטעהער פון יודישען מאלער־צעך האבען איהם פשוט געצוואונגען אונטערצושרייבען א פראָ־טאקאל, וועלכער איז שפעטער צוגעשטעלט געווא־רען דער האנדווערקער־קאמער, די 40 זלאטיס האט ער צוריק בעקומען פון דעם ה' ט.

ווי מיר האבען שוין געזאגט, האט די האנד־ווערקער־קאמער נאך נישט אנגענומען קיין קאנ־קרעטען בעשלוס וועגען דעם גאנצען ענין, זי האלט דאס דערווייל אין פארשען און אין דער צייט קען נישט זיין קיין רייד, אז די יודישע ראטמענער זאלען דארט קענען מיט ערפאלג איבער־טערוועגירען אדער שטעלען פאדערונגען. דאר־געגען האט דער ענין ארויסגערופען א גרויסע אויפרעגונג אין די יודישע האנדווערקער־קרייזען, די אנטאגאניזמען האבען זיך נאך מעהר צופלאקערט, ס'האלט דערביי, אז איין צד זאל דעם אנדערען אנהויבען צו מסרען וועגען פארשידענע ענינים, וועלכע זענען אינגאנצען נישט פארגעקומען, די צוריסענקייט איז נאך טיפער געווארען און ס'טוט זיך חושך. אויף א פערזאמלונג פון דער צענטראלער פערוואלטונג, צו וועלכער ס'געהער דער יודישער מאלער־צעך האבען א טייל מיטגלידער אינטער־פעלירט וועגען דעם, ווי אזוי ס'האט געקענט דערלאזען ווערען צו אזא מעשה נבלה פון מסרן א יודישען ראטמאן נאך איידער דער ענין איז אינערליך נישט גענוג אויסגעפארשט און ער־לעדיגט געווארען, ס'איז געקומען צו א גרויסען סקאנדאל וועגען דעם און די אפאזיציע פארשטארקט זיך כסדר.

ס'איז א חוב פון די פאראנטווארטליכע האנד־ווערקער נישט צו דערלאזען, אז דער סקאנדאל זאל זיך קאמפליצירען, ס'דארפען אנגענומען ווע־רען שריט, אז דער דאזיגער סיסטעם זאל אפגע־שאפען ווערען.

שווייצער־קעז פאבריצירט אין לאדז
אין שמאטעס אין דער גארער וועלט ארייז

(א) פאר'ן שטאטישען געריכט אין לאדז איז געשטאנען וולאדיסלאוו צוויק (נאווראט 20), וועל־כער איז געווען בעשולדיגט אין פאבריצירען „שווייצער־קעז“ פון פערפוילטען אלטען קעז, און צושיקען פעקלעך מיט שמאטעס אויף פיקטיווע אדרעסען. פאר די פעקלעך, וועלכע ער האט אנגעגעבען אויף נאכנאהמעס האט ער בעקומען א קאנטא געוויסע סו־מען געלד.

דאס געריכט האט פערמשפט צוויק'ן אויף א יאהר טורמע.

פון „נותן־לחם“

דער נעכטיגער בעריכט פון „נותן לחם“ פאָ־דערט א געוויסע דערגענצונג, דהיינו: אלע אק־ציעס, וואס „נותן לחם“ האט הייגטיגען ווינטער דורכגעפיהרט אויף אייגענעם רעכענונג האבען אפ־געקאסט נישט 8,920 זל. נאר קארגע 17 טויזענד זל.

פון דער יודישער קהלה האט אויף דער דאזי־גער סומע „נותן לחם“ בעקומען 500 זל. אלס אנ'אלטע סובסידיע פון 1929 יאהר און הונדערט זל. אויפ'ן חשבון פון 1930 יאהר. און אויף פסח אויף מצה 490 זל.

א פאטאלער טעות

(א) אויף גלובנא 22 האט דער 11 יעהריגער הערש ליפינסקי על פי טעות אויסגעטרינקען אנ שטאט קאווע ליזאל און פערסמט געווארען. מען האט דאס יונגעל אין א שווערען צושטאנד אפגע־פיהרט אין שפיטאל אננא־מאריא.

גאנץ פוילען

Z

געברויכט נור די פאטענטירטע 4 - וואטקאווע גילזעס ///

„OSMAN“

אפטייקען
הייגטיגע נאכט־דיזשורען

היינט, ביינאכט, דיזשורירן פאלגענדע אפטייקען קאפראווסקי (נאוואמיעיסקא 15), ס. טראוקאווסקי בזשעזשינער 56), מ. ראזענבלום (שרודמיעיסקא 21), מ. בארטאשעווסקי (פיעטרקאווער 95), ה. סקווארפשינסקי (קאנטנא 54), ל. טשינסקי (ראָ־קיציגסקא 53).

ליקווידירט דער שטרייק
פון די סעזאן־ארבייטער

נעכטען נאכמיטאג איז פארגעקומען א צווייטע קאנפערענץ צווישען די פארשטעהער פון די סעזאן־ארבייטער מיט דעם פארשטעהער פון דעם ארבייטס־פאנד. די ארבייטער האבען בעקומען די געווינשענע העכערונג פון זייערע לויגען און היינט שוין טרעטען זיי צו צו דער ארבייט.

פאפולערער־צוג קיין קראקא

פרייטאג, דעם 7. ה. ח. 12 א זייגער מיט 10 מינוט ביינאכט פאהרט ארויס פון לאדז־פאבריטשנע קיין קראקא א פאפולערער צוג. דער צוג קומט אן קיין קראקא 5,55 אינדערפריה.

אין קראקא וועט דער אויספלוג ווייליען א טאג און צוריק קומען קיין לאדז זונטאג, 5 א זייגער אינדערפריה.

דער פרייז פון די בילעטען אין ביידע זייטען איז 11,70. דאס איז דער פרייז צוזאמען מיט'ן וועג אויף סאָוויניעץ און בעזוך פון וואוועל.

די איינשרייבונגען נעמט אן „וואגאן־לי־קוק“ פיעטריקאווער 64.

Dr. med. P. Braun

צוריקגעקעהרט

ספעציאליסט פאר הויט און וועגערישע קראנקה.

נעהמט אן פון 8–1 און פון 4–8 אוו.

Cegielniana 4, tel. 100-57.

ר. איזראעל
די משומדים
סענסאצ. שפאנענדער ראמאן פון היינטיגען יודישען לעבען

32)

— איך וועל אזוי טון, האט מרדכיגעפאגט, איך וועל דורכאוים פערלאנגען אז מ'זאל נישט דערלאזען קיין געסט וואס מאכען דעם איינדרוק פון פילאנטראָ פישע דאמען, וועלכע קומען אין יתומים הייזער זיך מרחם זיין איבער ארימע קינדער.

—דערווייל ווילען זיי אבער היינט קומען און דאס מוזען זיין עפעס גאר וואזשנע געסט, ווייל איך זעה אז מען מאכט דא א גרויסע ארדנונג.

און ווירקליך, מיט א שעה שפעטער זענען געקו־מען אין קיבוץ אריין א פאר עפעס א עלעגאנטער הער, וועלכער האט גערעדט דייטש מיט עפעס א דא מע, וועלכע איז וואהרשיינליך געווען זיין פרוי, א מיטגליד פון דער קיבוץ־פערוואלטונג און געבע־טען ערקלעהרונגען וועגען דער ארדנונג, ארבייטס־פערטיילונג און וועגען אליץ וואס ס'קומט פאר אין קיבוץ.

דער הער האט כסדר געשמאטשקעט מיט די ליפען, אזוי ווי איהם וואלט דאס שטארק געפעלען געווארען, ער האט זיך ענטציקט מיט אלעם, וואס מ'האט איהם געוויזען, די דאמע ווידער איז ארומגע גאנגען צווישען די בחורים און ספעציעל צווישען די מיידלעך און זיי אויסגעפרעגט פון וואנען זיי שטאַ־מען און צוליב וואס זיי זענען דא אהערגעקומען, די מיידלעך האבען נישט גערן געענטפערט אויף די נעשטעלטע פראגען, אבער העפליך האט מען געמוזט זיין, דאך געסט, וועלכע זענען געקומען בעזיכטיגען דעם קיבוץ... אזוי זענען די געסט אנגעקומען אין דער קוך אריין. אויך דא האט זיך דער גאסט ענט־ציקט מיט אלעם וואס ער האט געזעהען. הגם ס'זע־נען נישט געווען אזעלכע זאכען, וועלכע האט גע־קענט ענטציקען, די דאמע איז צוגעגאנגען צו חנהן וועלכע איז געשטאנען ביים קעסעל מיטאג, וועלכעס האט זיך געקאכט און האט געפרעגט:

— פון וואנען זענט איהר?

— פון ווייט. הינטער ווילנא. האט חנה געענט־פערט.

— האט איהר עפעס א פאך?

— ניין, ביז איך בין אהערגעקומען האב איך נישט געהאלטען פון קיין שום פאך. געענדיגט גימנאזיע און געקומען אין קיבוץ.

נישט געהאט וואס צו טון? נישט געהאט קיין מיטלען אויף ווייטערדיגער בילדונג?

— נישט אינגאנצען אזוי, ביי גרויסע אנשטרענ־גונג וואלט איך אפשר געקענט לערנען אין אוניווער זיטעט. כ'האב נישט געוואלט ס'האט נעצויגען צו אנ אנדער לעבען כ'האב אנדערש געזעהען די צוקונפט דעריבער בין איך אהערגעקומען.

— זעהר שעהן זעהר שעהן פון אייער זייט. אי־דעאליזם איז איבער אליץ, נישט אומעטום געפינט מען דאס און דערצו זענט איהר נאך אזוי שעהן?

חנה האט אנגעקוקט די דאמע מיט פערדראכט. די דאמע האט זיך אבער נישט געמאכט דערפון און האט ווייטער גערעדט צו חנה'ן.

— איהר זענט ווירקליך זעהר שעהן און וואלט געקענט מאכען א קאריערע אין לעבען..

— האב איך בעסער געוואלט די קאריערע פער שפילען און דא אהערגעקומען האט חנה איבערגע־האקט די רייד פון דער דאמע. כדי צו פערענדי־גען דאס געשפרעך.

זי איז אבער ווידער צוגעשטאנען צו חנהן מיט פערשידענע פראגען וועגען איהר פערגאנגענהייט און וועגען איהר מעגליכקייט צו מאכען א קאריערע.

מרדכי, וועלכער איז געשטאנען פון דערווייטענס האט זיך אויפמערקזאם צוגעהערט צו דעם גאנצען געשפרעך, פון דעם גאסט מיט חנהן. דאס געשפרעך האט איהם שטארק אויפגערעגט און ער איז צוריק־געגאנגען צו דעם לייטער פון דעם קיבוץ מיט דער פראגע:

— חבר אהרן, ווער איז דאס די דאזיגע דאמע, וועלכע איז געקומען בעזיכטיגען דעם קיבוץ.

— חבר מרדכי, וואס זענט איהר אזוי אויפגע־רעגט, דאס זענען צוויי רייכע ענגלענדער, וועלכע ווילען שטארק אונטערשטיצען דעם קיבוץ.

— דאס זענען קליינבירגערליכע סנאבען, האט מרדכי געזאגט, הערט זיך נאר צו חבר אהרן צו דעם געשפרעך וואס זי פיהרט מיט חנהן, ס'איז דאך שרעקליך וואס פארא פראגען זי שטעלט.

— וואס טשעפעט דיך דאס, זאל זי שטעלען וואס פאר פראגען זי וויל, זאל זי האבען הנאה דערפון.

—דאס איז נישט ריכטיג, חבר אהרן, האט מרדכי געזאגט, מיר זענען דאך מענשען דערוואקסע נע. מיט אייגענע געדאנקען און אייגענע צילען. בכלל דארף נישט געדולדעט ווערען דער סיסטעם פון איינ ארדנען אזעלכע בעזוכען אין קיבוץ. דאס מאכט בכלל א שלעכטען איינדרוק, און בעזונדערס אויף די מיטגלידער פון קיבוץ.

— דאס איז שוין אנ'אנדערע זאך. דאס איז שוין אנ'אלגעמיינע פראגע וועלכע דארף בעטראכט ווע־רען.

— מיר ווילען טאקע אריינטראגען א פארשלאג אויף דער אלגעמיינער פערזאמלונג אז אזעלכע בעזו כען זאלען נישט מעהר טאלערירט ווערען. די דאמע האט דערווייל ווייטער געפיהרט דאס געשפרעך מיט חנה'ן.

— איהר געפעלט מיר, האט די דאמע געזאגט, דערלאנגענדיג איהר די האנד איך בין אנ'ענגלענדע רין, געקומען אהער אויף א בעזוך. מיר זענען קינ־דערלאז און דערביי זעהר רייך. מיר ווילען עפעס אויפטון. גרינדען עפעס א זאך, א יודישע, וועלכע זאל בלייבען אנ'אייביגקייט., מ'האט אונז רעקאמענ־דירט צו בעזוכען די קיבוצים, ווי זיי רופען זיך ביי אייך. און איך מוז זאגען, אז איך בין ענטציקט פון דעם אלעם וואס איך האב דא געזעהען. מיר גע־פעלט דא די גאנצע יוגענד. בעזונדערס האב איך זיך דא אפגעשטעלט אויף אייך, איהר געפעלט מיר שטארק, איך האב זיך גארנישט געקענט פארשטע־לען, אז אזעלכע עקזעמפלארען זאלען זיך דא גע־פינען.

— ס'טרעפט, האט חנה געזאגט האלב אין וויץ און האלב געשמייכעלט פון דעם קאמפלימענט.

— איך וואלט געוואלט פאר די קיבוצים עפעס טון. עפעס א גרויסע זאך, אבער איך קען זיך נאך נישט דעצידירען וואס איך האב צו טון, איך וואלט זיך נאך גערארפט מיט אימיצען צו פערשטענדיגען. מיט אימיצען וועלכער קען די ענינים פון קיבוץ, די ריבער וואלט איך אייך געבעטען, אז איהר זאלט מיך בעזוכען אין מיין וואוינונג און מיר ווילען זיך וועגען דעם אדורכשמועסען.

— אליין וואלט איך זיך נישט געקענט דעצידי־רען צו געהען צו אייך, איך מוז פרעגען די אנ־פיהרונג פון קיבוץ, אויב מ'וועט מיר דערלויבען, וועל איך צו אייך קומען.

— ביטע, איהר קענט בעטען אין מיין נאמען. דער קיבוץ וועט דערפון האבען א גרויסע טובה, איך האב בעשטימט צו דעם צוועק א גרויסע סומע געלד.

— איך וועל בעטען, האט חנה געזאגט, און וואר־שיינליך וועט מען מיר דערלויבען.

דאס פארעל האט ווייטער בעקוקט די איינריכ־טונגען פון קיבוץ און דאן האבען זיי זיך געזעגנט ביים אוועקגעהען האט די דאמע נאכאמאל געזאגט צו חנה'ן:

— אלזא, איהר קומט צו מיר, נאך היינט בייטאג.

נאכן אוועקגיין פון די געסט האט זיך חנה גע־ווענדעט צום חבר אהרן וועגען אנ'ערלויבעניש צו געהען צו דער דאמע.

— און איך הייס נישט געהען, האט מרדכי גע־זאגט.

(פארטזעצונג קומט).

אינטערעסאנטער פארטראגס־אווענד

פון ד"ר ל. בראמסאן און ד"ר יצחק שיפער

דער פארטראגס־אווענד, וועלכען עס ארדענט היבט איין די געזעלשאפט „ארט" אין לאקאל פון סוחרים־פעראיין, פיעטריקאווער 73, א זייגער 9 אין אווענד אויף דער אקטועלער טעמא: „ווי אזוי קאן מען געזונד מאכען דאס יודישע ווירטשאפטליכע לעבען", האט ארויסגערופען אין אלע קרייזען פון דער יודישער געזעלשאפט א שטארקען אינטערעס.

די פרעלעגענטען זענען בעוואוסטע געזעלשאפטליכע עסקנים, וואס זענען טעטיג אין יודישען לעבען שוין צענדליגער יאהרען.

ד"ר ל. בראמסאן, דער פארזיצענדער פון וועלט־פערבאנד „ארט" אין פאריז און דעפוטאט פון דער ערשטער דומע האט לעצטענס בעזוכט די גרעסטע יודישע ישובים אין אלע וועלט־טיילען און איז די בערופענע פערזאן צו זאגען זיין וואגיג ווארט אין די יודישע ווירטשאפטליכע פראבלעמען.

ד"ר יצחק שיפער, געוו. סיים־דעפוטאט איז אלס מאדערנער היסטאריקער בעזונדערס אינטערעסאנט מיט זיין אויפפאסען פון יודישען ווירטשאפטליכען פראבלעם.

דער פארטראגס־אווענד זאגט דעריבער צו צו זיין בעזונדערס אינטערעסאנט.

נ"ע לעאפאלד לאנדסבערג

נעכטען איז געשטארבען פון א הארץ־שלאג דער בעקאנטער לאדזער אינדוסטריעלער און כלל־טוער לעאפאלד לאנדסבערג.

דער פארשטארבענער איז געווען א שטילער, בעשיידענער כלל־טוער, זיך קיינמאל נישט ארויסגעריקט בראש, נאר שטענדיג בלב ונפש געארבייט אויף די פלאצובקעס, וואו ער האט זיך געשטעלט צו דינסט.

גאנץ בעזונדערס האט דער פארשטארבענער לעאפאלד לאנדסבערג זיך געווידמעט דעם ביקור חולים און „אוזדראוויסקא". דארט איז ער געווען פארזיצער 35 יאהר אהן איבעררייס און געבראכט די אינסטיטוציע אויף דער הויך, אויף וועלכער זי געפינט זיך איצט.

דער פארשטארבענער האט געשמט אלס ענערגישער און עהרליכער סוחר און פאבריקאנט. זיין פלוצלינגער טויט האט ארויסגערופען אנ'אויפריכטיגען טרויער אין די יודישע קרייזען, וועלכע האבען געשעצט אין איהם דעם עהרליכען און איבערגעגעבענעם כלל־טוער.

ת. נ. צ. ב. ה.

דער זומער טורן־פעסט פון „מארגענשטערן"

דער לאדזער „מארגענשטערן" האט שוין זיין שטענדיגען „עולם", וועלכער בעזוכט רעגולער זיינע טורן־פעסטען, דער דאזיגער עולם ווייסט, אז אויף יעדען טורן־פעסט פון „מארגענשטערן" וועט מען זעהען עפעס נייעס אויפ'ן געביט פון גימנאסטיק.

די קרוב 2000 צושויער פון לעצטען טורן־פעסט האבען אויך דאס מאל קיין ענטוישונג נישט געהאט, פון די 11 נומערן פון פראגראם איז בלויז איין נומער, די מאסען־שפרונגען איבער מכשירים אויסגעפאלען שוואך, קענטיג, אז דער נומער איז געווארען שלעכט צוגעגרייט, אנדערש וואלט נישט געווען אזא אונטערשיד פון ווינטער ביז איצט...

די אלגעמיינע פריי־איבונג, מיט וועלכע עס הויבען זיך אן אלע פראגראמען פון די טורן־פעסטען, איז דאס מאל געווען גאנץ אריגינעל, ספעציעל דאס איבען פון די קינדער, גוט איז אויך געווען די בעגריסונג פארן אנהויב פון די איבונגען. די איבונגען פון די טויב־שטומע האבען ארויסגערופען גרויס בייפאל. די דאזיגע גרופע, וועלכע איבט ערשט עטליכע חדשים, האט בעוויזען, אז זי איז גוט „צוזאמענגעשפילט" מיט'ן ארקעסטער.

גוט רעפרעזענטירט האבען זיך אויך די יונגע גרופען מיט די טאמבארניקעס, די אויספיהרונג פון דאזיגען נומער איז געווען אויסגעצייכענט. דער ריטמישער טייל געבויט אויפ'ן מאטיוו „העכער, בעסער, די באבע טאנצט א קאזאק" האט שטארק אויסגענומען.

די מוסטער־פרויען גרופע איז נאך א איבעררייס פון 3 יאהר ארויסגעטרעטען מיט איבונגען אויפ'ן בארן, דער דעביוט איז געווען גאנץ געלונגען, עס פיהלט זיך אבער נישט גענוג זיכערקייט, ווייזט אויס אז די גרופע איבט וועניג אויף דעם מכשיר.

דאגעגען די מענער האבען ארויסגעוויזען א גענוג הויכע קלאס, סאלידע אויספיהרונג פון די פלייט־איבונגען, עפעקטפולע „פריי־געוועהלטע" איבונגען האבען בעוויזען א שטארקע קלאס.

דער שענסטער נומער פון פראגראם איז געווען די טישען־איבונג, ווי אין א קאלאדיסקאפ האבען זיך געענדערט די שטעלונגען פיראמידען א. אז. וו. די טורנער האבען ביי דער איבונג ארויסגעוויזען א הויכע, טעכנישע מדרגה.

דעם פראלעטארישען כאראקטער פון „מארגענשטערן" האבען אונטערגעשטראכען די איבונגען מיט פלאגעס און פיילען. דער דאזיגער נומער, געווידמעט די ווינער „שוץ־בונדיסטען" איז אויסגעפיהרט געווארען מיט פיל געשמאק, אויך די קאסטיומען האבען גוט הארמאניזירט מיט'ן כאראקטער פון דער איבונג.

אימפאזאנט און עפעקטפול איז געווען די פיראמידע צום שלום פון טורן־פעסט, העכער 200 ספארטלער האבען געבילדעט א הויכען, פיל שטאקיגען טורם, ארומגענומען פון 2 קלענערע טורעמס, ארומגערינגעלט פון צענדליגער רויטע פעהנער האט הויך, אויפ'ן סאמע שפיץ אויפגעלויכטען א שטארקער פאקעל. דער דאזיגער שלום־אקארד האט געמאכט א אומפערגעסליכען איינדרוק.

מיט דעם איצטיגען טורן־פעסט האט דער לאדזער „מארגענשטערן" בעוויזען, אז ער שטעהט נישט אויף איין ארט. דעם טיטעל „דער בעסטער גימנאסטישער קלוב פון לאדז" האט ער נישט נאר איינגעהאלטען, נאר אויך פערפעסטיגט.

ל. ל.

פון צירק „ארענא"

עפעס אזעלכעס, וואס לאדז האט נאך נישט געזעהן

עפעס אזעלכעס ווי דער „וואסער ספעקטאקל" אין צירק „ארענא" האט נאך לאדז נישט געזעהען. עס זעהט אויס ווי עפעס איבערנאטירליכעס, עס גלויבט זיך נישט, אז די מאדערנע טעכניק האט שוין דערגרייכט אזעלכע רעזולטאטען, ווייל דאס געהט איבער די דרייסטסטע פאנטאזיע.

דער נומער: „דער צירק אונטער'ן וואסער" בעשטייט פון דריי טיילען. אין דער ערשטער טייל שטעלט דער צירק מיט זיך פאר א גרויסע מדבר, איבער וועלכער עס ציהען קאראוואנען, זיי שטעלען זיך אפ אונטער'ן שאטען פון די פאלמעס דער צושויער פאלגט נאך דאס לעבען פון די עקזאטישע איינוואוינער, ווי אויף א פילם געהט אדורך אנ'איבערפאל פון בעדואינער אויפ'ן לאגער.

דער צווייטער טייל איז א פאלאץ פון קאליף — א מאסע טונקעלהויטיגע אונטערטאנער, טענצערינס און פערשידענע קונצענמאכערס.

דער קאליף פערבעט זיינע געסט אין פארק אריין צו דער אזערא. און אט דא ערשיינט דאס איבערנאטירליכע: אויף דער ארענע פאלט אראפ א מאסע מיט וואסער, אונגעוועהנליכע עפעקטען בעשיינען דאס וואסער. עס שווימען איבער'ן וואסער גאנדאלעס, עס זינגען גאנדאליערען, עס שפריצען פאנטאנען, טענצערינס, פאנטאמימען,— דאס אלץ מיט די נארמאלע ארויסטרעטונגען פון דרעסירטע חיות — פון קאמיקער, קונצענמאכערס, אקראבאטען — דאס אלץ מאכט אנ'אויסערגעוועהנליכען איינדרוק.

„מייז ל־אנג פערשטארבענער זיידע

האט דעם ביעלאוויעזשער פויער געשלעפט מיר ראטעווע!"

(א שפאנענדע מלחמה־איבערלעבניש, דערציילט דורך א געוועזענעם אפיציר)

(סוף)

דער הונגער הויבט מיך אן נאך שטארקער צו פייניגען, ס'נעמט מיך אויך ארום א שוידערליכע קעלט. איך ציטער און ווארף זיך אין אנגסטען. וואס ס'איז ווייטער מיט מיר געשעהען געדענק איך נישט איך בין אפנים באלד איינגעשלאפען אין א שווערען חלשות, לאנג האב איך אזוי געמוזט ליגען אהן בעוואוסטזיין.

איך דערמאן זיך נאר, אז ווען איך האב זיך אויפגעכאפט, איז נעבען מיר געשטאנען איינגעבויגען א גרייז־גרויער פויער, וועלכער האט אויף מיר גוטמוטיג, פאטערליך געקוקט און עפעס געשעפטשעט. באלד האט ער מיך גענומען ביי דער האנד און געפיהרט איבער פערשידענע שטעגעלעך.

געווען איז דאמאל שטאק־פינסטער, מיר האבען איינער דעם צווייטען נישט געזעהען, ס'האט אויך געהערשט א טויטע שטילקייט, דורך וועלכער ס'האט זיך נאר מינוטענווייז דורכגעטראגען א יאמערליך רעווען פון בייזע ווינטען.

מיר זענען אזוי געקראכען א גוטע שעה, ענדליך זענען מיר צוגעקומען צו עפעס א ליימערנע כאטקע. דער זקן האט מיך אריינגעפיהרט אין א שטיבעל, וואס איז געווארען בעלויכטען מיט א לאנגען, דין־געשניצטען פלאקער־קיהן. די ווארעמקייט, וואס האט געשלאגען פון פעסט איינגעהייצטע אויוון האט זיך באלד דורכגעשלאגען דורך אלע מיינע אויסגעפרוירענע אברים.

דער אלטיטשקער האט מיר גלייך אונטערגעטראגען א טעפעל געקאכט וואסער, בעפארבט מיט עפעס א משונה'דיגע טיי־פארב און פערזיסט מיט א סאכארינקע, ער האט מיך אויך מכבד געווען מיט עטליכע שאלען־קארטאפעל. מיט דער אר'מער סעודה האב איך מיר טאקע אביסעל דערכאפט דאס הארץ.

ס'האט אנגעהויבען אויף מיר צו פאלען א שלאף, דער אלטער האט עס בעמערקט, ער האט מיך גלייך ארויפגעפיהרט אויפ'ן פיעקעליק און נישט רעדענדיג מיט מיר די גאנצע צייט קיין ווארט, האט ער מיך געהייסען זיך אוועקלייגען אויפ'ן בעשיידען פאר מיר צוגעגרייטען געלעגער.

איך בין באלד איינגעשלאפען און אזוי אפגעשלאפען ביז שפעט אין טאג אריין. ווען איך בין אויפגעקומען פון שלאף, האב איך ערשט דערפילט, ווי ווייט די לאנגע ארומשלעפערישען אין הונגער און אין קעלט און בפרט דאס פערברענגען אין האלב איינגעפאלענעם שייער האבען געווירקט אויף מיין ארגאניזם. א געוואלדיגע מידיגקייט האט מיך ארומגענומען, איך בין געווען איינגאנצען צובראכען, דאך האב איך אנגעשטרענגט אלע כחות און געפרובט אויפשטיין.

דער זקן האט בעמערקט מיין מצב, ער האט מיך נישט געלאזט זיך ריהרען פון ארט, לויט זיין עצה און בקשה בין איך טאקע ביי איהם אין דער כאטקע אדער ריכטיגער געזאגט אויפ'ן ווארימען פיעקעליק געבליבען נאך א נאכט.

אין דערפריה בין איך שוין באמת געווען א ביסעל מעהר אויסגערוהט, איך האב זיך אויפגעהויבען פון געלעגער, אפגעוואשען, אנגעטון, אויפגעגעסען דעם אנידערגעשטעלטען פרישטיק און זיך גענומען גרייטען אין וועג אריין.

אין דער לעצטער מינוט האט זיך דער אלטער אוועקגעזעצט קעגענאיבער מיר און אט וואס דערציילט:

דא, וואו איך געפין זיך איצט, אין דער טיפעניש פון ביעלאוויעזשער וואלד, איז געווען א פערווארפען דארף. ווען די דייטשען האבען זיך דערנעהענטערט, זענען אלע איינוואוינער עוואקואירט געווארען און בלויז ער מיט זיין זקנה זענען פון גאנצען דארף פויערים געבליבען.

צוליב דער אפגעלעגענהייט פון דאזיגען ישוב האט דער שטאב פון א רוסישען מיליטער־טייל געפינען דאס מקום פאר פאסיג זיך דא צו בעזעצען, זיי האבען זיך דא געהעריג איינגעארדענט, פערלייגט א נץ פעלד־טעלעפאנען און זיך געגרייט פון דאנען אנצופיהרען מיט די מיליטערישע אפעראציעס אויפ'ן ארומיגען פראנט־אפשניט.

די דייטשען האבען אבער באלד אויסגעפונען די בעהעלטניש פון שטאב. אנימאל רייסט זיך פלוצלינג דורך דורכ'ן חלול פון דער נאכט א מוראדיגער געוויש און אין דער געדאכטער פינסטערניש שניידען זיך אריין איניגע שארפע ליכטשטראהלען. אין זעלבען אויגענבליק הויבט זיך אן צו שיטען א האגעל פון באמבעס אזוי, אז אין איניגע מינוט ווערט פון גאנצען דארף א בארג אש. בלויז זיין כאטקעלע איז ווי דורך א נס ניצל געווארען.

די נאכט־וויזיט פון די עראפלאנען מיט זייער קוילען־שפייעניש האט אנגעמאכט אין שטאב אנ'געשרייבליכע בהלה. קוים איניגע פערזאנען איז געלונגען מיט'ן לעבען צו אנטלויפען די איבעריגע זענען אומגעקומען אונטער די באמבארדירטע הייזקעס. אויך זיין אלטיטשקע, וועלכע האט זיך גראד געפינען אין שטאל ביי דער בהמה, איז דורך אזא באמבע געטראפען געווארען, און צוזאמען מיט דער בהמה דער'הרג'עט געווארען. ער אליין איז געבליבען לעבען און לעבט שוין אזוי איניגע טעג אין איינזאמקייט צווישען די רואינעס פון דארף, אין דער גאנצער סביבה געפינט זיך נישט קיין לעבעדיגער נפש, דער נאהענטסטער ישוב ליגט אויף א מהלך פון איבער צוויי מייל ווייט.

וואס שייך די סיבות, וועלכע האבען בעוואוינען דעם זקן צו קומען צו מיר אזוי שפעט ביינאכט אין דער פערלעגענער חורבה, האט ער ערקלערט:

דעם גאנצען זעלבען אווענד האט ער דערפילט א מאדנע אומרוהיגקייט, ער האט זיך קיין ארט נישט געקענט געפינען. עפעס א געהיימער כח האט איהם געטריבען און געשטויסען אין דער ריכטונג צו דער חורבה, וועלכע געפינט זיך איבער 4 קילאמעטער ווייט פון זיין כאטקע.

ער האט אבער נישט געהאט קיין מוט און טאקע אויך נישט קיין כח זיך אוועקצולאזען אין אזא שטורמישע צייט איינער אליין איבער א פינסטערען וואלד ער האט דעריבער געפרובט צו דערשטיקען און פערטרייבען די אלע פייניליכע מחשבות, גענומען זיך אויסטון און לייגען אויפ'ן געלעגער, די אומרוהיגקייט איז אבער נישט פערשוואונדען, ס'האט איהם נאך שטארקער געצויגען צו דער חורבה. לאנג האט ער זיך אזוי געווארפען און ר'איז ענדליך איינגעשלאפען.

באלד האבען זיך איהם אנגעהויבען צו ווייזען פערשידענע וויזיעס ס'האט זיך אויך פאר איהם אוועקגעשטעלט א הויכער אלטער מאן מיט א לאנגע ברייטע בארד, וועלכער האט איהם אויפגעוועקט פון שלאף און שטרענג בעפוילען תיכף זיך אנצוטון און אוועקצולויפען אין דער חורבה.

דער פויער האט שוין לענגער נישט געקאנט אויסהאלטען דעם קאשמאר. ער האט זיך אויפגעכאפט און ווי געשלעפט דורכ'ן זעלבען אלטען שנעל אוועקגעלאפען צו דער חורבה. דארט האט ער מיך געטראפען ליגען א פערחלשטען מיט שוואכע סמנים פון לעבען אזוי, אז ווען ער פערשפעטיגט זיך נאך אביסעל, וואלט ער שוין מיך זיכער נישט געפינען קיין לעבעדיגען. איך וואלט פשוט פון הונגער, קעלט און אויסשעפונג אומגעקומען.

דערזעהענדיג אין וואס פאר א מעמד איך געפין זיך, האט דער פויער מיך גענומען מינטערען. נאך לאנגע אנשטרענגונגען איז איהם געלונגען מיך צוריקצוברענגען צום בעוואוסטזיין.

לויט ווי דער זעלבער ביעלאוויעזשער פויער האט מיר אנגעצייכענט, איז דער זקן, וועלכער האט איהם געשלעפט אין חלום צו מיר אין דער חורבה, געווען מיין לאנג־פערשטארבענער זיידע....

ראדיא־ווינקעל

מען דארף וויסען ווי אזוי צו הערען ראדיא

דער ערשטער בעדינג — מיטן פראגראם אין דער האנד

עס זענען פאראן ראדיא־הערערס וועלכע בעקלאגען זיך אז דער ראדיא־פראגראם איז נישט אינטערעסאנט און טויג צו גארנישט. מיט וואס ערקלערט זיך עס? שוין זשע איז מעגליך אז אין משך פון די 10-12 שעה א טאג, וואס די ראדיא־סטאציע איז טעטיג זאל זיך נישט געפינען כאטש א געוויסער טייל פון די אודיציעס וואס זאלען קאנען פעראינטערעסירען דעם אדער יענעם ראדיא הערער?

פערשטעהט זיך אז דער אידעאל פון ראדיא־פראגראם איז, אז אלץ וואס עס ווערט געגעבען אין ראדיא, זאל זיין פאר אלעמען אינטערעסאנט, עס איז קלאר, אז אזא אידעאל איז אונמעגליך צו פערווירקליכען און אפילו די מעכטיגסטע און רייכסטע ראדיא סטאציעס אויף דער וועלט בעקומען בריף פון פיל אונצופרידענע, אז די פראגראמען טויגען צו גארנישט.

די סיבה פון אונצופרידענהייט פון א געוויסען טייל ראדיא הערערס דארף מען זוכען ערגעץ אנדערש. עס האנדעלט זיך וועגען דעם, וואס גאנץ וועניג ראדיא הערערס ווייסען, ווי אזוי הנאה צו האבען אויף א געהעריגען אופן פון זייער ראדיא אפאראט, אויף דער דאזיגער ערשיינונג האבען שוין אויפמערקזאם געמאכט די אויסלענדישע ראדיא סטאציעס און זיי בעמיהען זיך איצט צו געפינען אנ'עצה, אז דער ראדיא־הערער זאל וויסען ווי אזוי מען דארף הערען ראדיא.

געוועהנליך בעטראכט דער ראדיא הערער דאס מעגליכע פראגראם פון ראדיא אלס איין גאנצע זאך, און דאס איז טאקע די הויפט סיבה פון דער אונצופרידענהייט. דער, וועלכער וועט הערען ראדיא, אהן אויפהער — פון דעם „גוט־מארגען" ביז דעם א „גוטע נאכט" פון ספיקער — וועט זיכער האבען טענות צו דער ראדיא סטאציע אז דאס פראגראם איז נישט גוט.

פונקט ווי אין רעסטאראן קלויבט זיך אויס דער גאסט זיין בעליבט מאכל פון דער שפייזע קארטע, אזוי מוז אויך דער ראדיא הערער, וועלכער וויל פערברענגען א געוויסע צייט ביים ראדיא אפאראט, אריינקוקען אין ראדיא־מעניו פון טעגליכען פראגראם און זיך אויסקלויבען דאס, וואס עס געפעלט איהם. דער ראדיא־הערער האט אבער א טבע צו עפענען דעם הילכער אדער אנטון די הער־טרייבלעך — נישט פעראינטערעסירענדיג זיך פריהער, וואס עס ווערט גראד אין דעם מאמענט לויטן פראגראם געגעבען.

ביי אזא סיסטעם ווערט דאס הערען ראדיא פשוט א פראגע פון א צופאל, צי מען האט גוט אדער שלעכט געטראפען.

די אויסלענדישע פאך קריטיק האט איצט אנגעהויבען א שארפע קאמפאניע געגען די אלע, וועלכע הערען אונזיניג ראדיא, און פיהרען א פראפאגאנדע — מען זאל בלויז הערען דאס, וואס עס אינטערעסירט די ענטשפרעכענדע פערזאן.

מען קאן נישט און מען טאר נישט הערען ראדיא א שעה נאך א שעה אהן אויפהער. דער ראדיא פראגראם ענדערט זיך, ווי אין א קאליידאסקאפ און ברענגט יעדעס מאל אלץ נייע אודיציעס, וועלכע האבען פאר אונז א געוויסען אינטערעס.

מיט איין ווארט, מען דארף הערען ראדיא, מיטן פראגראם אין דער האנד, וואס געפינט זיך אפגעדרוקט אין יעדער טעגליכער צייטונג.

ראדיא־פראגראם

מיטוואך, דעם 5 יוני

6,36 גימנאסטיק, 6,50 פליטען, 7,25 פליטען, 8 אודיציע פאר שולען, 8,05 אודיציע פאר פאבבאראוצעס, 11,57 צייט סיגנאל, 12,03 ידיעות, 12,50 שמועס פאר פרויען, 12,55 ידיעות, 1,05 פליטען, 1,55 עקספארט, 2 פליטען, 3,35 בערזע, 3,45 פליטען, 4 רעפערטאט, 4,30 רעפערטאט, 4,45 כאר געזאנג, 5 רעפערטאט, 5,15 מוזיק, 5,50 רעפערטאט, 6 דועט, 6,15 הערשפיל, 6,45 פליטען, 7,15 שמועס וועגען פוילען, 7,25 ספארט, 7,50 פעליעטאן, 8 פליטען, 8,45 ידיעות, 9 שאפען קאנצערט, 9,40 פוילישע לידער, 10 רעקלאמע קאנצערט, 10,15 קאנצערט, 11 ידיעות, קאמוניקאטען, 11,05 קאנצערט.

זינא גאלדשטיין אין ראזמאיטאשטשי טעאטער

אנ'אנגענעהמע איבערראשונג וועט זיין פאר די פיל פערעהרערס פון דער בעליבטער פרימאדאנע, דער ליבלינג פון לאדזער פובליקום זינא גאלדשטיין.

זינא גאלדשטיין איז געקומען אויף א קורצען בעזוך צו איהרע קרובים, אבער די דירעקציע פון טעאטער „ראזמאיטאשטשי" האט אנגעווענדעט אלע מעגליכקייטען צו בעוועגען זינא גאלדשטיין אויפצוטרעטען איניגע מאל אין איר גרויסען אפערעטען שלאגער „זי האט ליב". דער גאנצער אפאראט פון אויבענדערמאנטען טעאטער ארבייט שוין אינטענסיוו ביי דער אויסשטאטונג, וועלכע וועט באמת זיין א רעוואלאציע - פארשטעלונג.

מאנאטליכע טראמוואי־בילעטען
צו 22.50 צו בעקומען אין
„ORBIS"
פיעטריקאווער 18. טעל. 249-33

שפּאַניעז אדער העלדען

(ענדע פון דער 4-טער זייט)

דעם באַהעונטסטען און זיכערסטען וועג צום שלאָס בעליני אָדער צו דער גרעניץ.

ענדליך האָט דער דייטשער שטאַב זי בעשולדיגט אין אָרגאַניזירען אַ „שפּיאָנען-נעץ" און מען האָט זי אויפגעפאָדערט צו קומען קיין ברי-סעל. צוויי דייטשע אָפיצירען, וואָס זענען נאָך איהר געקומען האָבען געגעבען זייער עהרען-וואָרט, אַז זי וועט נאָך דעמזעלבען טאָג קענען צוריקקומען. צוריקגעקומען איז זי אָבער נאָך דריי יאָהר און דריי חדשים. דער שלאָס איז שוין געווען אַ רואינע און פון אַלע איהרע האָט שוין קיינער נישט געלעבט. פון דער תּפיסה אין ציגבורג וואו זי האָט פאַרבראַכט די גאַנצע צייט האָט מען זי בעפרייט נאָך אַ בעשלוס פון ערשטען „אַרבייטער און סאָלדאַטען "ראַט" אין דייטשלאַנד.

ביז צו איהר אַרעסט האָט זי געאַרבייט אין אַ ענגען קאָנטאַקט מיט דער אָרגאַניזאַציע פון עדיט קאַוועל „דאָס וואָרט פון א סאָלדאַט". די דאָזיגע אָרגאַניזאַציע האָט געהאַט די אויפגאַבע איבערצוגעבען די פאַרבינדעטע אַלע ידיעות פון מיליטער׳ישען כאַראַקטער און איבערצושיקען איבער דער גרעניץ אַלע מיליטער פעהיגע בעלגער.

דעם 9 אָקטאָבער 1915 האָט דאָס דייטשע קריגס-געריכט אין בריסעל פאַרמשפּט צום טויט די פיהרער פון דער דאָזיגער אָרגאַניזאַציע — עדיט קאַוועל, אַרכיטעקט פיליפּ באָק, אַפּטייקער לואי סעווערין אַ יונג מיידעל פון ליל און די גרעפין זשאַננא דע בעלוויל.

איינער פון די העלדישסטע מיטהעלפער פון ד פאַרבינדעטע אַרמעי אין בעלגיען איז געווען פיטער דעוואָס, אַ ריז מיט אַ געלער באָרד, וועלכער איז 30 מאָל אַריבערגעגאַנגען די גרעניץ פאַרקליידעט אַלס דייטשער סאָלדאַט. אַזוי איז ער געקראָכען איבער די דייטשע פּאָזיציעס.

עדוואַרד סטעיאַרט, איינער פון די געשיקטסטע בעלגישע אויספירער. לאַנגע חדשים האָבען איהם דייטשען געהאַלטען פאַר אַ אומשולדיגען, נישט זעהר קלוגען בחור, וואָס האָט ליב דעם ביטערען טראָפּען און דערצעהלט געפּפּערטע וויצען, ער האָט זיין אַרבייט געפיהרט אַזוי געשיקט, אַז באַלד נאָכ׳ן וואָפענשטילשטאַנד האָבען איהם זיינע אייגענע לאַנדסלייט געוואָלט לינטשען ווייל זיי האָבען איהם געהאַלטען פאַר א גערמאנאָפיל און ערשט דער בעלגישער קריגס-שטאַב האָט איהם רעהאַביליטירט.

אָבער די העלדישסטע און ראָמאַנטישסטע פיגור צווישען די בעלגישע אויספירער איז אָהן שום ספק גאַבריעל פּטי. אין בריסעל אויפ׳ן פּלאַץ סען וּשאַן שטעהט איצט איהר בראָנזענע פיגור.

ווען די מלחמה איז אויסגעבראָכען איז זי אַלט געווען 19 יאָהר. איהר חתן איז געווען אויפ׳ן פראָנט. באַלד אין די ערשטע וואָכען פון דער מלחמה איז זי אַריינגעטרעטען אין דער אָרגאַניזאַציע פון עדיט קאַוועל אַלס צייטונגס-פאַרקויפערן, מאַדיסטקע, אין דייטשען מונדיר אַלס אַ אָפיצער איבעראַל איז זי אַריינגעדרונגען און בעקומען די נויטיגע ידיעות. אין 1916 האָט מען זי אַרעסטירט. צי איהר יוגענד האָט געווירקט אָדער דער דייטשער שטאַב האָט געהאָפט זי צו קענען אויסנוצען צו זיינע צילען, נאָר מען האָט איהר פאָרגעלעגט זי זאָל אָנשרייבען צו ווילהעלמען אַ ביטע וועגען בעגנעדיגונג. זי האָט זיך אָפּגעזאָגט. און זי האָט אויך נישט ערלויבט מען זאָל איהר פאַרבינדען די אויגען בעת דער עקזעקוציע און אָהן דער מינדעסטער מורא האָט זי געקוקט אויף די אויסגעשטרעקטע ביקסען וואָס האָבען געמאַכט אַ סוף צו איהר יונג לעבען.

פון דער לאָדזער בערזע

באַנק פּאָלסקי — — — —	86.75
3 פּראָצענטיגע בודאָוולאַנע —	42.50
4 „ דאָלאַרובקאַ —	52.85
7 „ סטאַביליזאַציע (אמ.)	64.75
5 „ וואַרשאַווער ס.־ב. 1934	58.00
5 „ לאָדזער	51.50
ענגלישער פונט — — —	26.02
דאָלאַר אָפיצ. 5.28 נישט אָפיצ. —	5.28
גאָלד-דאָלאַר — — — —	923
גאָלד-רובל — — — —	480
דייטשער מאַרק — — —	1.82
דאַנציגער גולדען — — —	99 גר.

Dr. med. H. LUBICZ

פאַר הויט. ווענערישע און געשלעכטס-קראַנקה.
צעגעלניאַנאַ 7 (פריהער 43), טעל. 141-32
עמפּפאַנגס-שעה׳: 8–10. 12–2 און 5–8 אָוועגד
זונטאָג פון 9–11 בייטאָג און יום-טוב פון 9–1.
פאַר דאַמען — אַ בעזונדערער וואַרטע-זאַל.

קראָנג-קינא CAPITOL זאַוואַדזקאַ 16

היינט פּרעמיערע!

„בעשאַפענ צום קושען"

היינט פּרעזענטירען מיר די פּרעכטיגע שעהנהייט JEAN HARLOW אין דעם עראָטישען זיטען-פילם א. ג. אין די איבריגע ראָלען Lionell Barrymore Lewis Stone

אויסער׳ן פּראָגראַם: די נייעסטע אַקטואַליטעטען. אָנהייב פון די סעאַנסען: אין געוו. טעג 4 נאָכמ. שבת און זונטאָג 1.30 בייטאָג

קליינע אַנאָנסען
1 זלאָטי
אנאָנס ביז 15 ווערטער

פרייע פּאָסטענס

עס ווערט געזוכט אַ נייהער ביים קאַמאַשען = שטעפּער דרעווגאָווסקאַ 9, וואָוינונג 10. 8024

אַ פּריזיער-אַרבייטער (געהילף) קען זיך שוין מעלדען אין פּריזיער-אַנשטאַלט פּילסודסקיעגאָ 4, ביי ב. גרינבוים. 8027

לאָקאַלען

אַ פאַבריקס-לאָקאַל 12 x 8 מעטער פּאַרטער פון 1-טען יולי צו פאַרדינגען. מליגאַרסקאַ 3, ביים ווירט. 8021

אַ פראָנט-שטוב אויפ׳ן ערשטען שטאָק און אַ געוועלב צו פאַרדינגען. גראַנסקאַ 27.

פאַרשידענעס

„Alhambra" כלאָדניאַ - דאַנסינג (פּאָלודניאָווואַ 10) איז שוין טעטיג. אין וואָכען-טעג — דאַמען אומזיסט. קאָנסומאַציע אין וואָכענטאָג 65 גראָשען.

אַ ניי-מאַשין פאַר אַ שניידערין אין גוטען צושטאַנד ווערט געזוכט צו קויפען. אָפּפערטען אין אדמ. אונטער „I. D."

געגען בעלוינונג פון 20 זלאָטעס ווערט געבעטען דער פינדער פון פּאַלניקעס צו אַ שוויים-אַפּאַראַט אָפּצוגעבען צו לעווין, צאַנסטאַדס 15. 8016

Zginiony został kwit kaucyjny za Nr. 79819 z dnia 20/V 1932 r. na imię M. Zysser i D. Wrobel. Kwit niniejszy unieważniamy. 8023

Zaginął kwit kaucyjny Elektrowni Łódzkiej na zł. 15.— Nr. 3538186/14985 na imię Futerman Lajb 8019

Zaginiony książ. wojsk. na imię Jakób Pański, wyd. przez P.K.U. Łódź. Uczciwy znalazca zechce takowe zwrócić do red. niniejszego pisma

וויכטיג פאַר דאַמען
נאָר 2 זל. ווערט פאַר איבערגע-מאַכט די עלטעסטע
הימדען
אויף גאַנץ ניי און אויף נייע העמדען צו-געדענקט 3.50 די אַדרעס
Modystka „TOLA"
23 Żawadzka 23

שיימלען
פון פּאַריזער שרינדען צו בעקומען ביי
קערש,
סקווערא 15

דער פאָטאָגראַפישער אַטעליער
„POLONJA"
גדאַנסקאַ 31
גיט אַלם פּרעמיע אויף אַ קורצע צייט
7 רעטושירטע פאָטאָגראַפיעס
מיט אַ פאַרגרעסערונג נאָר פאַר 1.50
פאַר יודען, וואָס פאָהרען נאָך פּאַלעסטינאַ, ווערט אויסגעפערטיגט אַלע אַרט פּאַס-פאָטאָגראַפיעס
שנעל, גוט און ביליג.
בעמערקונג: גרויסע בילדער מאַך איך צו זעהר נידריגע פּרייזען.
מיט אַכטונג
אינהאָבער: גוטערמאַן
לאָדז, גדאַנסקאַ 31.

פאַר גאָלד, ביזשוטעריע און לאָמבאַרד-קוויטעס
צאָהלט די העכסטע פּרייזען
י. קאַפּעלוש,
לאָדז, פּלאַץ וואָלנאָשטשי 10
פר. ערשטער שטאָק. טעל. 226-51

צאָהן-אַרצט
ס. וואָטניצקאַ
65 נאַפּיורקאָווסקיעגאַ 65
טעל. 172-33.
נעמט אָן פון 9–1 און פון 3–8 אָוועגד.

Dr. med. GUSTAW KOHN
געוועזענער אַסיסטענט פון דעם גינעקאָלאָגישען קליניק אין פּאַריז.
(ספּעצ. פאַר פרויען-קראַנקהייטען און שוואַנגערשאַפט).
דיאַטערמיע, עלעקטראָקאָאַגולאַציע.
נעהמט אָן איין לאָדז
פּילסודסקיעגאַ 51, טעל. 170-03
נעהמט אָן פון 8–10 און פון 4–6 נאָכמ.

Dr. Med. J. Schlosser
כירורג
האָט זיך איבערגעצויגען אויף
צעגעלניאַנאַ 30 טעל. 122-16
נעהמט אָן טעגליך פון 4–7 אָוו.

לעבער אויף דער מאַשין
ווערען אָנגענומען אויסצונייען ביי
נאַרדמאַן, שרודמיעסקאַ 8.

Dr. med. Niewiażski
ספּעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפיליס און הויט-קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40
פראָנט, 1-טער שטאָק.
נעהמט אָן פון 8–11 און פון 5–9 אָוו.
זונטאָג און יום-טוב פון 9–1 פאַרמיטאָג.
בעזונדערער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

ד״ר העללער
ספּעצ. פאַר הויט און וועגערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע
8 טראַוגוטאַ 8, טעל. 179-89
נעמט אָן פון 8–11 און פון 4–8 אָוונט
זונטאָג פון 10–12 מיטאָג.
פאַר פרויען אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל.
אונבעמיטעלטע — לעמעשניגע-פּרייזן

ד״ר ס. קאַנטאָר
ספּעצ. פאַר הויט און וועגערישע קראַנקהייטען (מענער-שוואַכע)
פּיעטריקאָווער 90
טעל. 129-45.
נעמט אָן פון 8–2 נ״מ און פון 6–9 אָוו.

Dr. med. D. Frid
אינערליכע קראַנקהייטען
האָט זיך איבערגעצויגען
אויף זאַוואַדזקאַ 16a
פראָנט 1 שט. טעל. 224-78
נעמט אָן פון 9–10 און פון 5–7 אָוו.

OGŁOSZENIE.

Zarząd Miejski w Łodzi ogłasza przetarg publiczny na dostawę całkowitą lub częściową żytniego i pszennego pieczywa do instytucyj miejskich w okresie czasu od dnia 1 lipca 1935 r. do dnia 1 października 1935 roku.

Ogólne warunki przetargu są do przejrzenia w biurze Wydziału Gospodarczego, ul. Zawadzka Nr. 11, III piętro, pokój Nr. 50, gdzie można zasięgnąć bliższych informacyj oraz otrzymać wzory oferty i umowy.

Oferty należy składać tamże do dnia 14 czerwca 1935 r., godziny 13-ej, w którym to czasie odbędzie się przetarg przy współudziale oferentów.

Łódź, dn. 4/VI 1935 r.

ZARZĄD MIEJSKI w ŁODZI.

OGŁOSZENIE.

Zarząd Miejski w Łodzi ogłasza przetarg publiczny na dostawę całkawitą lub częściową mięsa, szmalcu i wyrobów masarskich do instytucyj miejskich w okresie czasu od dnia 1 lipca 1935 roku do dnia 1 października 1935 roku.

Ogólne warunki przetargu są do przejrzenia w biurze Wydziału Gospodarczego, ul. Zawadzka Nr. 11, III piętro, pokój Nr. 50, gdzie można zasięgnąć bliższych informacyj oraz otrzymać wzory oferty i umowy.

Oferty należy składać tamże do dnia 14 czerwca 1935 r., godziny 12-tej, w którym to czasie odbędzie się przetarg przy współudziale oferentów.

Łódź, dn. 4.VI 1935 r.

Zarząd Miejski w Łodzi.

Uzdrowisko Włodzimierzów
pięknie urządzony
Pensjonat „ZAKOPIAŃKA"
pod zarządem p. Birmana.
ערשטקל. כשר׳ע קיך, ווי אויך דיעטישע. העררליכע זוניגע צימערן מיט וועראַנדעס. אייגענער וואַלד, ווי אויך אייגענער פּאַרק. 15 מאָרגעס אויבסט-גאָרטען.
העררליכע שפּאַצירען ביי דעם פּליסענדען טייך LUCZĄŻA ערשטקלאַסיגע בעדינונג!
אויך צו פאַרדינגען העררליכע אויסמעבלירטע זומער-וואָוינונגען איין-שטוביגע און שטובען מיט קיכען ביי ה. בירמאַן. 7871

Dr. med. M. TAUBENHAUS
ספּעציאַליסט
פאַר אַקושעריע און פרויען-קראַנקהייטען
פאַרהיטונג געגען שוואַנגערשאַפט
זגערזשער 11, טעל. 246-09
נעמט אָן פון 4–8 אָוועגד.

Dr. med. Z. DATYNER
אוראָלאָג
ספּעצ. פאַר נירען, בלאָז און אורין-קראַנק.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95
נעהמט אָן פון 2–3 און פון 6–8 אָוו.

Kąpiele „ROYAL"
Żeromskiego 53
tel. 179-77
מאַכט בעקאַנט, אַז די וואַנעס פון I-טער און III קלאַס וועלען די וואָך טעטיג זיין מיטוואָך, דאָנערשטאָג און שבת פון 5 פריה ביז 10 אָוועגד.
מיט אַכטונג די פערוואַלטונג.

סאַנאַטאָריום
אין כעלמי
פאַר דערוואַקסענע און קינדער
איז ווידער געעפענט!
שטענדיגע ערצטליכע בעהאַנדלונג. פאַרציגליכע ריטועל-דיעטעטישע קיך און אַלע בעקוועהמליכקייטען. מעסיגע פּרייזען!
צו ערפאָהרען אויפ׳ן אָרט און אין לאָדז טעלעפ. 122-60 און 127-81.
לונגען-לײדענדע ווערען נישט אָנגענומען.

אַנאָנסען-פּרייז פאַר אַ מילימעטער-שורה
[illegible]

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub
Redaktor odpowiedzialny: Gh. Kaufman
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.